

MULTIMEDIÁLNÍ SYSTÉMY

verze 1.2

OBSAH

Základní pojmy	3	Vývoj televize	27
Multimediální technologie	3	Analogové televizní normy	29
Multimediální systém	3	Prokládaný obraz (interlaced)	31
Klasifikace multimédií	4	Digitální televizní normy	34
Zvuk obecně	6	Video	37
Vlastnosti zvuku	6	Analogové formáty	39
Elektro akustika	8	Digitální formáty na fyzickém médiu	43
Mikrofny	8	Komprese digitálního videosignálu	45
Reproduktory	11	Komprese videosignálu	46
Zvukové formáty	13	Kodeky	51
z hlediska nosiče	14	Multimediální kontejnery	53
z hlediska konfigurace	16	Něco málo navíc	55
z hlediska komprese	21	Digitalizace signálu obecně	56
Televizní vysílání	26	Komprese obrazu	58

ZÁ- KLADNÍ POJMY

Nejprve pár pojmů, které se váží k multimédiím a budou nadále využívány.

- **Médium** (datové) - **nosič informace**, pomocí kterého se uskutečňují zpracování, přenos nebo záznam.
  - » **Horké médium** působí intenzivně na emoce, zpravidla na více smyslů zároveň.
  - » **Chladné médium** obsahuje více informací a tempo si uživatel volí sám.
- **Multimédia** - kombinace různých forem obsahu
- **Multimediální aplikace** - režim multimediálního systému, kterým se realizuje zpřístupnění multimediální informace uživateli
- **Multimediální technologie** - hardware a software, který potřebujeme ke zpracování, vytváření a archo-

vaci záznamu, přenosu multimediálních informací.

MULTIMEDIÁLNÍ TECHNOLOGIE

Mezi technické vybavení patří například: videokamery, webkamery, dataprojektory, gramofon, videokazeta, atd...

Programové vybavení bychom mohli zařadit například: flash, skype, html5, VLC media player, aj.

MULTIMEDIÁLNÍ SYSTÉM

Multimediální systém je systém zařízení pro **interaktivní** vytváření, zpracování nebo záznam multimediálních informací. Většinou je **sestaven z různých**

multimediálních technologií. Dnes se jedná převážně o digitální technologie. Příkladem může být sestava: PC, mikrofon, kamera, skenner, stereo bedničky a tiskárna.

KLASIFIKACE MULTIMÉDIÍ

Multimédia můžeme brát z pohledu **typu sdělení** to je: **text a grafika** (knihy, časopisy, telegram), **více úrovně statické obrazy** (lékařské snímky), **dynamické obrazy** (video) a **audio**.

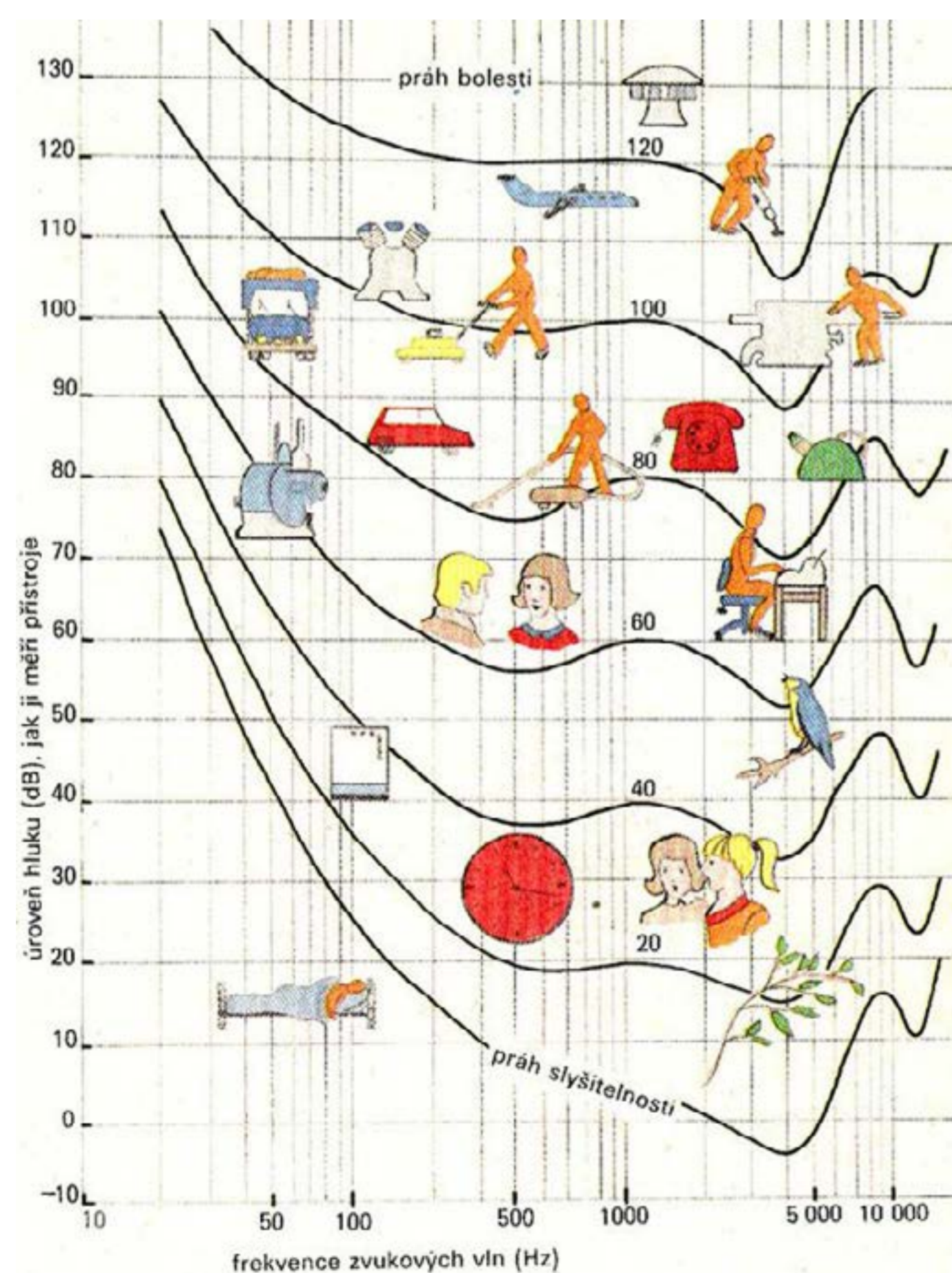
ZVUK

zvuk obecně
zvukové formáty

ZVUK OBECNĚ

ZVUK

- Je to **mechanické vlnění pružném prostředí** (vnímané lidským sluchem).
- Šíří se v pevném, plyném i kapalném prostředí.
- Rychlost šíření zvuku závisí na prostředí. Ve vzduchu je to 340,5 m/s (1 **mach**).
- Mění se s teplotou i tlakem.
- **Akustika** je věda zabývající se fyzikálními ději, které jsou spojeny se vznikem zvukového vlnění, jeho šířením a vnímáním zvuku sluchem.)

VLASTNOSTI ZVUKU

Zvuk můžete rozdělit na:

- **tóny** - v grafu je to periodická funkce (intenzita zvuku / čas).

- **hluk (šum)** - v grafu obsahuje všechna spektra určitého rozsahu kmitočtů. Je nepravidelný a nemá určitou frekvenci.

Dalším typem může být **brum**, tj. charakteristický hluk, který vytváří elektrické nástroje pomocí střídavého napětí.

Hlasitost zvuku nelze změřit, záleží na vnímání jedince. Lze změřit **intenzitu zvuku** (I) [dB, W/m²], kterou vyjadřujeme podílem výkonu P a plochou zvukového vlnění S .

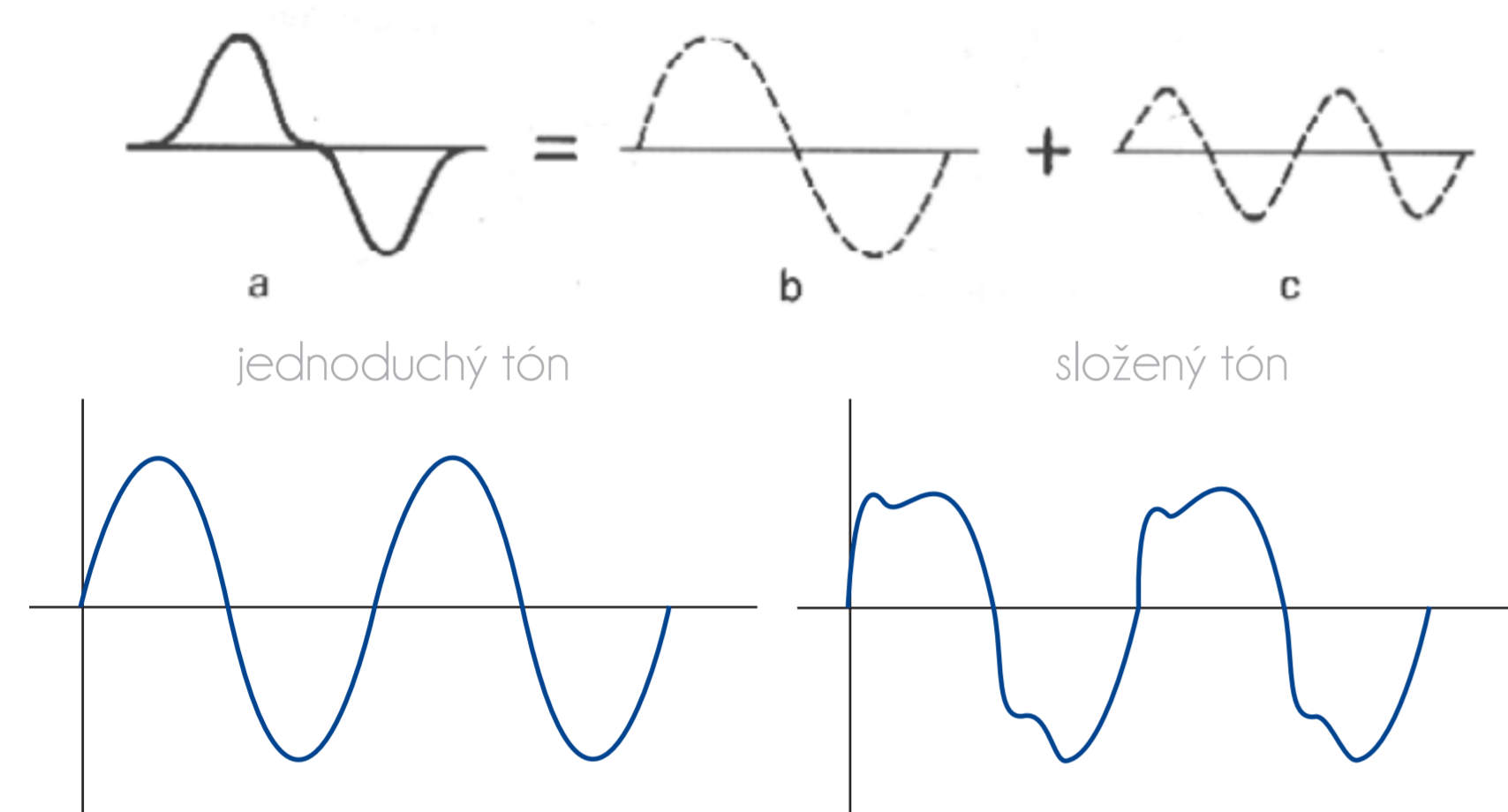
Hladinu intenzity zvuku vyjadřuje me logaritmickou jednotkou **decibel** (dB).

TÓNY

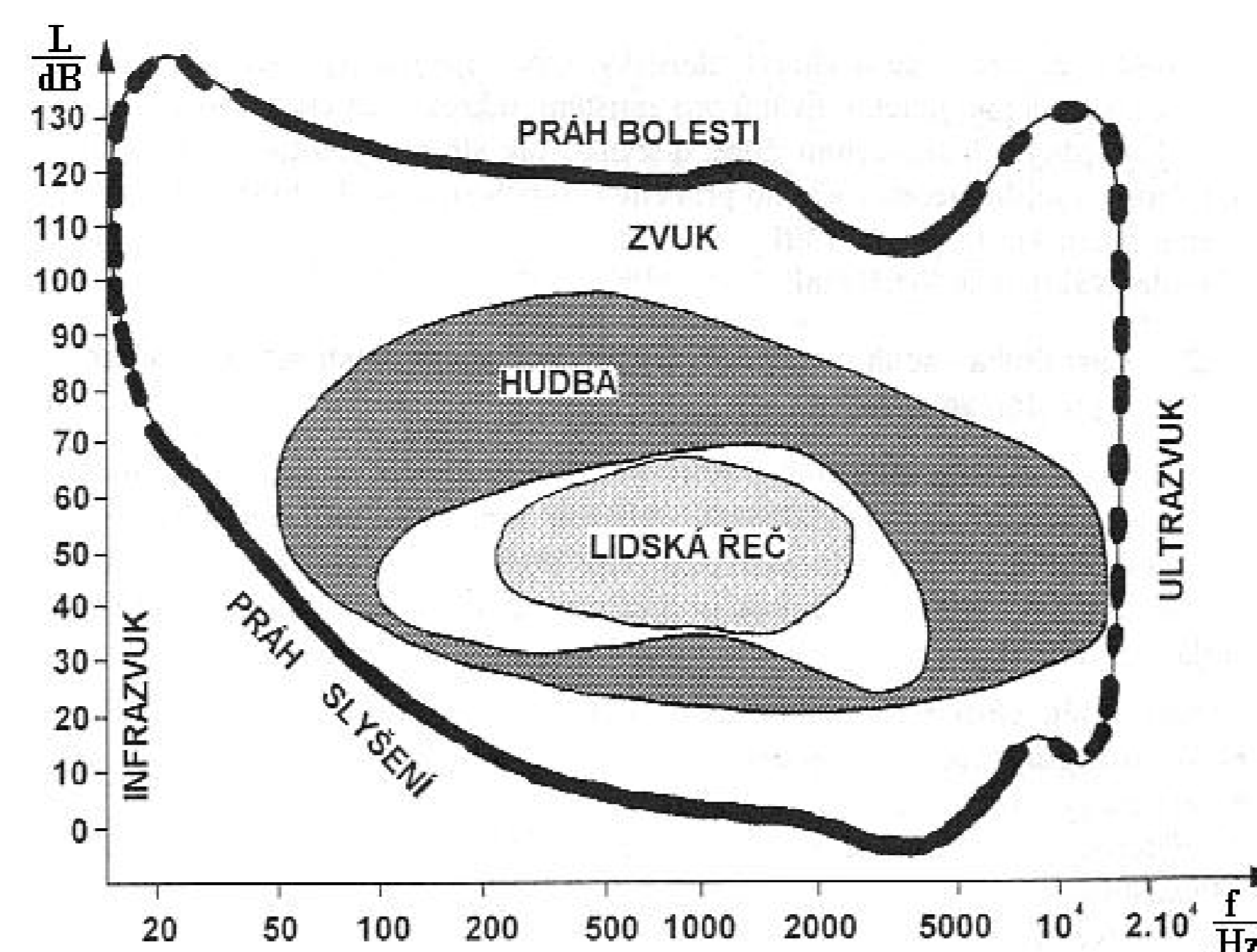
Výška tónu je určena její frekvencí. Zvuk o jednom tónu nelze přirozeně vytvořit, můžeme jej vygenerovat uměle.

Jednoduchý tón má sinusový prů-

běh tzn. jedinou frekvenci. **Složený tón** je složení více jednoduchých tónů. Grafem je periodická funce (nikoliv sinusoida). Složený tón (a) obsahuje **základní kmitočet** (b) první harmonická a další **harmonické složky** (c) druhá harmonická.

Absolutní výška tónu je určena základní frekvencí (složené tóny) nebo frekvencí (jednoduchého) tónu. Rozsah u člověka je 16 Hz až 16 kHz. **Ultrazvuk** je vyšší než 16 kHz a **infrazvuk** je nižší než 16 Hz, proto jej neslyšíme.

Barva tónu je určena obsahem vyšších harmonických tónů ve složeném tónu. **Tóny o stejných výškách lze rozlišit** na základě počtu a typu obsažených harmonických z různých zdrojů zvuku (hudebních nástrojích).

ODRAZ A LOM ZVUKU

Při **přechod z jednoho prostředí do druhého** dochází k odrazu a lomu zvukové vlny.

Difúzní (dozvukové) **akustické pole** je prostor, kde je intenzita zvuku

je ve všech místech stejná tedy nevznikají hluchá místa či místa se špatnou slyšitelností.

ELEKTRO AKUSTIKA

Elektroakustika se zabývá **přeměnou zvuku** na **elektrický signál** a zpět. Také se zabývá i zpracováním a záznamem těchto signálů. Mezi **elektroakustické měniče** patří mikrofony a reproduktory.

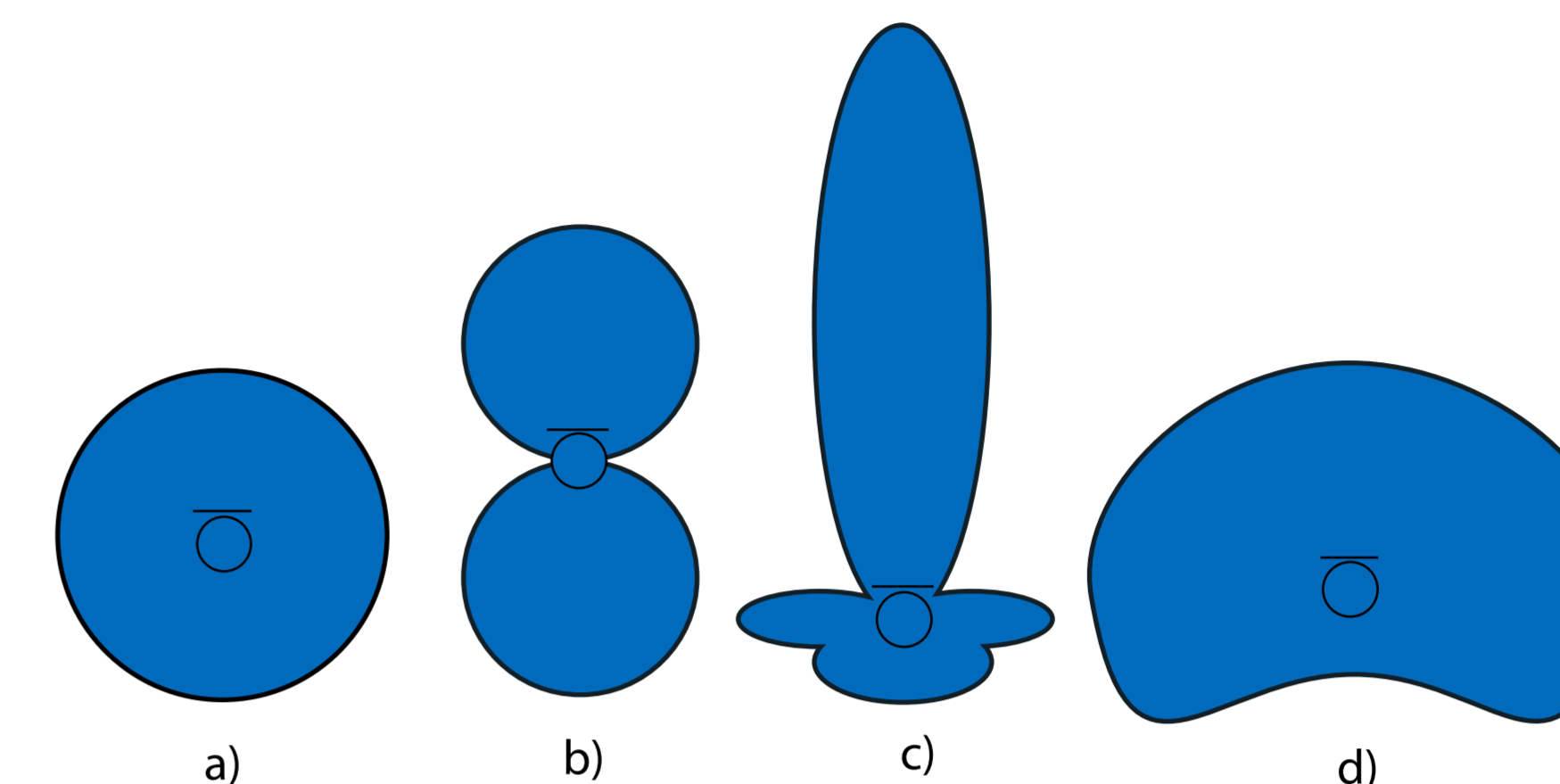
MIKROFONY

Přeměňují zvuk na elektrický signál.

Základní parametry mikrofону:

- **citlivost** udává velikost výstupního napětí při akustickém tlaku 1Pa
- **směrová charakteristika** znázorňuje závislost citlivosti mikrofónu na směru, ze kterého přichází zvuk
- **frekvenční charakteristika** udává závislost výstupního napětí mikrofónu na frekvenci
- **vnitřní impedance** je poměr napětí naprázdno k proudu nakrátko.

Je důležitá pro přizpůsobení mikrofónu k zesilovači.

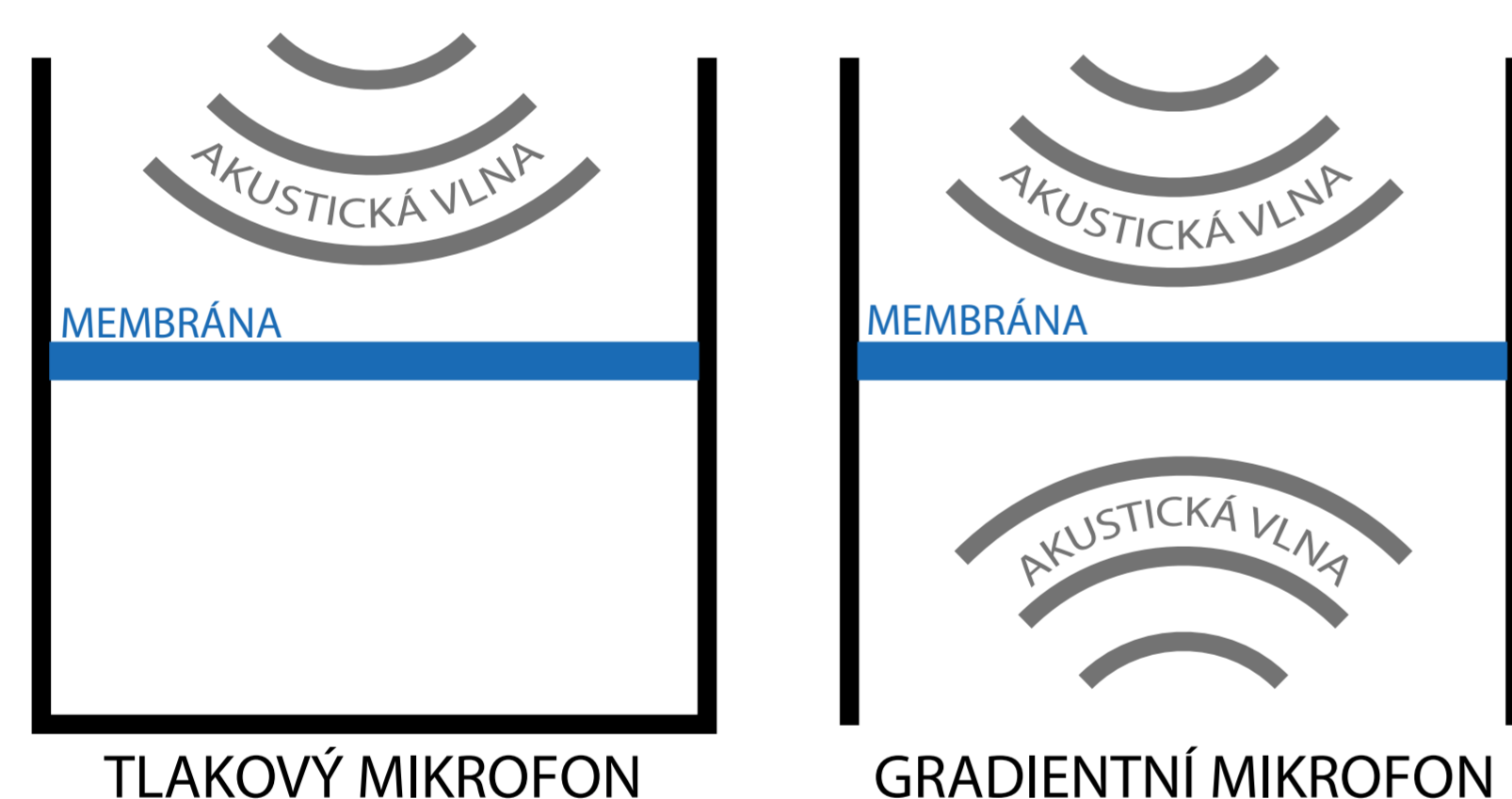
a) kulový, b) osmičnový, c) kuželový, d) ledvinový

Dle akustiky je dělíme na:

- **tlakové**
  - » akustická vlna dopadá na membránu pouze z jedné strany a zbytek systému je akusticky uzavřen
  - » výstupní elektrický signál je přímo úměrný intenzitě zvuku a mikrofón má obvykle **kulovou směrovou charakteristiku**
- **gradientní**

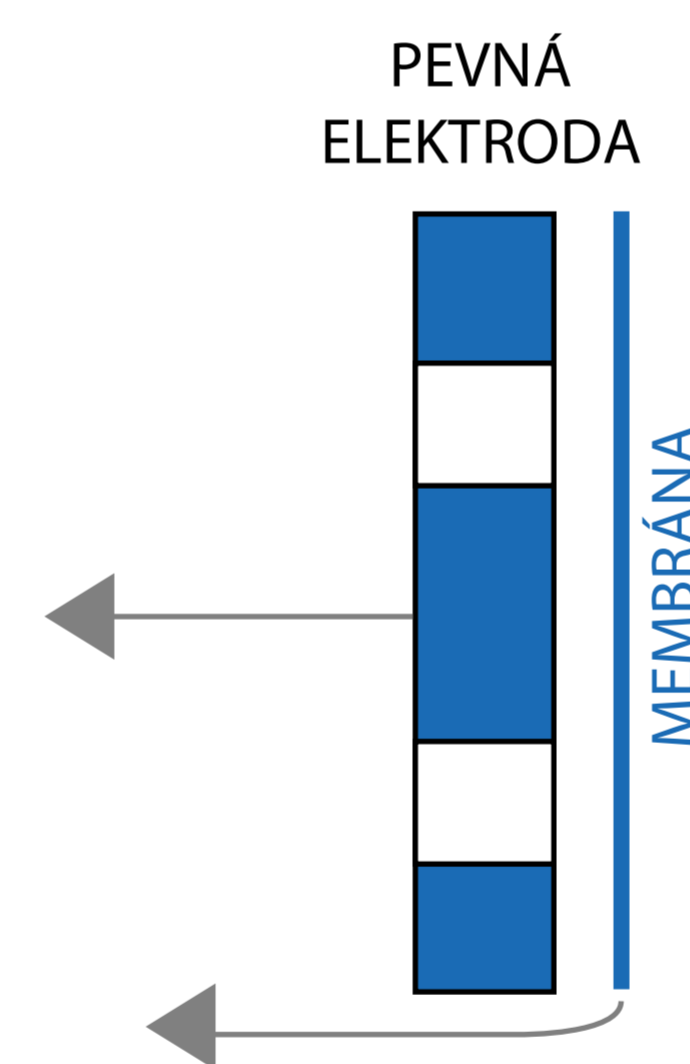
- » akustický signál je přiveden před i za membránu
- » úroveň výstupního elektrického signálu je **úměrná intenzitě** a **gradientu** (tj. přírůstku intenzity v závislosti na vzdálenosti zdroje zvuku od mikrofonu)
- » **Eliminuje nežádoucí okolní hluk** a sklony ke zpětným vazbám

Podle principu fungování na se dělí na: elektroakustické (kondenzátorové), (elektro)dynamické, uhlíkové a jiné.

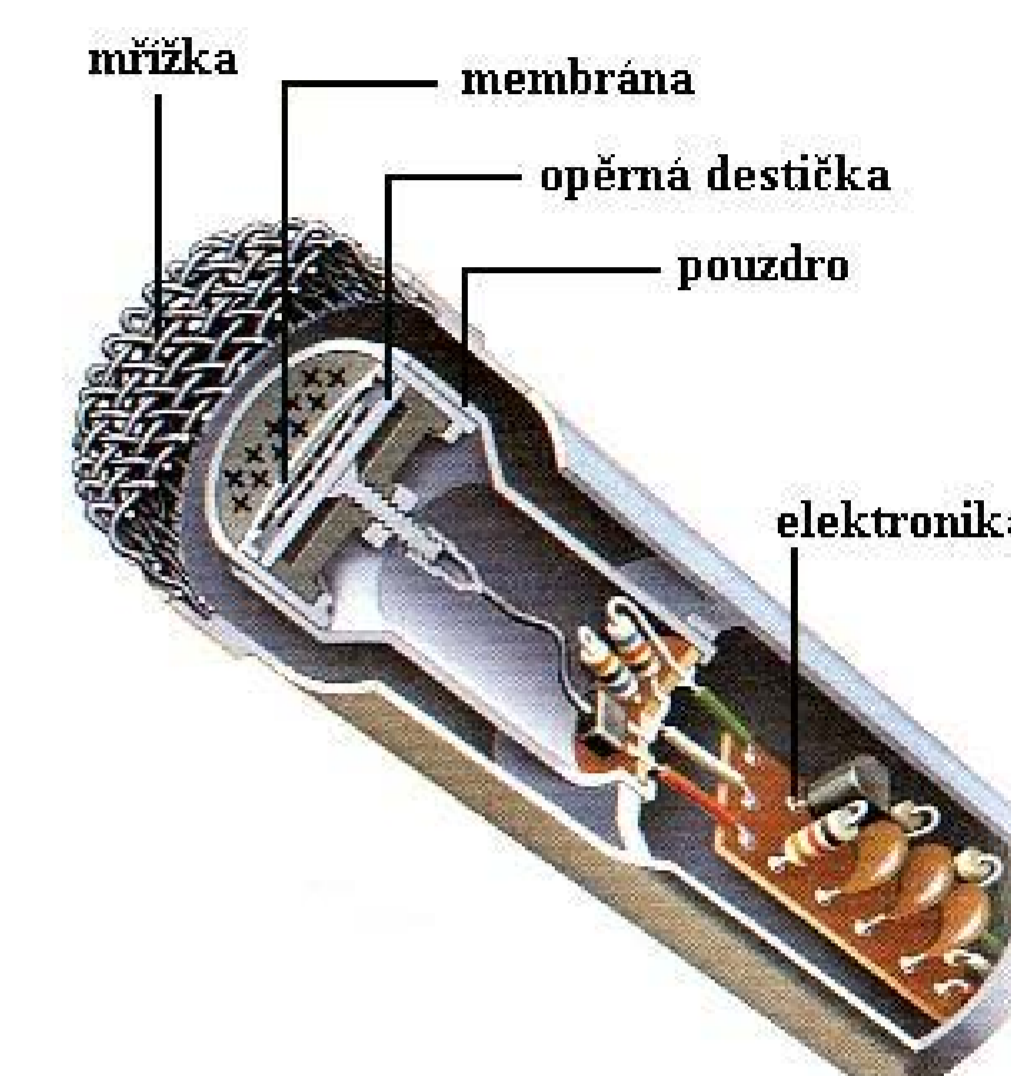
ELEKTROSTATICKÉ (KONDENZÁTOROVÉ)

- Tenká vodivá membrána je umístěna velmi blízko pevné vodivé elektrodě (řádově mikrometry). Když zvuk chvěje membránou, mění tím kapacitu takto vzniklého kondenzátoru a moduluje procházející proud. (zdroj)

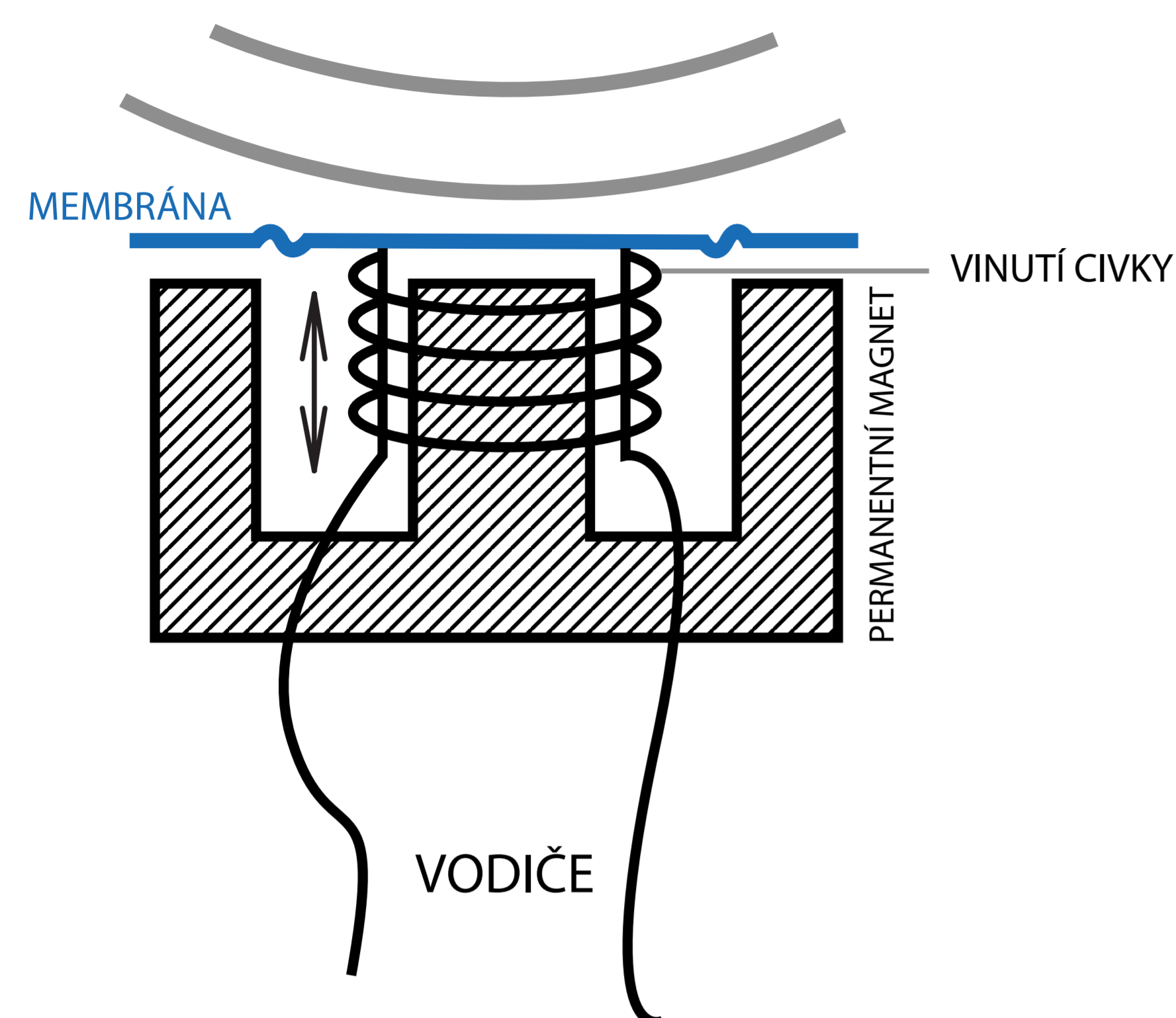
- Vyznačují velkou výstupní **impedancí**, vyrovnanou frekvenční charakteristikou, vysokou citlivostí, malým zkreslením a vysokou stabilitou svých vlastností.

- » Používají se ve studiové technice pro měřicí účely. Jsou drahé na výrobu.

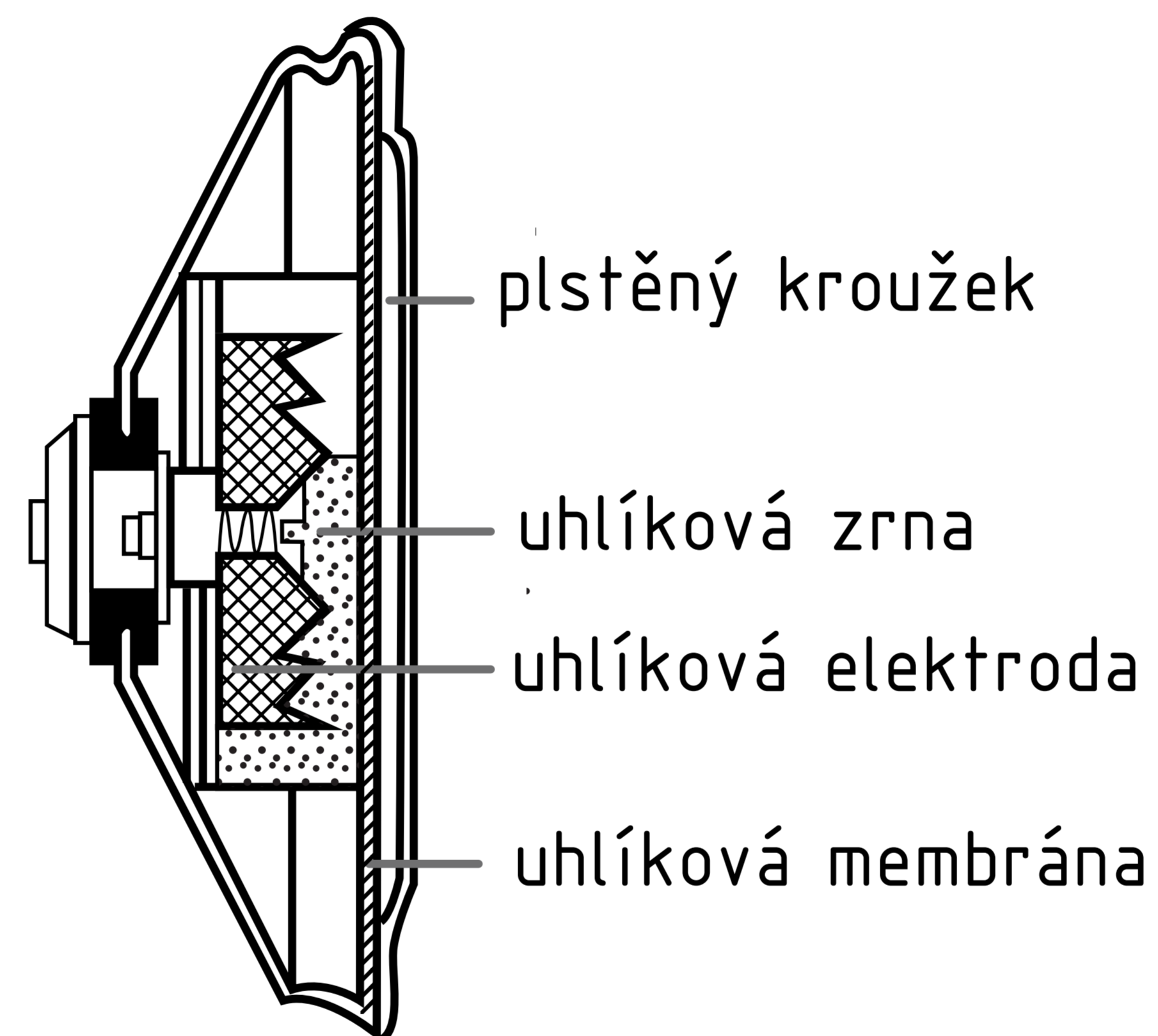

(ELEKTRO)DYNAMICKÉ

- Kmitající membrána (vlivem zvuku) je spojena s cívkou, která se pohybuje v magnetickém poli permanentního magnetu. **Pohybem cívky v magnetickém poli vzniká elektrický signál.**
- Má vyrovnanou přenosovou charakteristiku a je vhodný pro pódiové ozvučení.

- Je levný, ale pro svou omezenou přenosovou charakteristiku a chraptivý zvuk se používal hlavně v telefonii. Je nejrozšířenější pro pódiové ozvučení.

UHLÍKOVÉ

- Základem je **miska naplněná uhlíkovým práškem**, která je **z jedné strany zavřená membránou**. Membrána, na níž dopadá akustické vlnění rozechvívá uhlíkový prášek, který tím mění svůj odpor. Protéká-li uhlíkovým práškem proud, je tímto měnícím se odporem modulován.
- Frekvenční rozsah má do 4kHz.

REPRO- DUKTORY

Jsou **elektroakustické měniče**, které mění elektrický signál na pohyb membrány, která následně svým chvěním rozkmitá vzduch, a tím vzniká zvuk. Základními parametry jsou:

- **jmenovitá impedance** [Ω] je přibližně nejnižší impedance v pracovním pásmu; 4, 6, 8, nebo 16 Ω
- **jmenovitý příkon** [W] pro sluchátka stačí v řádu desítek mW, pro běžné reprosoustavy v řádu jednotek až desítek W
- **směrová charakteristika**
- **frekvenční charakteristika** pro kvalitní poslech by měl být min. 300Hz – 15kHz. **Rezonanční frekvence** je nejnižší frekvence, při níž vykazuje impedance reproduktoru

ru maximální hodnotu; pomocí ní je dána dolní mez frekvence reproduktoru

Reproduktory lze dělit podle frekvencí, které dokáží vyprodukovat na:

- **vysokotónové** (výškové) 2 000 do 20 000Hz
- **středotónové** (středopásmové) 80 – 12 000Hz
- **hlubokotónové** (basové) 35 – 5000Hz

Aktivní reproduktor je reproduktor, který obsahuje vlastní zesilovač.

Sluchátka s menší impedancí poteče větší proud - vyšší hlasitost, větší zkreslení.

Sluchátka s větší impedancí poteče menší proud - nižší hlasitost, menší zkreslení.

ZVUKOVÉ FORMÁTY

ZVUKOVÉ FORMÁTY

Označení pro:

- fyzického média
- způsob formátování
- formát datového souboru

Zvukové formáty můžeme dělit z různých hledisek:

- **Typ signálu**

- » analog
- » digitál

- **Konfigurace**

- » mono
- » stereo
- » quadro
- » 5.1, 6.1, 7.1 a jiné

- **Způsob formátování**

- » bez komprese dat
- » s bezztrátovou kompresí
- » se ztrátovou kompresí

- **Typ fyzického média** (analogové média)

- » mechanický
- » optický
- » magnetický

Z HLEDISKA NOSIČE

MECHANICKÝ ZÁZNAM

Prvním přístojem schopným zaznamenávat zvuk (nikoliv jej přehrát) byl **fonaugraf**. Byl patentován roku 1857 francouzským vynálezcem. Fungoval na principu Membrány, která hýbala jehlopu a ta „zapisovala“ záznam na začerněné sklo.

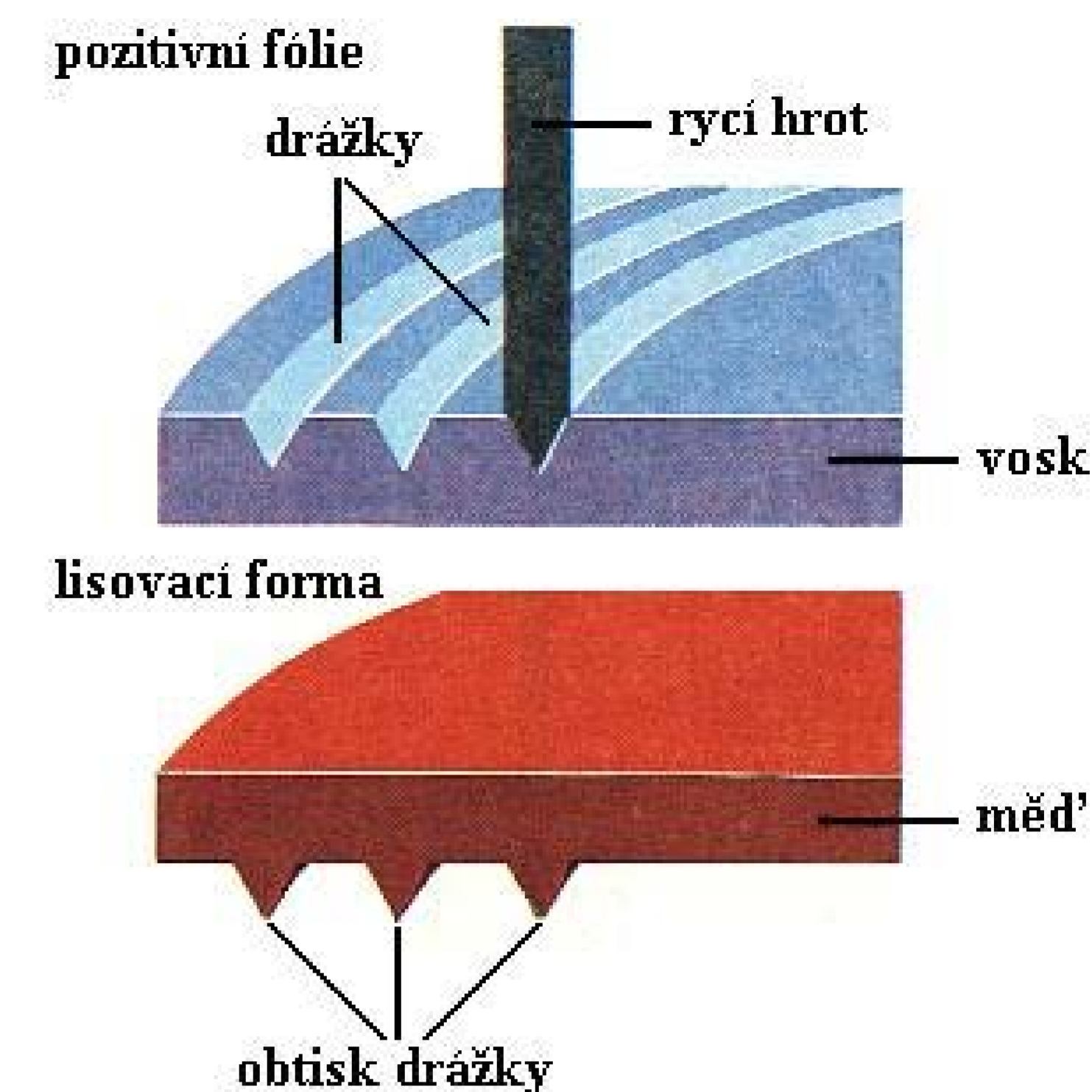
Roku 1877 byl T. A. Edisonem patentován **Fonograf**, který uměl zaznamenávat i přehrávat daný zvuk. Fungoval na principu otáčení klikou. Zápis probíhal na válec potažený hliníkovou fólií.

Grafofón vznikl roku 1886. Na jeho vzniku se podíleli A. G. Bell, Ch. Bell a Ch. Tainter. Fungoval na principu fonografu. Byl použit odolnější **voskový válec**. Nejprve byl poháněn mechanicky a poté elektrickým pohonem.

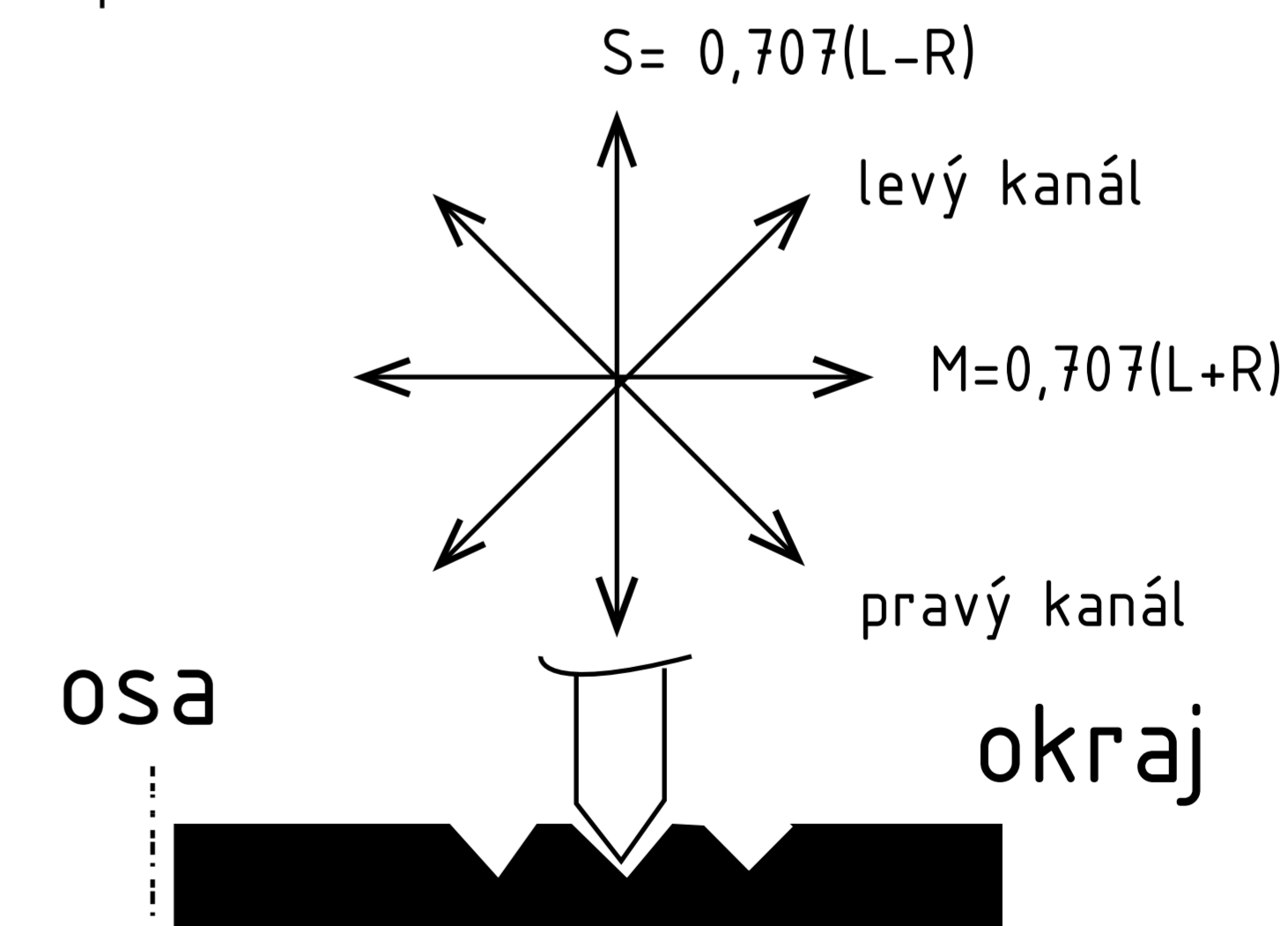
Gramofón

Dělení na:

- » mechanický
- » optický
- » magnetický

Systém **Westrex 45°/45°** je určen pro stereofonní záznam. Stranový pohyb hrotu získáme monofonní signál (L+R) a hloubkový pohyb hrotu získáme prostorová informace (L-R)

MAGNETICKÝ ZÁZNAM

Roku 1963 vznikly první **magnetofonových pásky** ve formě Philips.

OPTICKÝ ZÁZNAM

Mezi optické nosiče řadíme CD, DVD.

Z HLADISKA KONFIGU- RACE

Dělíme je podle počtu kanálů

- » mono   » 6.1
- » stereo   » 7.1
- » quadro   » jiné
- » 5.1

Základní rozdělení je **podle počtu kanálů**. Od toho se odvíjí zvukové formáty, které s nimi pak umí pracovat.

Mono využívá **jeden kanál**, používají ho rozhlasové stanice, televizory a telefony.

Stereo využívá **dva kanály** (levý a pravý) t o jspou oddělené stopy. Při rozhlasovém a televizním vysílání využívá **frekvenční modulace** (viz síť 2).

Kvadrofonie využívá **4 kanály**, tím se snaží vytvořit prostorový zvuk. Využívá se buď to „pravého“ kvadrofonního systému (**4:4:4**) nebo systému využívající matic matici pro kódování/dekódování (tj. ztrátový systém **4:2:4** → 4 kanály, 2 kanály k médiu, 4 výstupní signály).

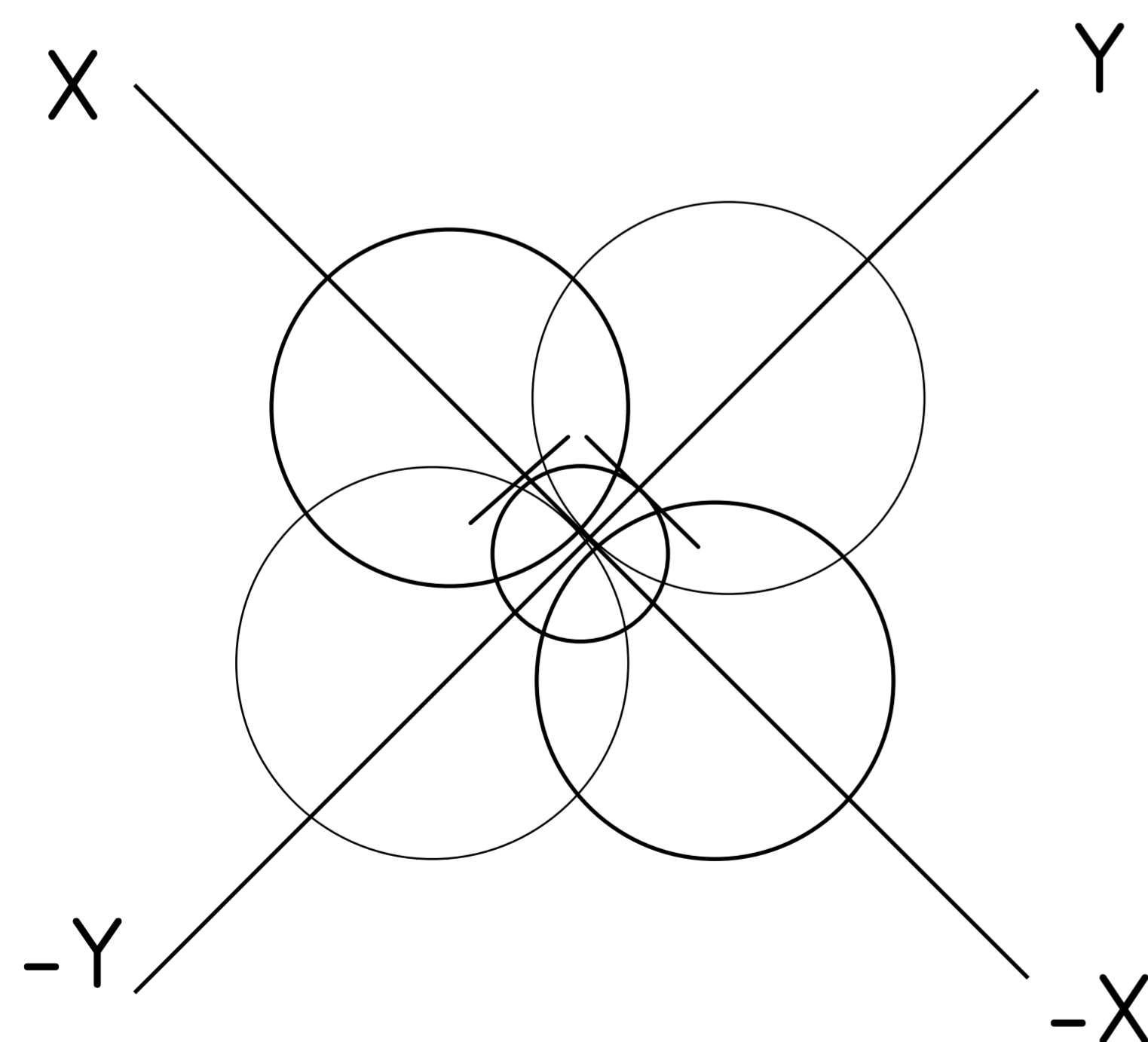
Vícekanálové systémy se využívají pro prostorový zvuk např 5.1.

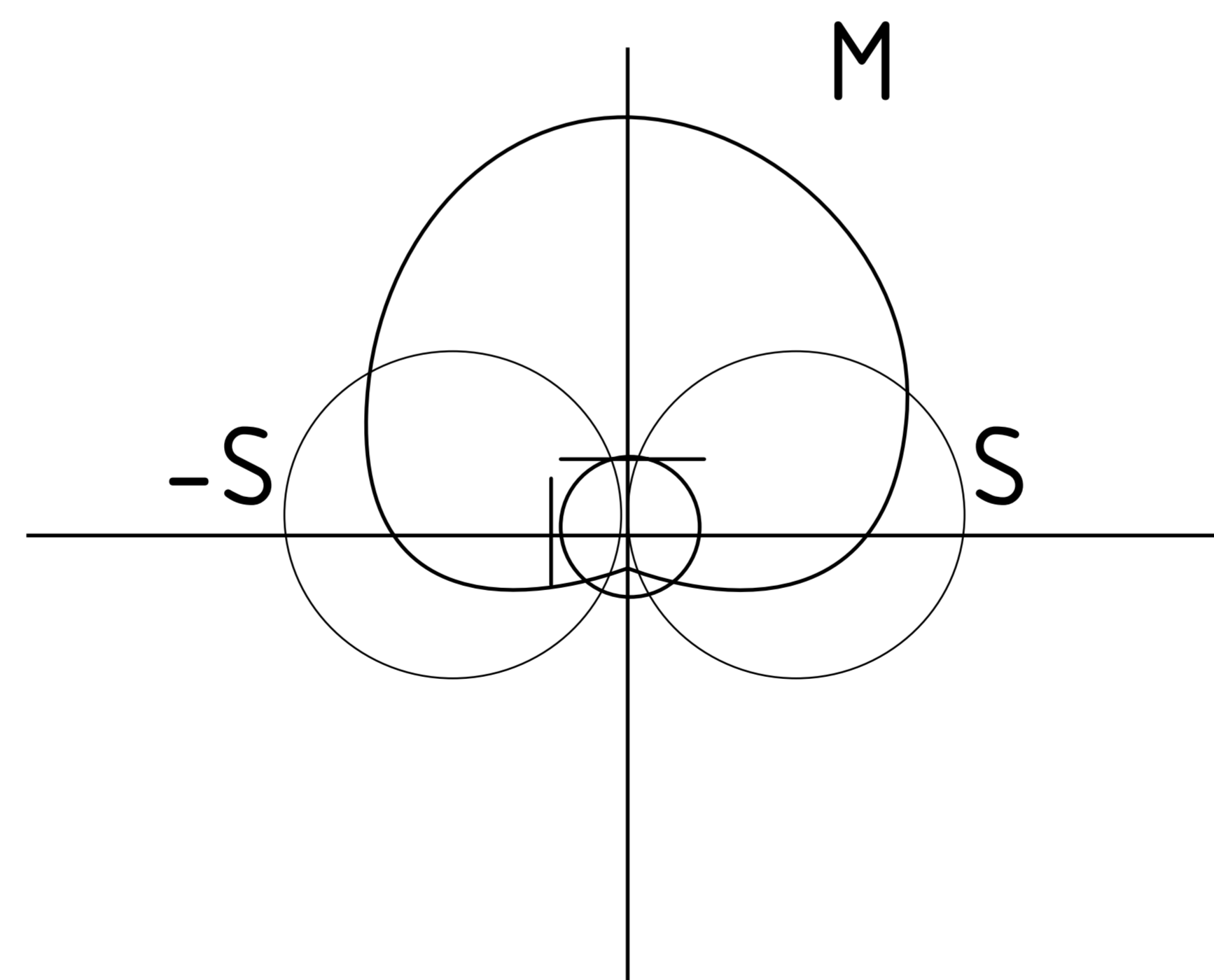
STEREOFONIE

Patří mezi stereo (dvou kanálové), přenosy. **Zvuk je snímán 2 mikrofony.** Podle typů mikrofonů dělíme na tyto systémy:

- **system AB** používá dva všesměrové mikrofony
- **system XY** používá dva osmičnové mikrofony, které jsou natočeny do různých směrů. Rozdílná intenzita vyvolává dojem prostorového zvuku.

- **system MS** dopředu otočený mikrofon a kardioidní charakteristikou snímá monofonní (jednen) signál a směrový mikrofon snímá signál ze stran.
  - » Součtem signálů $M+S$ získáme **pravý kanál**
  - » Rozdílem signálů $M-S$ získáme **levý kanál**

KVADROFONIE 4:2:4

- **SQ** (*Stereo Quadrophonic*)
  - » 4 kanálový matrix systém, problémy s kompatibilitou mono
  - » ztrátová komprese při kódování do stereo signálu
  - » určený pro gramofonová média
- **QS** (*Quadrophonic Sound*)
  - » 4 kanálový matrix systém

- » na filmovém pásu byla L a R magnetická stopa
- » podobný jako SQ

KVADROFONIE DISKRÉTNÍ

- **CD-4** (Compatible Discrete 4)
  - » Kompatibilní = mono systém reprodukuje všechny 4 stopy na jednu a stereo LF + LB a RF + RB

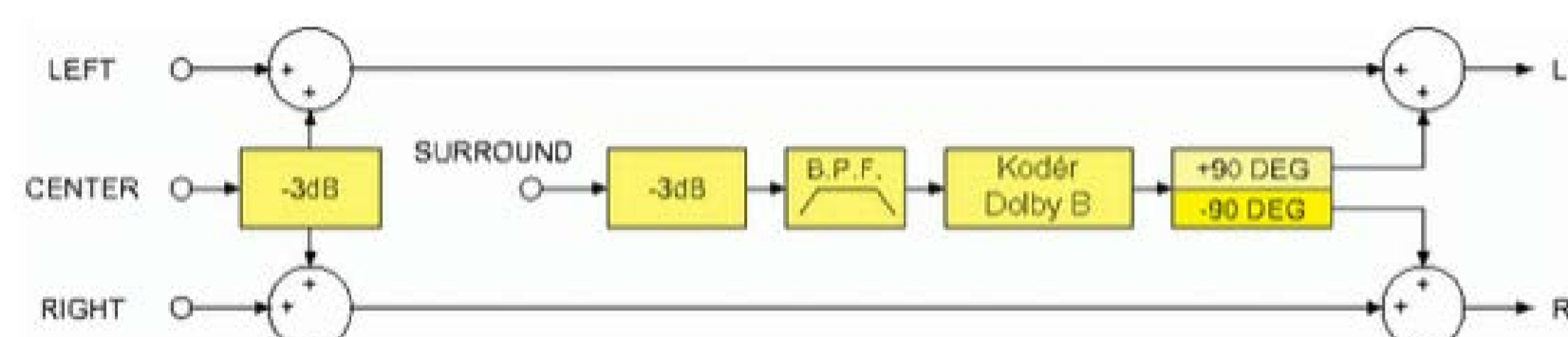
- » určen pro gramofonová média
- » Systém musel obsahovat: gramofon s přenoskou CD4, demodulátor, zesilovač 4-kanálový, soustavu reprobeden.

- **UD-4 /UMX**
  - » je hybridní matrixový / diskretní systém
- **Q4** (Quadrophonic Reel to Reel)

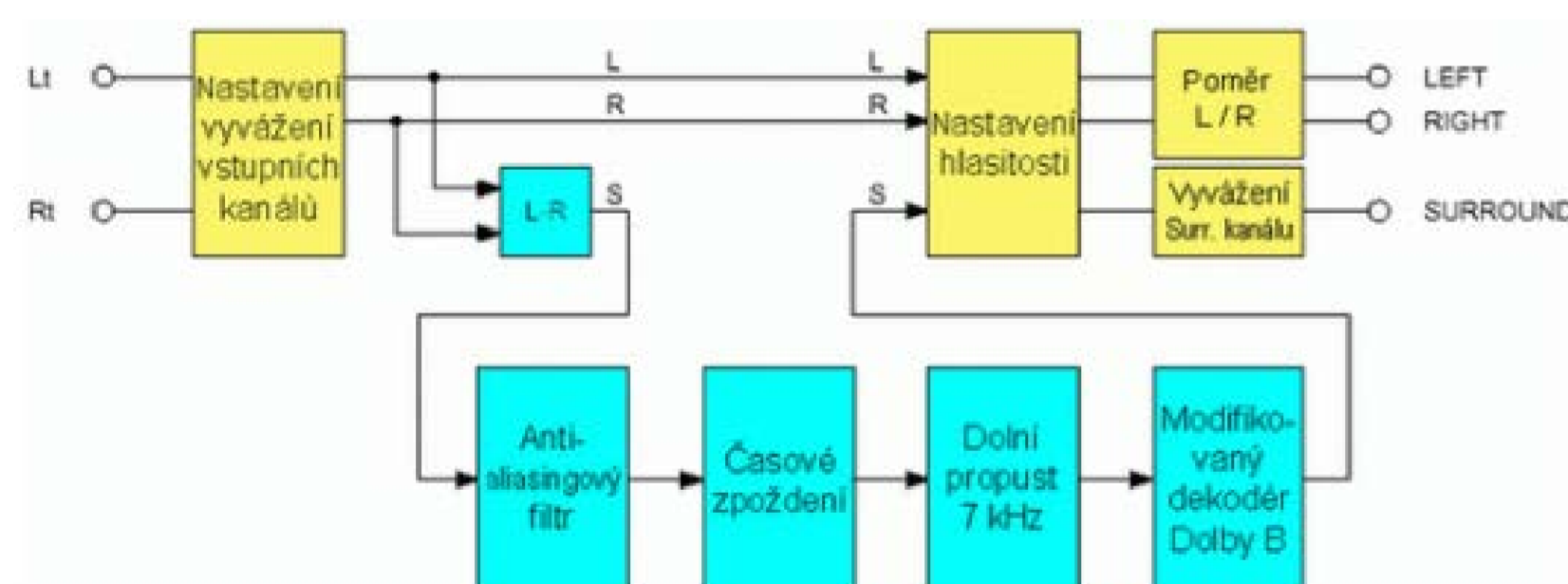
DOLBI STEREO

Má 4 kanály (Left, Center, Right, Surround). Kódovalo se do 2 kanálů (opticky) na filmovém pásu. A-type pro redukci šumu

DOLBI SURROUND

Redukce šumu, kóduje se do 3 kanálů (L, R, S).

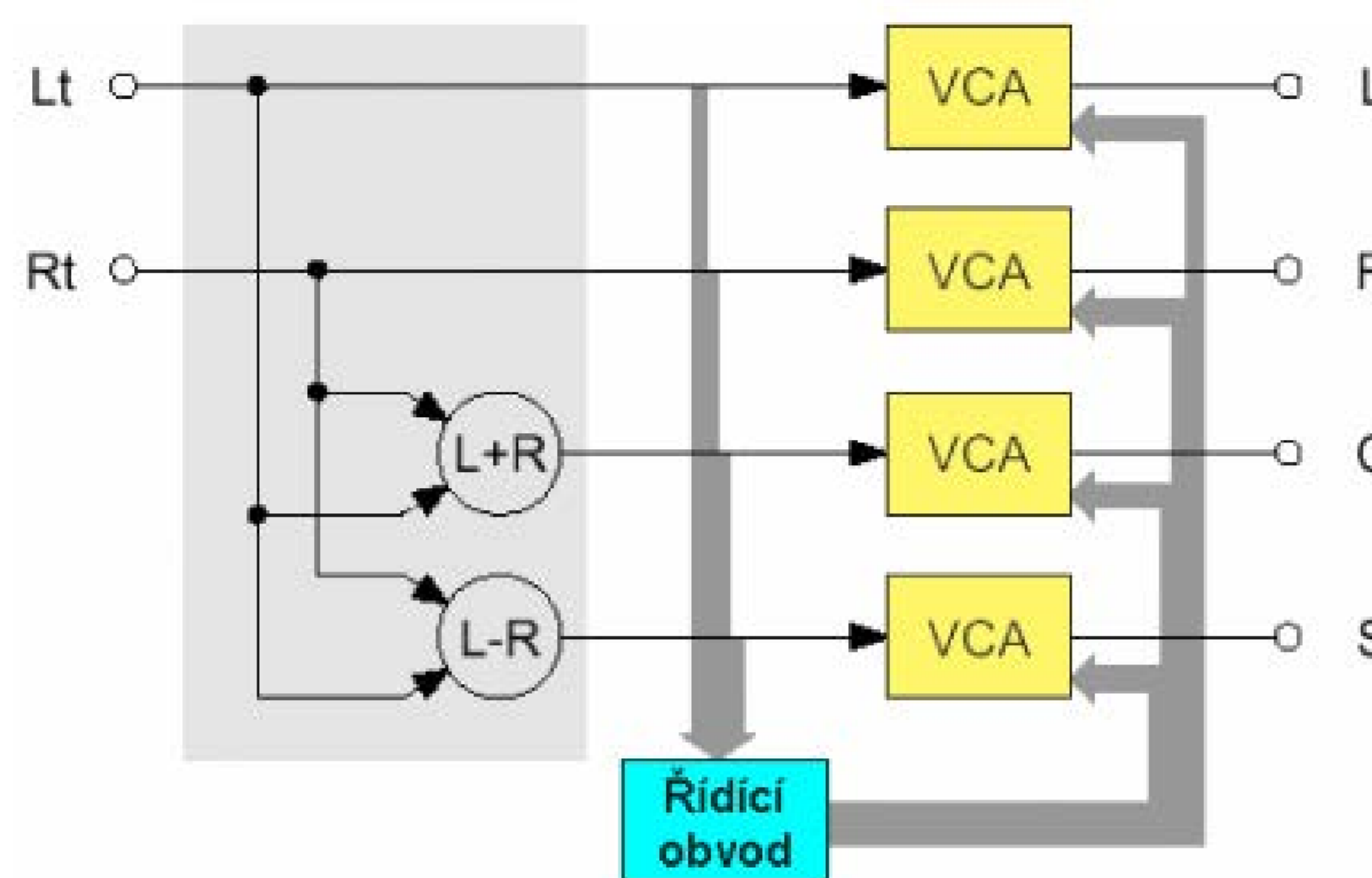

DOLBY STEREO SURROUND

Pro filmový průmysl. Magnetický záznam v 6-ti stopách na 70mm filmovém pásu

DOLBY SURROUND PRO LOGIC

Určený pro spotřebitelský průmysl. Přibíl **centrální kanál**.

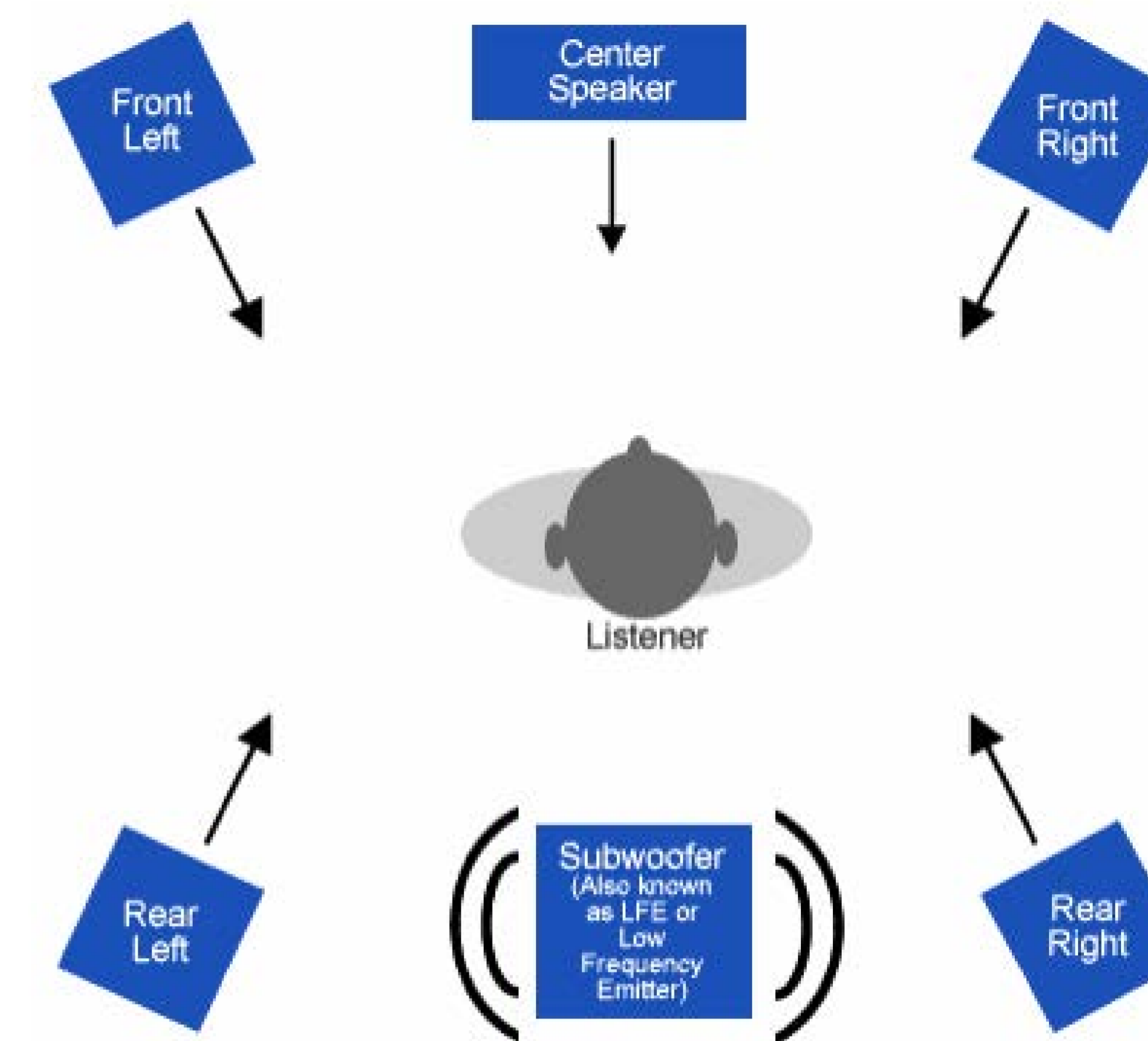

DOLBY DIGITAL

Umožňuje 6-tikanálový zvuk. Používá technologii **ztrátové komprese**.

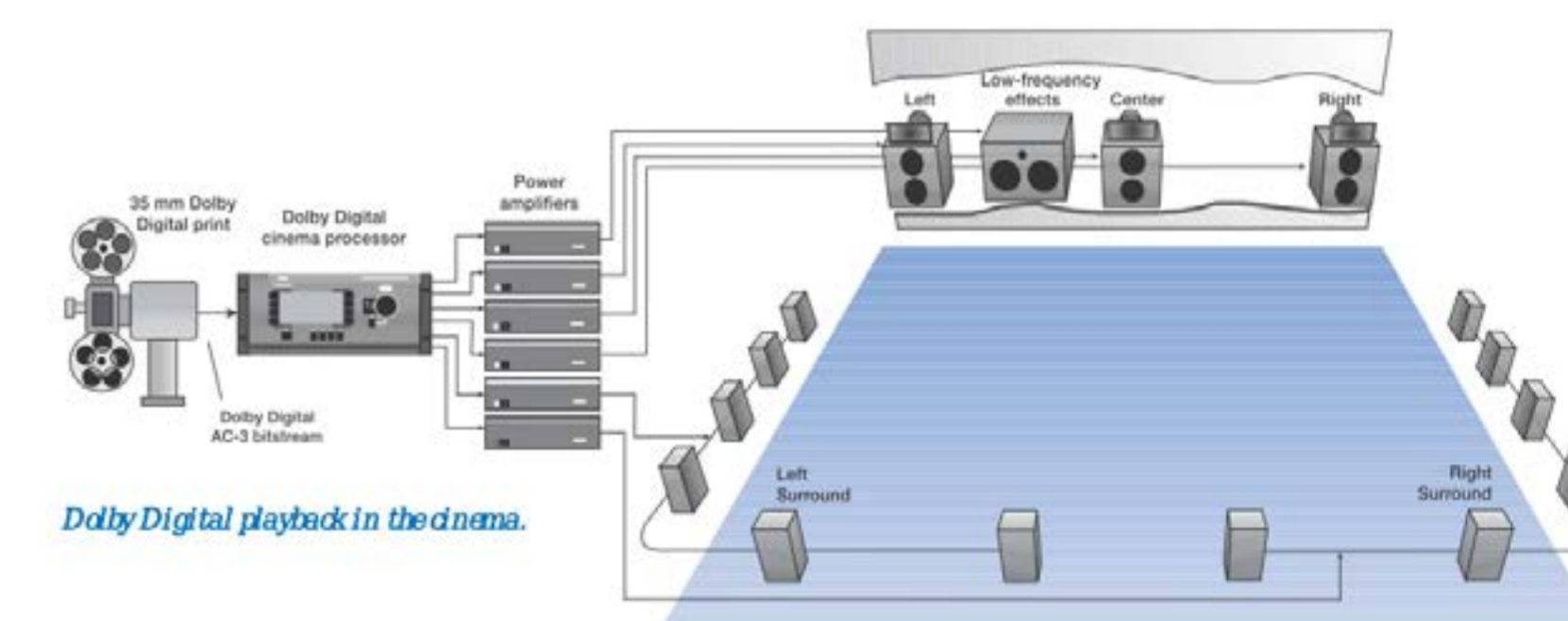
5.1 má 5 hlavních kanálů (L, C, R, LS, RS). **Surroundové kanály zvyšují „hloubku“ vnímaného zvuku.**

Umožňuje konfiguraci s ostatními kanály mono, stereo, 3 kanály, 4kanály a 5 kanálů tj. **Dolby Digital 5.1.**

DOLBY DIGITAL SURROUND EX

Je verze určená pro kino. Používá 6.1 případně 7.1

DTS

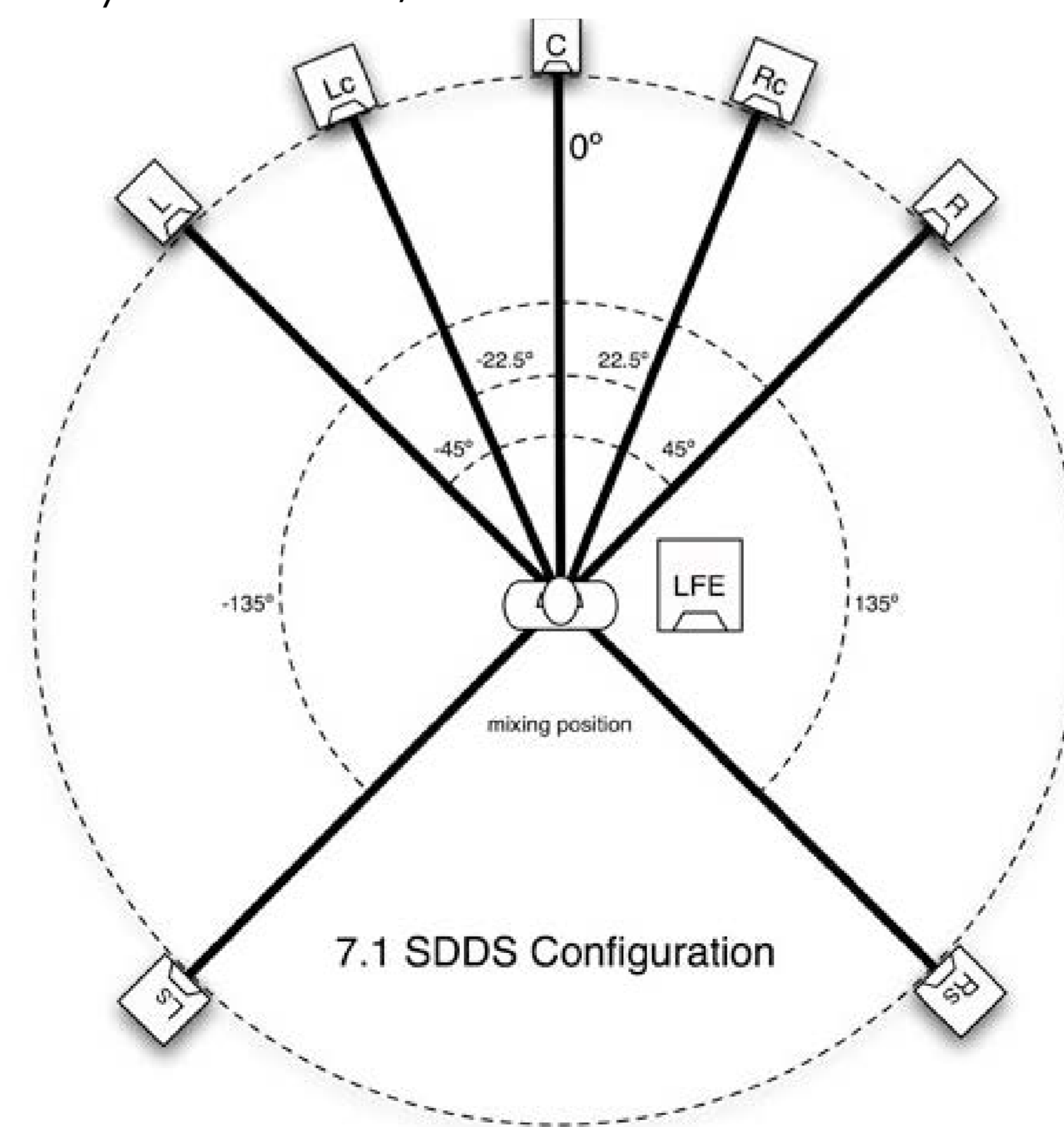
Digital Theatre Sound je technologie vícekanálového zvuku. Umožňuje použít **6.1** (pro DVD) i **7.1** (pro Blu-ray), ale klasická konfigurace je **5.1** pro *DST Surround codec*.

Na filmovém páse je zaznamenán 24-bitový **DTS time code** pro synchronizaci se zvukovým nosičem. **Zvuk je separován na nosiči.**

SDDS

Sony Dinamic Digital Sound má 8 kanálů 5 v předu (L, LC, C, RC, R) 2 kanály surround, 1 nízkofrekvenční.

7.1 SURROUND

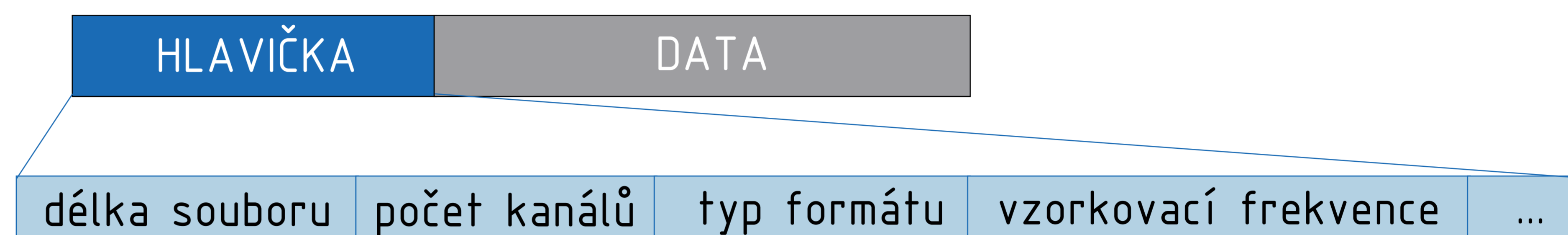
Určený pro sportřební průmysl. Má 3 v předu, 2 postraní surround a 1 LFE. Například Dolby Digital Plus.

9.1 SURROUND

Má 3 v předu, 2 postraní surround, 2 zadná surround, 1 LFE, 2 kanály v předu nahoře.

Z HLEDISKA KOMPRESSE

Kompresní algoritmy nejsou považovány za formáty, ale **typy souborů**. Těmto algoritmům říkáme **kodeky**.

MIDI

Je počítačem vygenerovaný zvuk **.midi** nebo **.smf**, který má nízký objem dat a jeho kvalita je vysoká. Využívá se u počítačových her, vyzvánění atd.

NEKOMPRIMOVANÉ FORMÁTY

Formát dat, který je stejný jako po digitalizaci (používáme metodu PCM).

PCM má vzorkovací frekvenci a bitovou hloubku. CD kvalita (44kHz, 16 bit)...

- **AIFF** - .aiff, .aif, .aifc (Apple)
- **WAVE** - .wav
- **AU** - .au, .snd (UNIX, Java)

Dělení na:

- » nekomprimované
- » komprimované
  - × ztrátová komprese
  - × neztrátová komprese

ZTRÁTOVÉ × NEZTRÁTOVÉ

KOMPRIMOVANÉ NEZTRÁTOVÉ

Tyto algoritmy **nejsou příliš efektivní** (jednotlivé vzorky zvuku se rychle mění). Proto máme kritéria hodnocení pro vhodné použití:

- rychlost komprese a dekomprese
- stupeň komprese
- chybovost
- podpora na trhu
- vhodnost pro přenos v reálném čase

Základními formáty jsou:

- **FLAC** (*Free Lossless Audio Codec*)
.flac má 50-60% orig. dat
- **TTA** (*The True Audio*) .tta až 30% originálních dat
- **ALAC** (*Apple Lossless Audio Codec*) .m4a

Dolby TrueHD je kodek od Dolby laboratories. Využívá se v HD DVD a Blu-ray Disc. Má až 14 kanálů, frekvence mezi 44,1 a 192 kHz. Datový tok 18Mb/s.

KOMPRIMOVANÉ ZTRÁTOVÉ

Jsou efektivnější než neztrátové. Udává se u nich **kompresní poměr** (až 10:1). Pro hodnocení algoritmů použijeme kritéria:

- zachování kvality
- stupeň komprese
- rychlost komprese a dekomprese
- podpora na trhu a zařízení

Formáty ztrátových viz další slide.

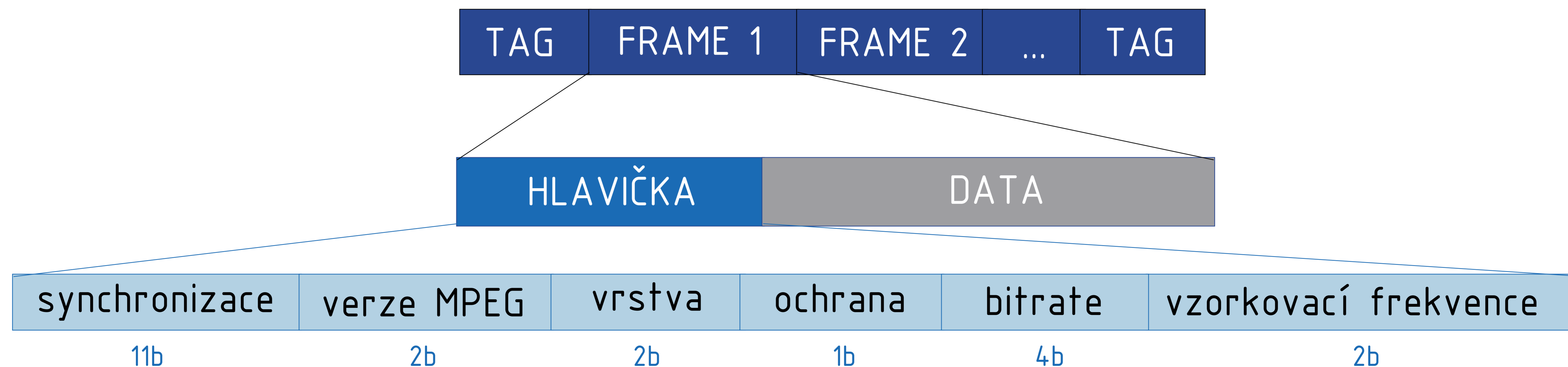
MP3

(MPEG-1, MPEG-2 Audio Layer) Nastavení datového toku určuje **rychlost / kvalita**.

MPEG-1 má 2 kanály a má větší vzorkovací frekvenci. MPEG-2 má (5.1) kanálů a menší vzorkovací frekvenci.

venci.

Soubor je rozdělen do bloků (**frames**) o délce 0,026 s. Soubor má hlavičku (4B) a zakodovaná data tvoří zbytek.

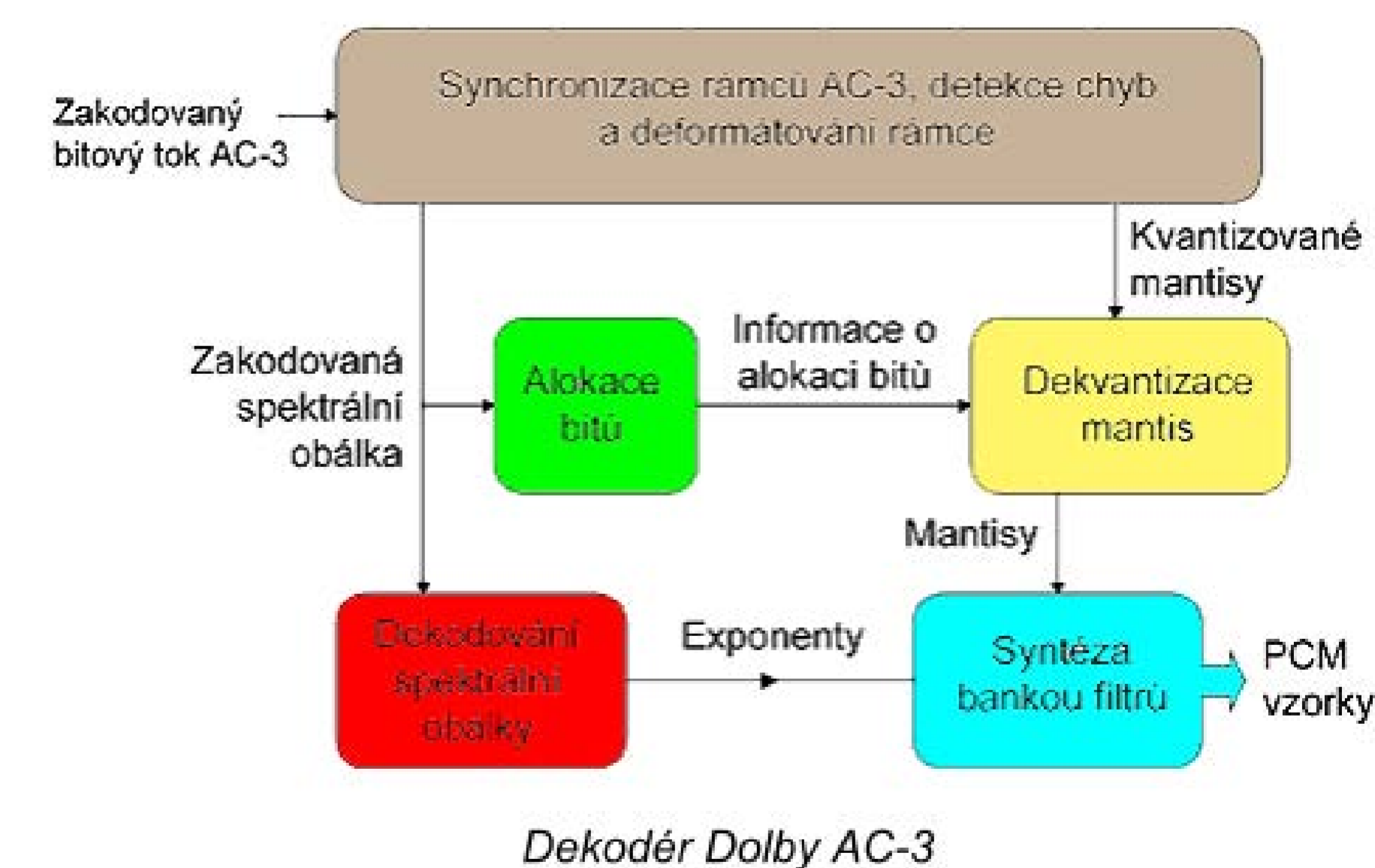
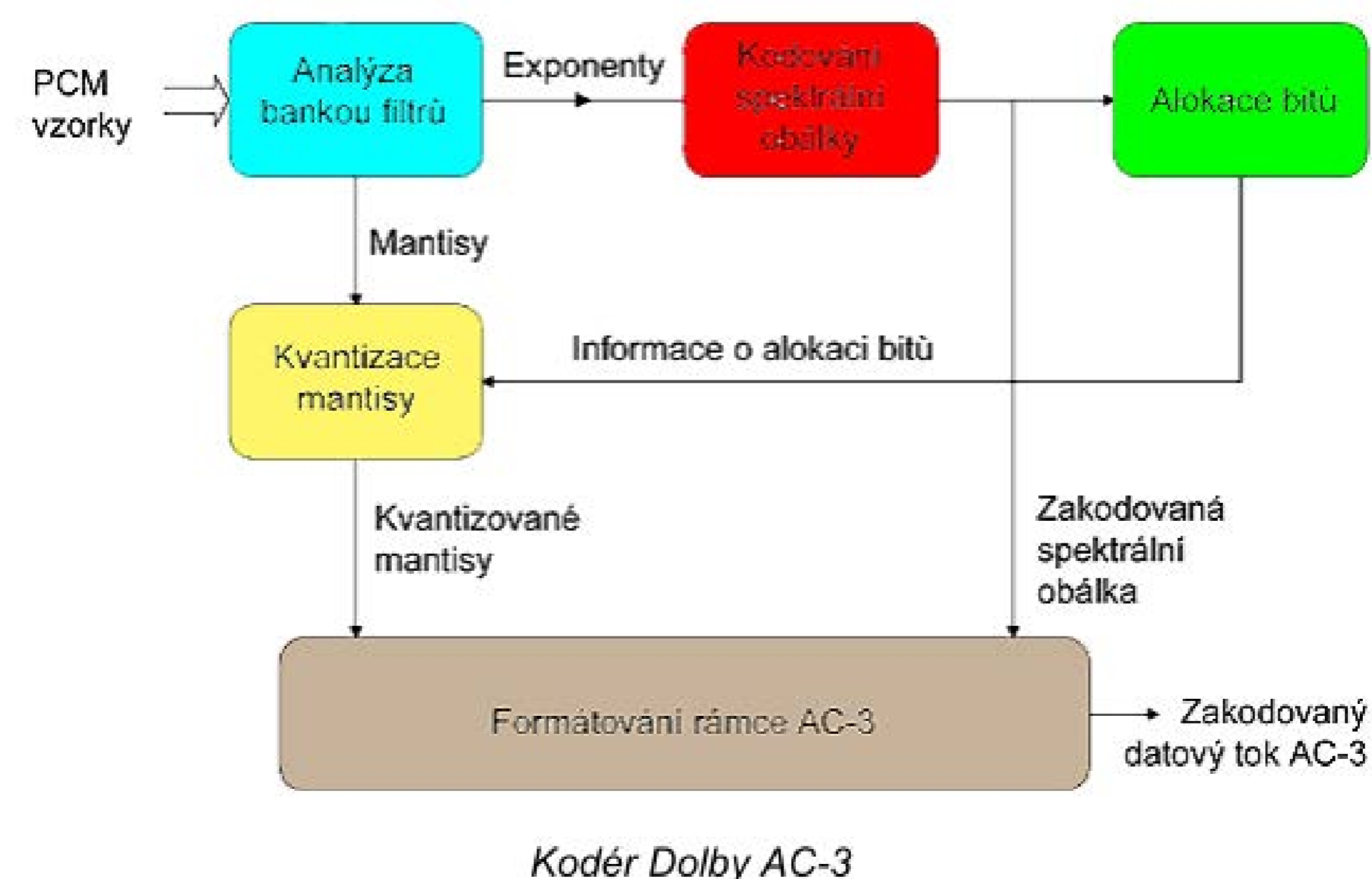

AAC

(Advanced Audio Codec) Je součástí MPEG-2 a MPEG-4. Využívá se pro **DVB, iTunes, iPod, herní konzole**, mobilní zařízení. Má až 48 plnohodnotných kanálů. Používá různé dlouho bloky. **Má vyšší míru komprese** než MP3.

DOLBY DIGITAL

(AC-3 = Dolby Audio Codec) využívá kompresi Dolby AC-3 je založena na **transformaci bankou filtrů** a psychoakustických jevech. **Převod zvuku do PCM** na bitový tok.

TELEVIZNÍ VYSÍLÁNÍ

TELEVIZNÍ VYSÍLÁNÍ

Televizní vysílání (přenos dat) dělíme na

- analogové
- digitální

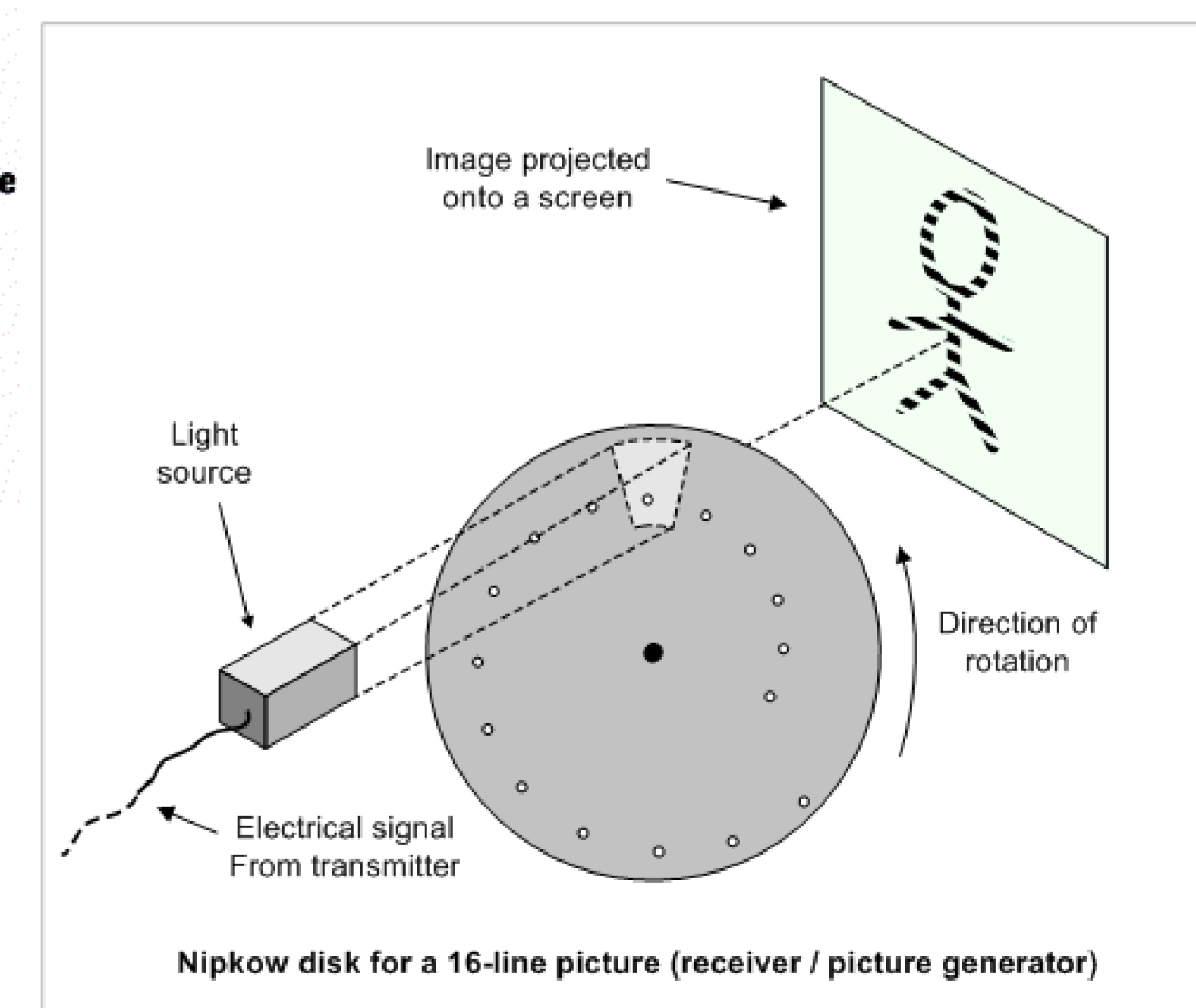
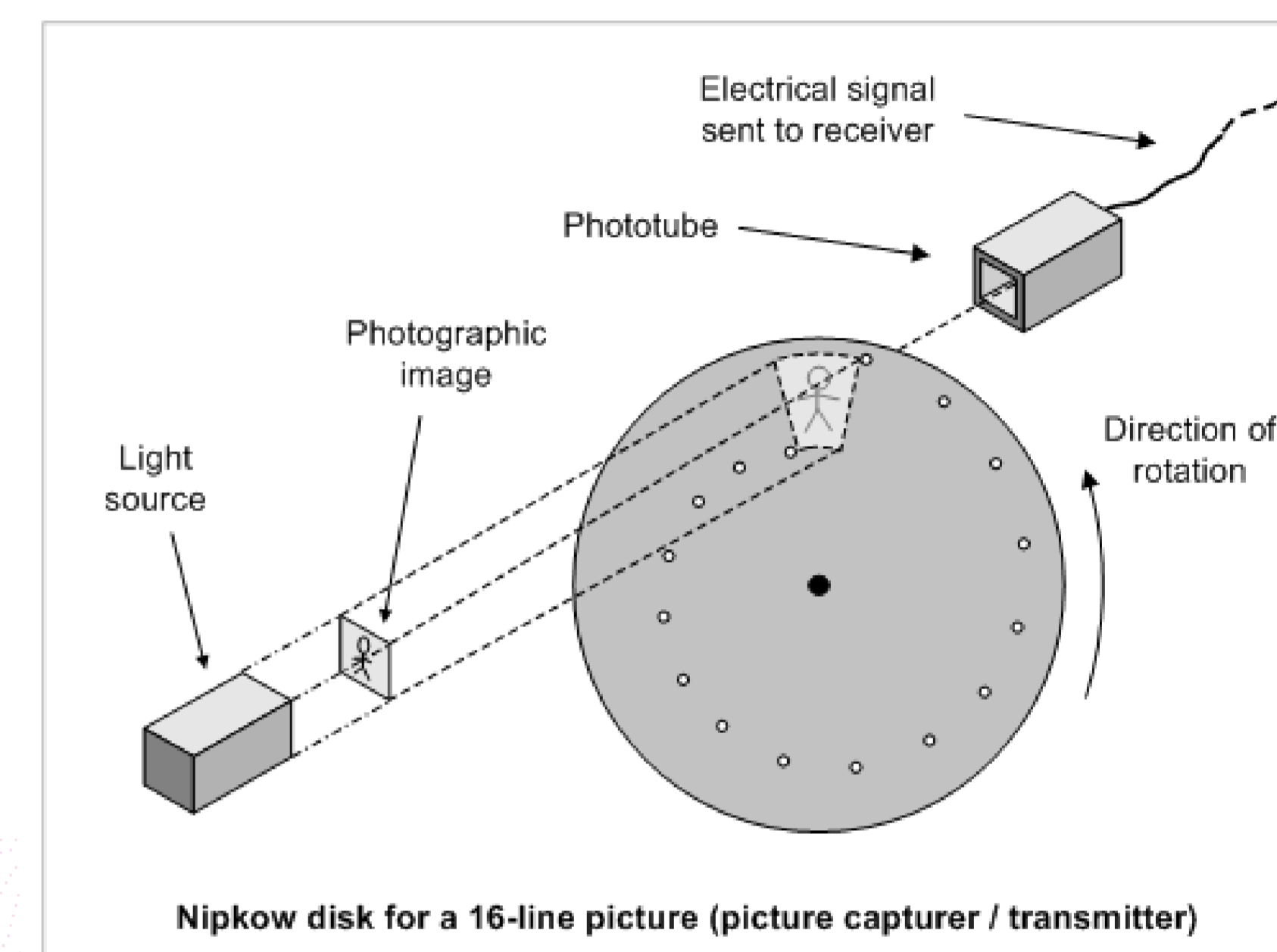
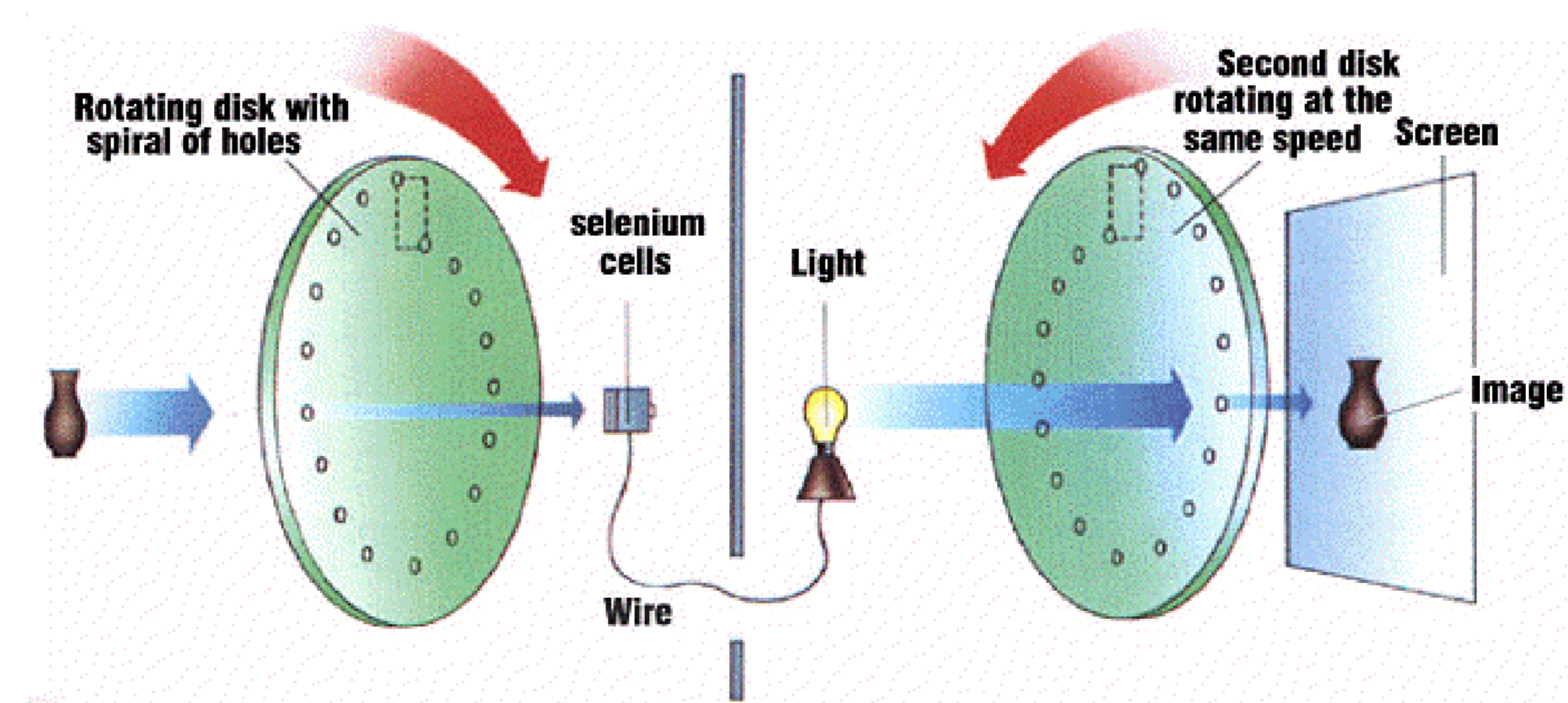
Dále můžeme sledovat vývoj „přijímačů“ televize, které byly:

- mechanické
- optické (CRT)
- digitální (DVB)

VÝVOJ TELEVIZE

NIPKOWŮV KOTOUČ

Je zařízení pro analýzu obrazu. Funguje na mechanickém principu rotujícího disku s dírkami seřazenými do spirály. Má malé rozlišení.

CRT TELEVIZE

Fungují na bázi **katodových paprsků**. Z počátku byly černobílé poté barevné. Mají vyšší rozlišení (viz standardy).

Paprsky vykreslují obraz zleva doprava po řádcích. **Rozlišení** obrazu je tedy dáno **řádky**.

ANALOGOVÉ TELEVIZNÍ NORMY

Televizní normy zajišťují kompatibilitu televizního signálu a jeho přenosu.

NTSC

National Television System Committee byla Americká norma pro:

- **černobílé vysílání** (monochromatické) 525 řádků, 60 fps¹, 4:3
- **barevné vysílání** uselo být kompatibilní s černobílým. Sudé řádky jsou vykreslovány první. Má 525 řádků a 29,97 fps.

NTSC zajišťuje kompatibilitu mezi monochromatickým a barevným vysíláním pomocí **barevného systému YIQ**, který má jasovou (luminescenční) složku potřebnou pro černobílé vysílání. **Fázový posun signálu vyja-**

1) frame per second = snímek za sekundu

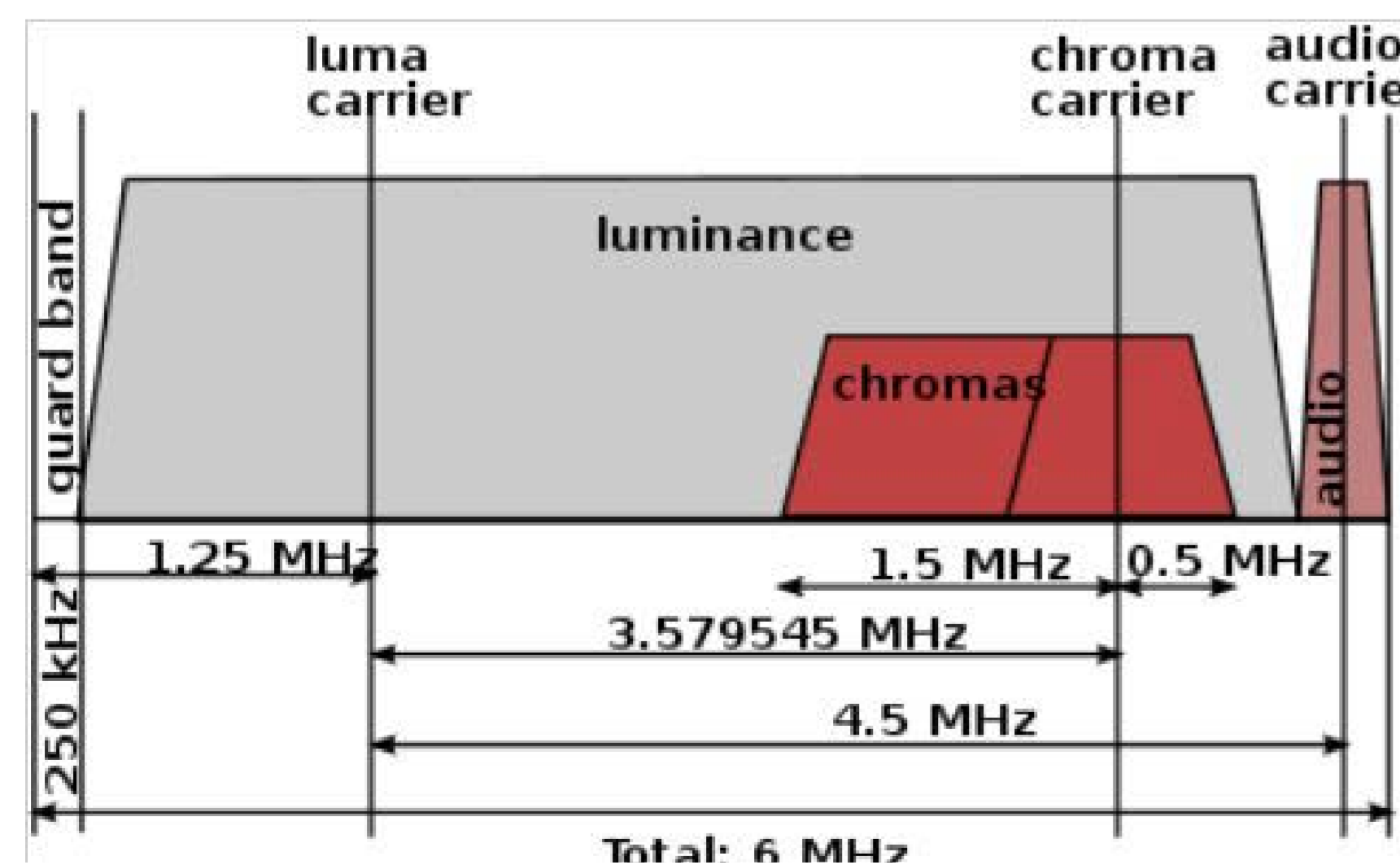
druje barevný tón obrazu. To vede k náchylnosti **zkreslení barev**.

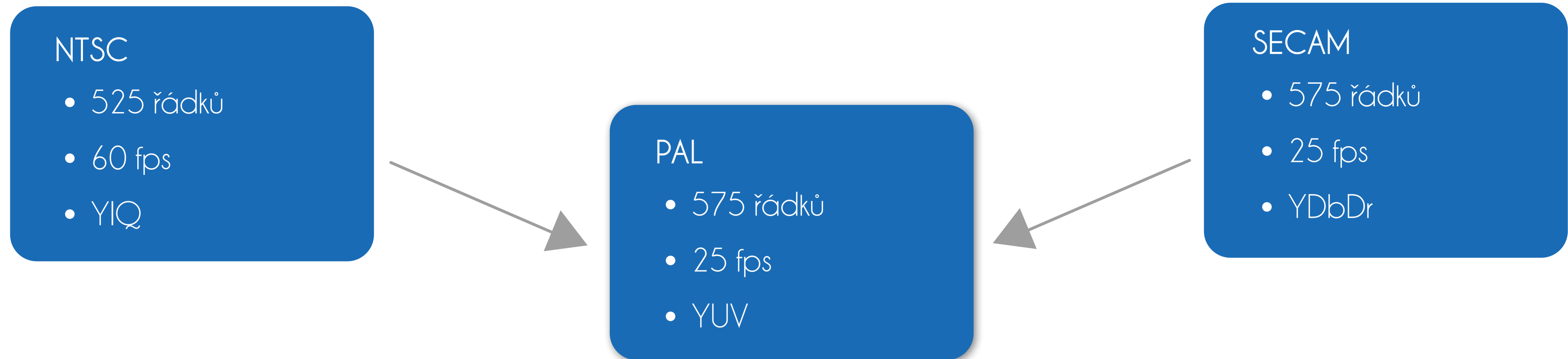
SECAM

Séquentiel couleur à mémoire je francouzský (evropský) standard pro **barevné vysílání**.

Využívá barevný model **YDbDr**. Využívá frekvenšni modulaci, každý řádek přenáší informaci o jedné barevné složce. standard má 625 řádků z toho **575 aktivních** resp. viditelných. Obraz je dělen na pulsnímky (viz Prokládaný obraz (interlaced) na sli-
du 31). Má 25 fps respektive **50 pulsníků za sekundu**.

YDbDr je odolný vůči zkreslení, ale mohou být pozorované barevné přechody.

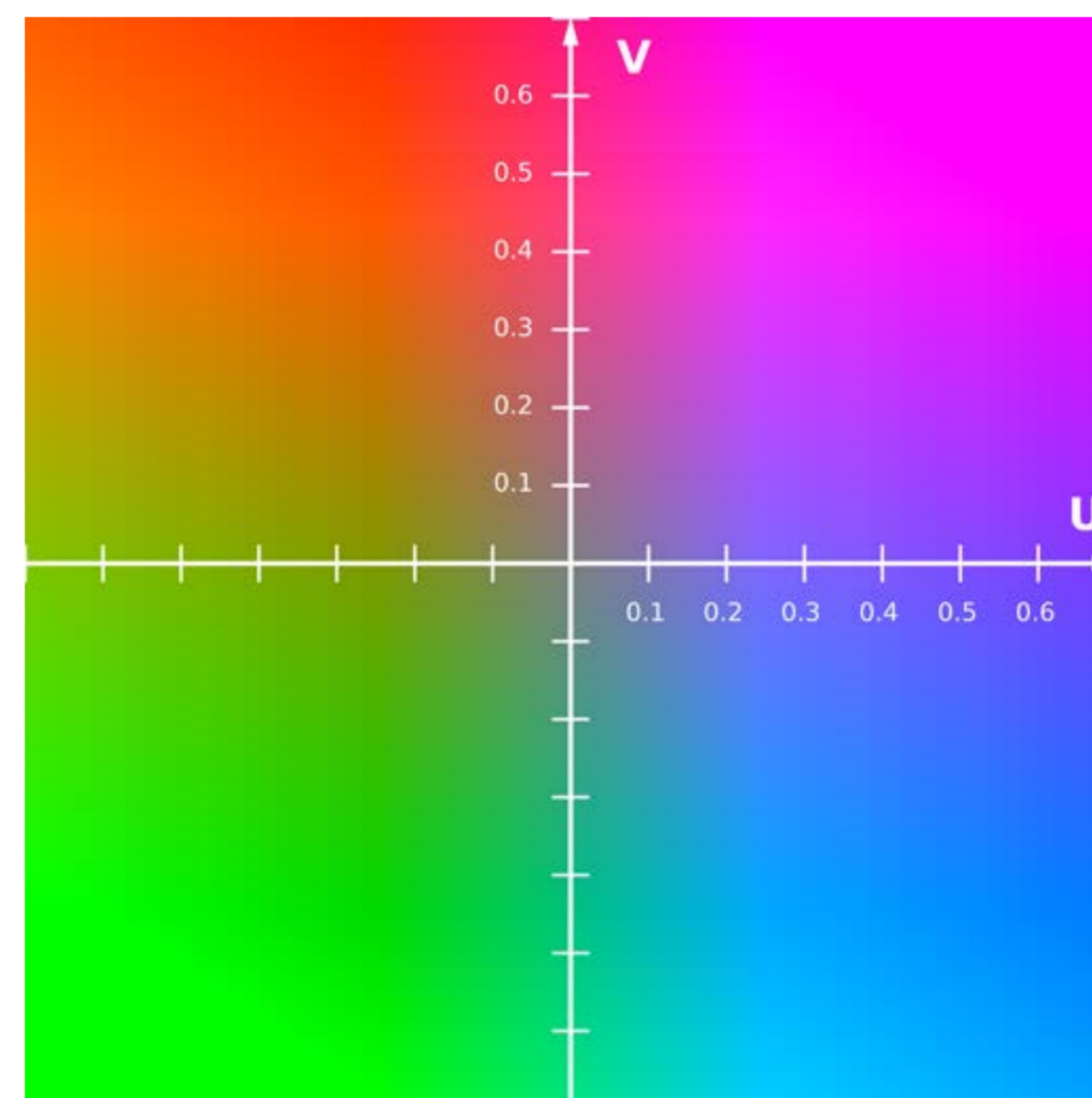

PAL

(*Phase Alternation Lines*) vznikla jako **náhrada za SECAM** a současné řešení nedostatků **NTSC**.

Pracuje s barevným modelem **YUV**, má 625 řádků a **575 aktivních**, 50 Hz, 25 fps respektive **50 pulsů za sekundu**. Liché řádky jsou vykreslová

Výpočet šířky pásma signálu pro PAL:

řádková frekvence:

$$625 \times 25 = 15\,625 \text{ Hz}$$

počet obrazových prvků:

$$(4:3) \times 625 = 832 \text{ px}$$

→ 2 zobrazené body na periodu tj 416 period

šířka pásma:

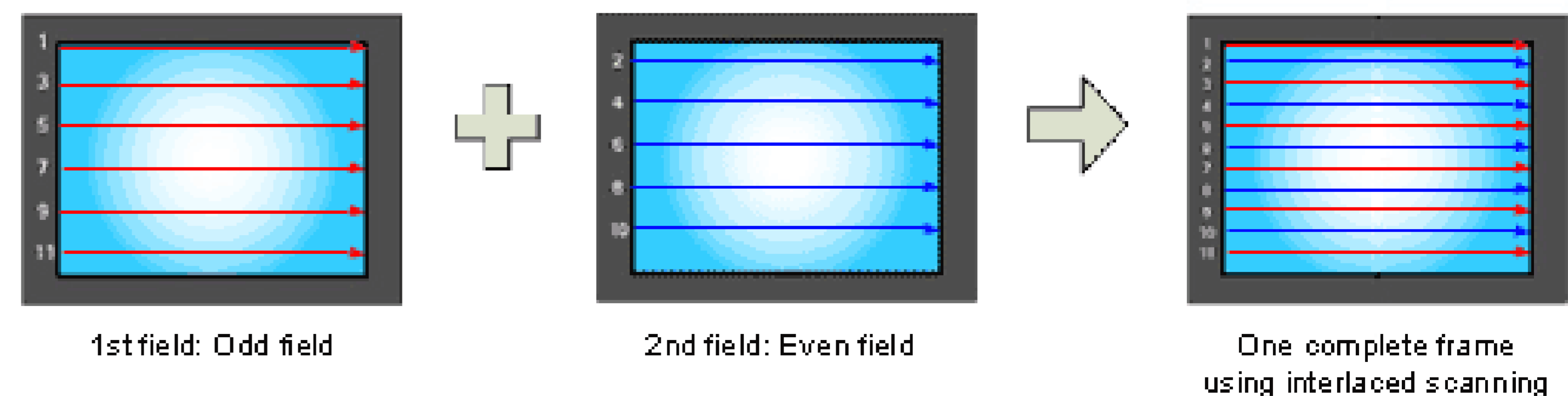
$$416 \times 15\,625 = \underline{6,5 \text{ MHz}}$$

PROKLÁDANÝ OBRAZ (INTERLACED)

Je určen pro potřebu obnovy TV obrázků. Řeší tak problém velkého objemu analogových dat.

Obrázek je rozdělen na liché a sudé řádky tzv. **půlsnímky**. Ty podle vykreslení dělíme na:

- **TFF/UFF** - „upper/top field first“ liché řádky jsou přenášeny jako první (PAL, SECAM)
- **BFF/LFF** - „lower/bottom field first“ sudé řádky jsou přenášeny jako první (NTSC).

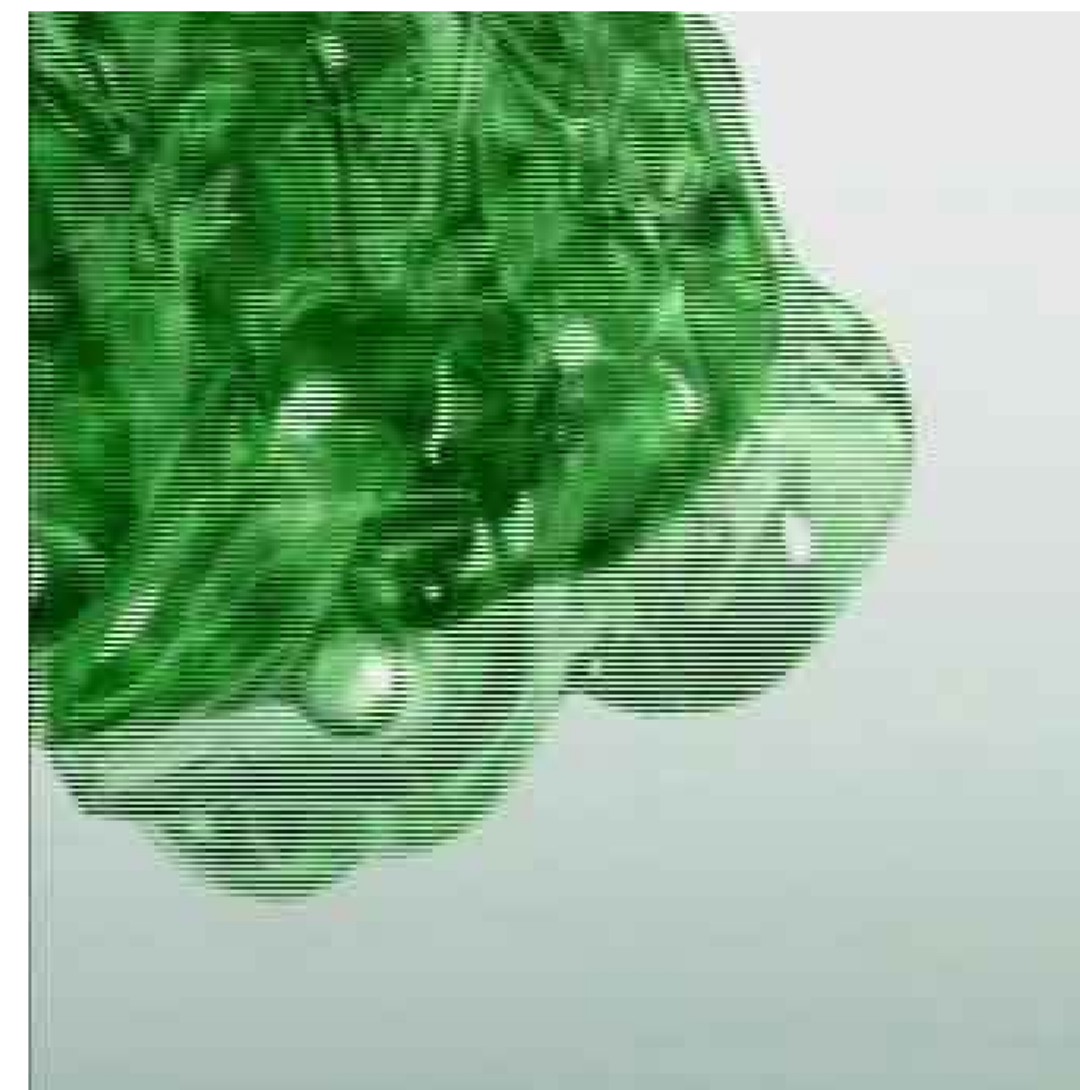
ODSTRANĚNÍ PROKLÁDÁNÍ

Také nazýváno **deinterlaces**. Je potřeba pro zařízení, která neumí prokládaný obraz (typicky monitor PC). Používá se k tomu:

- snímání onrazu neprokládaně
- software - deinterlace metody a filtry

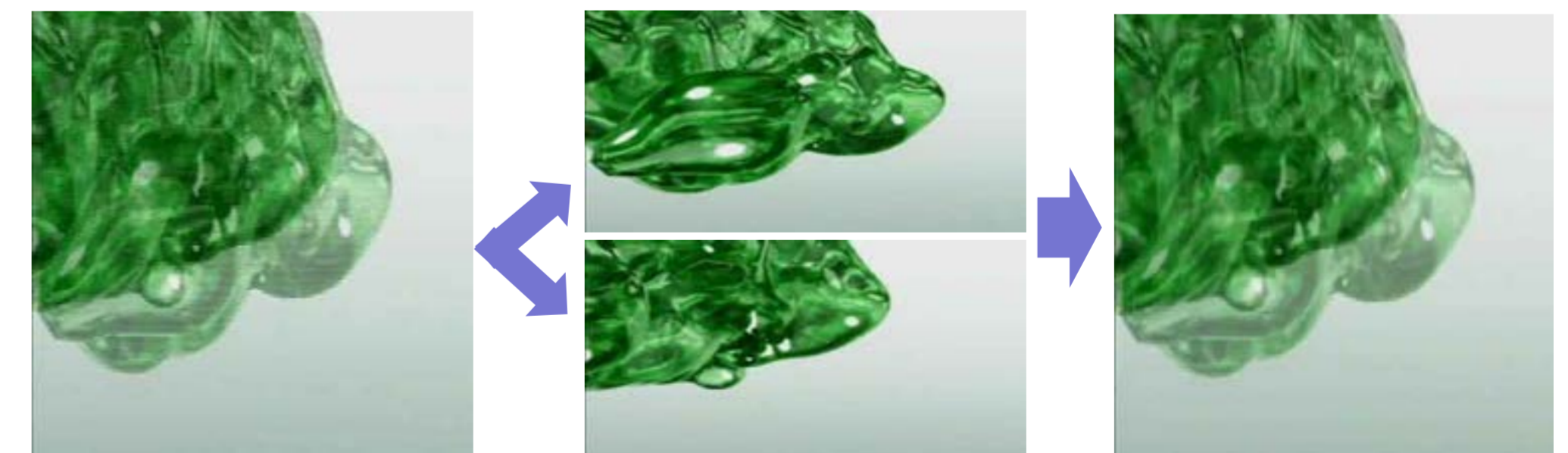

Weave(ing) neprovádí žádnou formu odstranění rokládání → **objekty spojí**. Nechá video jako prokládané ale v plném rozlišení. využívá se v případech, kdy nechceme snížit obrazovou kvalitu.

Blend(ing) kombinuje oba půlsnímky dohromady do jednoho snímku tím se řádky překrývají. Vznikne tak **rozoštění** a „duchové“ v obraze. Většinou je obraz vertikálně prodloužen.

Selektivní Blanding, Smart Blanding a **Motion Adaptive Blanding** jsou kombinace blandingu a weavingu. Využívá blendingu jen v některých snímcích. V klidných místech je obraz bez ztráty kvality. **Porovnává závislost jednotlivých snímků na sobě.**

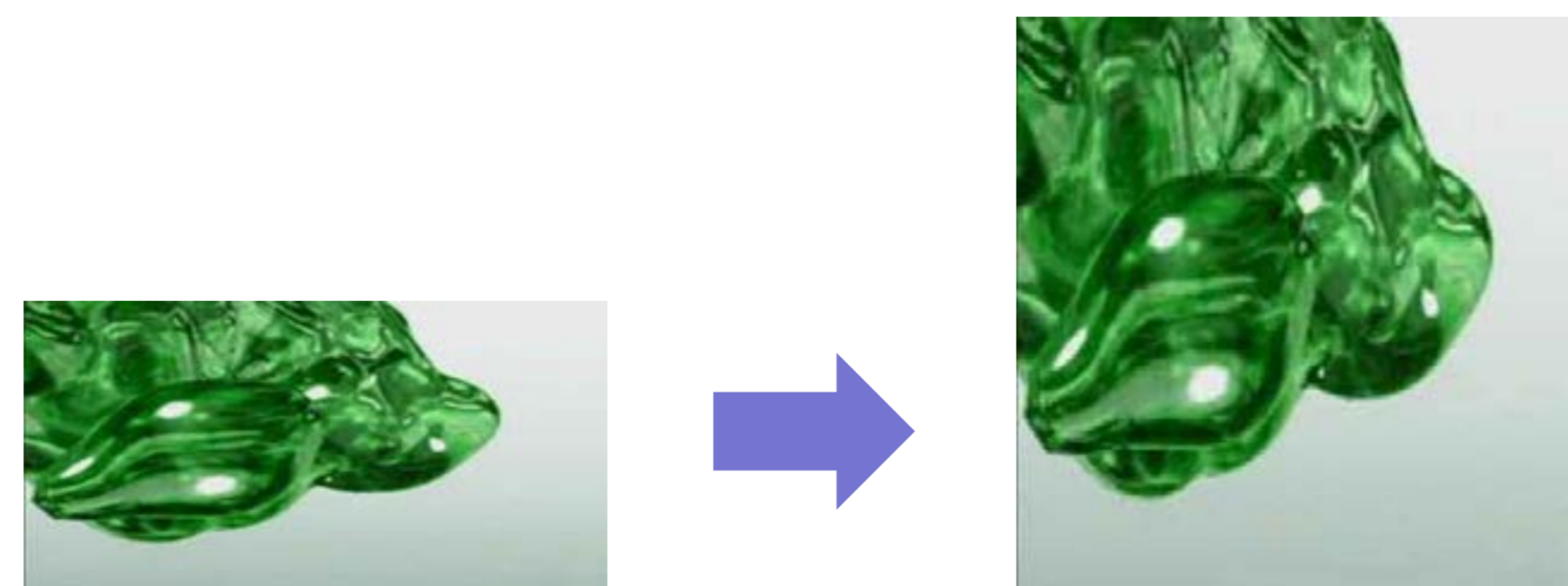

Odstranění sudých / lichých řádků nazýváme **discard**. Snímky s vybranými řádky jsou zahozeny (liché / sudé). Zbývající řádky jsou k sobě posunuté → obraz je tím splácnutý (vertikální rozlišení je poloviční).

Metoda BOB zahodí liché nebo sudé řádky a zbytek zduplikuje a posune je vertikálně. Problém je s ostroty obrazu.

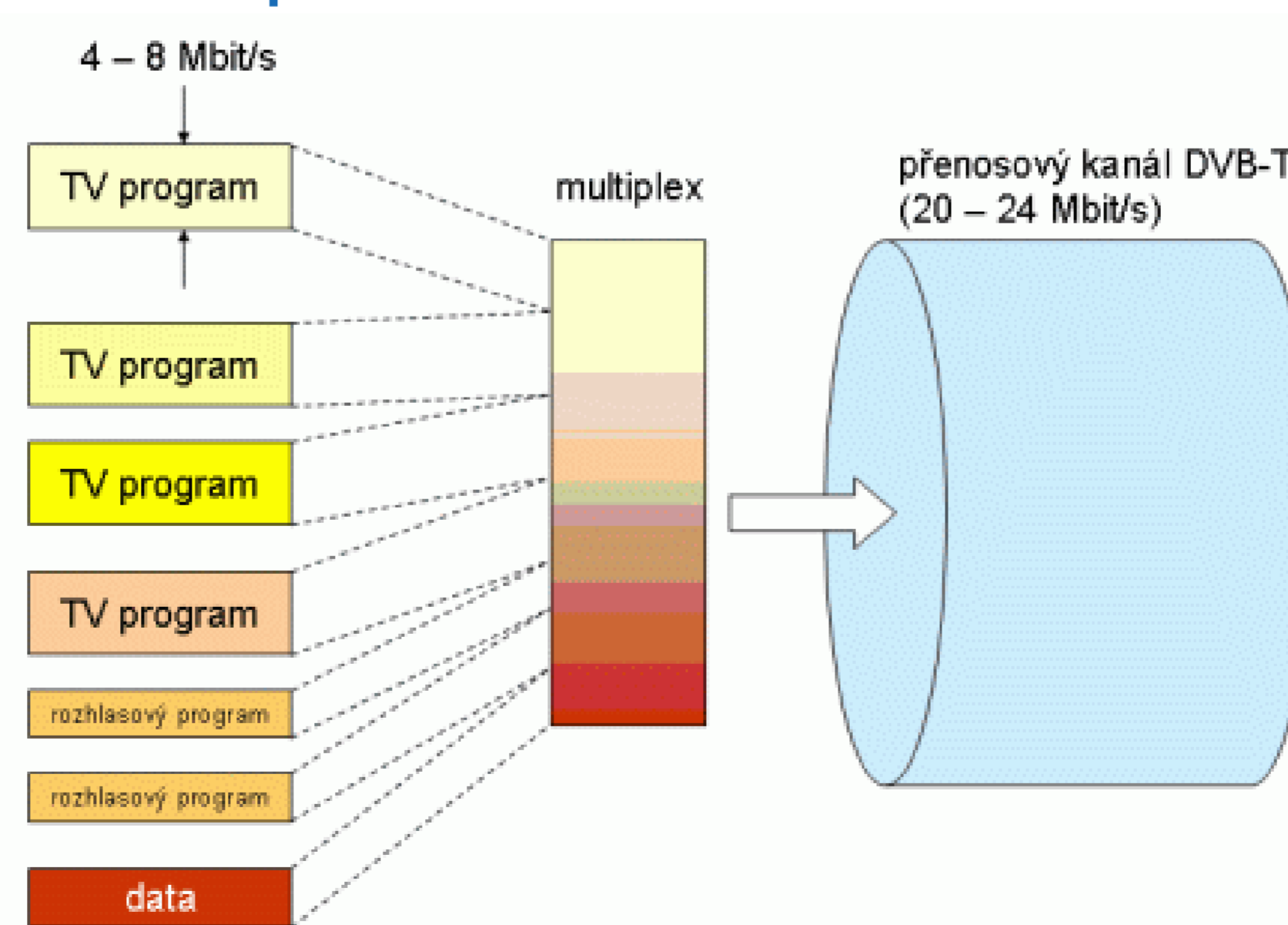
BOB 50 (*progressive scan*) separuje půlsnímky tím vznikne 50 snímků a

navýší se frekvence. Nedojde ke ztrátě informace. Obraz je plynulý.

DIGITÁLNÍ TELEVIZNÍ NORMY

Digitalní televize využívá **multiplex** (zvuk, obraz, data jsou v jednom datovém toku). Data jsou kódována pomocí **multiplexoru** a rozčifrována **demultiplexorem**.

DVB

(*Digital Video Broadcasting*) **Zahrnuje jednotlivé standardy** digitálního vysílání jako je DVB-T, DVB-S a DVB-C. Využívá efektivněji přenosová pásma (na 8 MHz až 6 kanálů).

DVB-S

(*DVB Satellite*) **Satelitní** standard digitálního vysílání. K vysílání jsou použity antény na družicích. Pro příjem je potřeba mít satelitní přijímač.

DVB-C

(*DVB Cable*) Kabelová televize, rozvod koaxiálního kabelu do 2 km nebo se používá optický kabel. Rozvod na konci je hvězdicové topologie. Nabízí řadu multimediálních služeb (zpětnou komunikaci například).

DVB-T

(*DVT Terrestrial*) Standard **pozemního** vysílání, televize potřebuje přijímač, který je integrovaný nebo externí set-top box. Přenos obrazu v kvalitě **HDTV**.

Využívá kmitočtová pásma. Má vysokou kvalitu obrazu.

SDTV

Standard Definition Television je formát TV digitálního vysílání, který rozlišením odpovídá analogovému vysílání. **576i** (pro PAL) a **480i** (pro NTSC).

HDTV

Hight Definition Televison je formát s vyšším rozlišením než SDTV. Poměr stran má **4:4** nebo **16:9**. Má dvě základní varianty rozlišení

- **1080**
  - » 1920×1080
  - » 1080i50, 1080i25, 1080p50
- **720** jen neprokládaně
  - » 1280×720

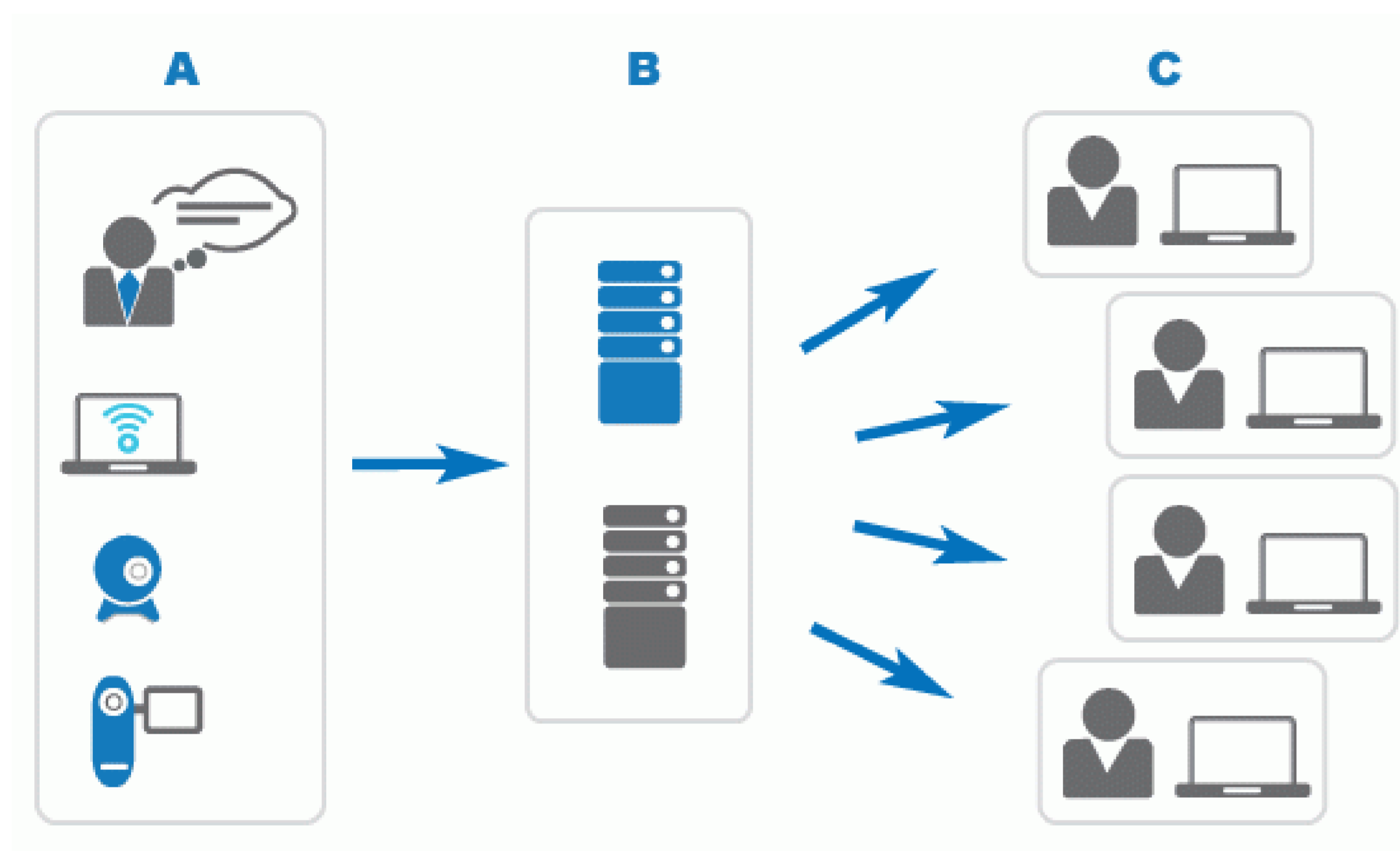
Full HDTV je označení pro rozlišení **1 080p**.

HD ready je označení pro minimální rozlišení 16:9 1280×720 (**720p**). Umožňuje připojení přes analog, HDMI nebo DVI.

MULTICASTING

Nebo také ebcasting.

STREAMING

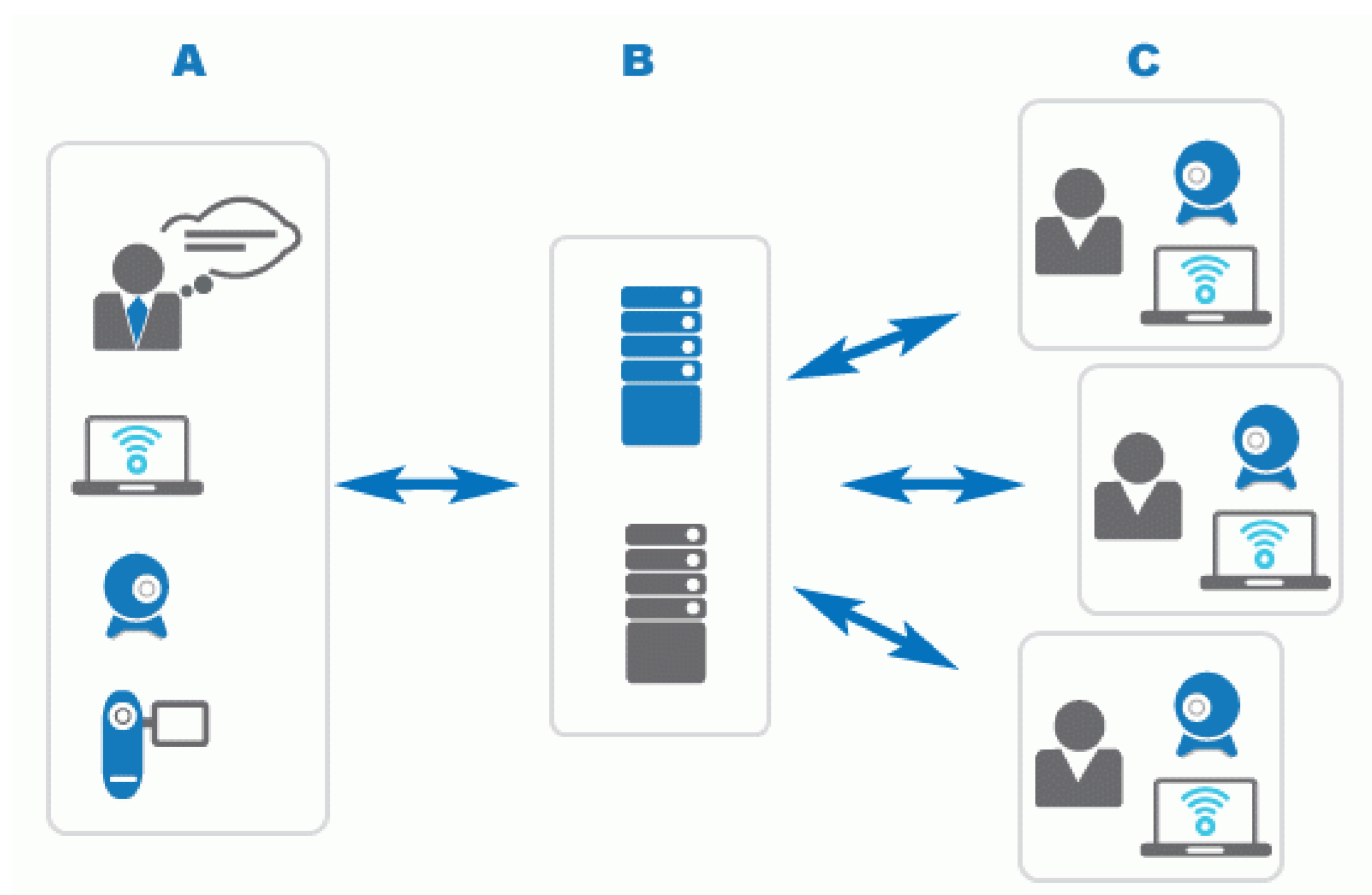
Je internetové vysílání (server ↔ klient).

Na straně klienta se využívá buffer.

Video má formáty: H.265, H.264, Real Video, WMV, Quick Time. Pro audio WMA, MP3 a AAC.

Může být interaktivní, živé nebo záznam.

EDUCASTING

VIDEO

VIDEO

TERMINOLOGIE

Záznam videa probíhá jako záznam pohyblivých obrázků (video sekvence) a zvuku, který je pak synchronizován.

Analogové formáty souvisí s typem fyzického média. Viz norma PAL, NTSC a Prokládaný obraz (interlaced). **Digotální formáty** mají barevnou hloubku, způsoby komprese, uložení atd...

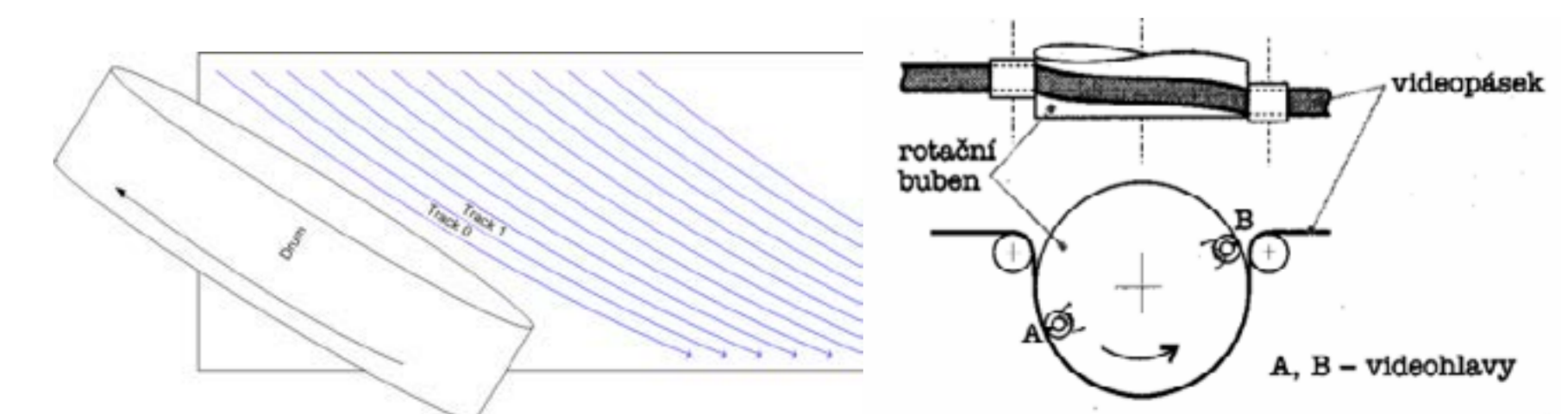
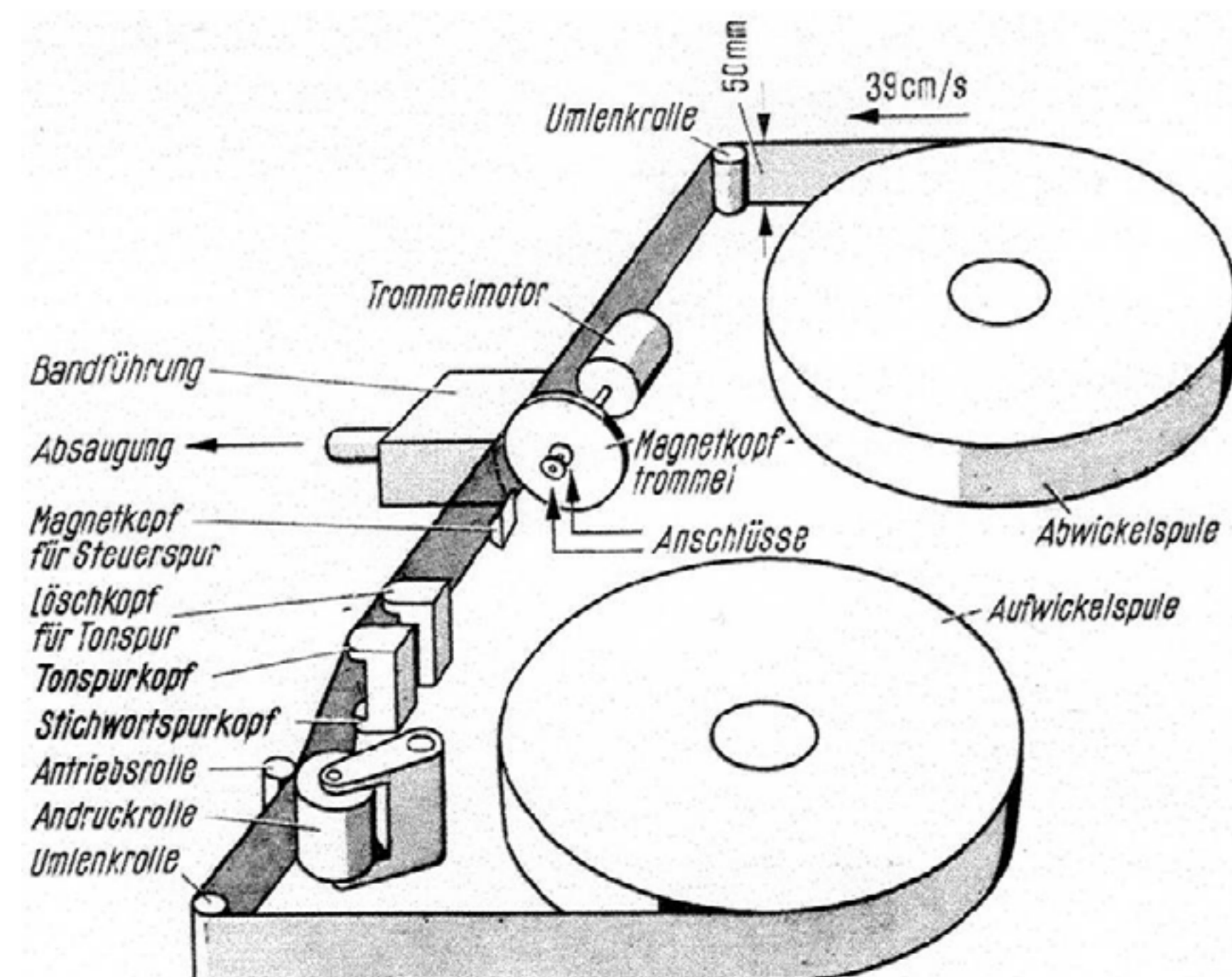
ANALOGOVÉ FORMÁTY

MAGNETICKÝ ANALOGO- VÝ ZÁZNAM

Příčné záznamy na 2" pásku. Jedna stopa má 16 řádků. Záznam se navíjel na magnetické cívky. Obraz se nadal zastavit, protože stopa neobsahuje celý snímek. Využití jen pro profesionální účely. Stroje byly velmi těžké

Šikmý záznam je na šikmé mag-

netické pásky. Umožňuje větší délku záznamové stopy, protože páska svírá úhel 180° s hlavovým bubnem. Buben s hlavou rotuje vysokou rychlostí čímž zvyšuje **relativní záznamovou rychlost (v_{rel})**.

PROFESIONÁLNÍ STUDIOVÉ FORMÁTA S MAGNETICKOU PÁSKOU

U-MATIC

Nahrává na 3/4" pásek rychlostí $v_{rel}=8,54$ m/s. Má **Hi-bend** tj. vyšší nosná frekvence pro zvýšení kvality obrazu.

BETACAMP SP

Rychlost pásku je 10,15 cm/s s maximální délkou 90 minut. Používá 1/2" pásek. Má **oddělené stopy pro jasovou složku a barevné složky**.

Betacamp SP

NEPROFESIONÁLNÍ STUDIOVÉ FORMÁTA S MAGNETICKOU PÁSKOU

VHS

půl palcovou

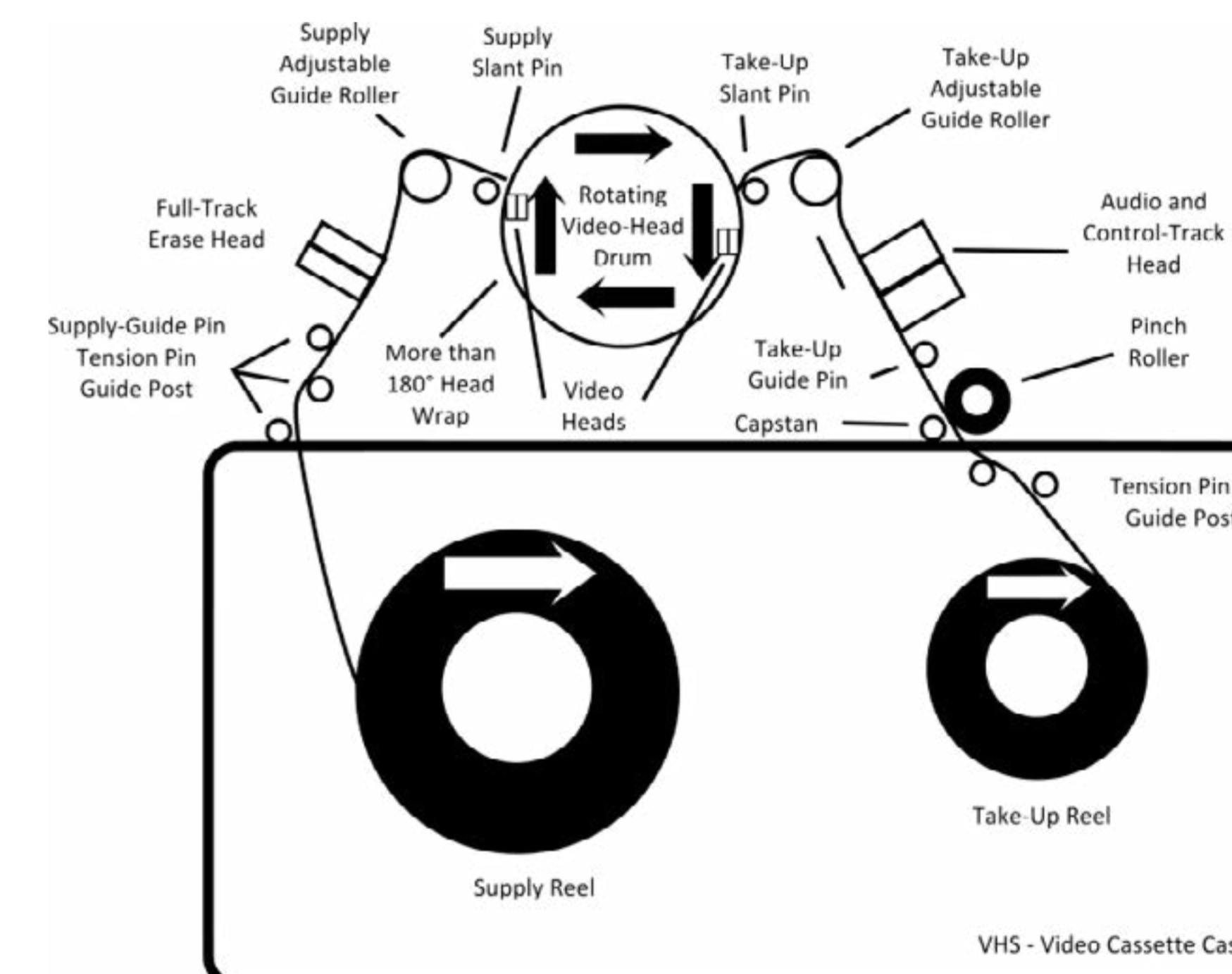
Video Home System používá 1/2“ pásku s PAL o horizontálním rozlišení 250 bodů. Možnost použít 2 režimy **SP¹** a **LP²**. Pro PAL až 5 hodin záznamu v SP.

VHS-HiFi má zvuk záznamu na šikmých stopách, tím se zlepšila jeho kvalita.

VHS-C je zmenšená kazeta VHS na kterou se vejde 40 min záznamu.

1 short play

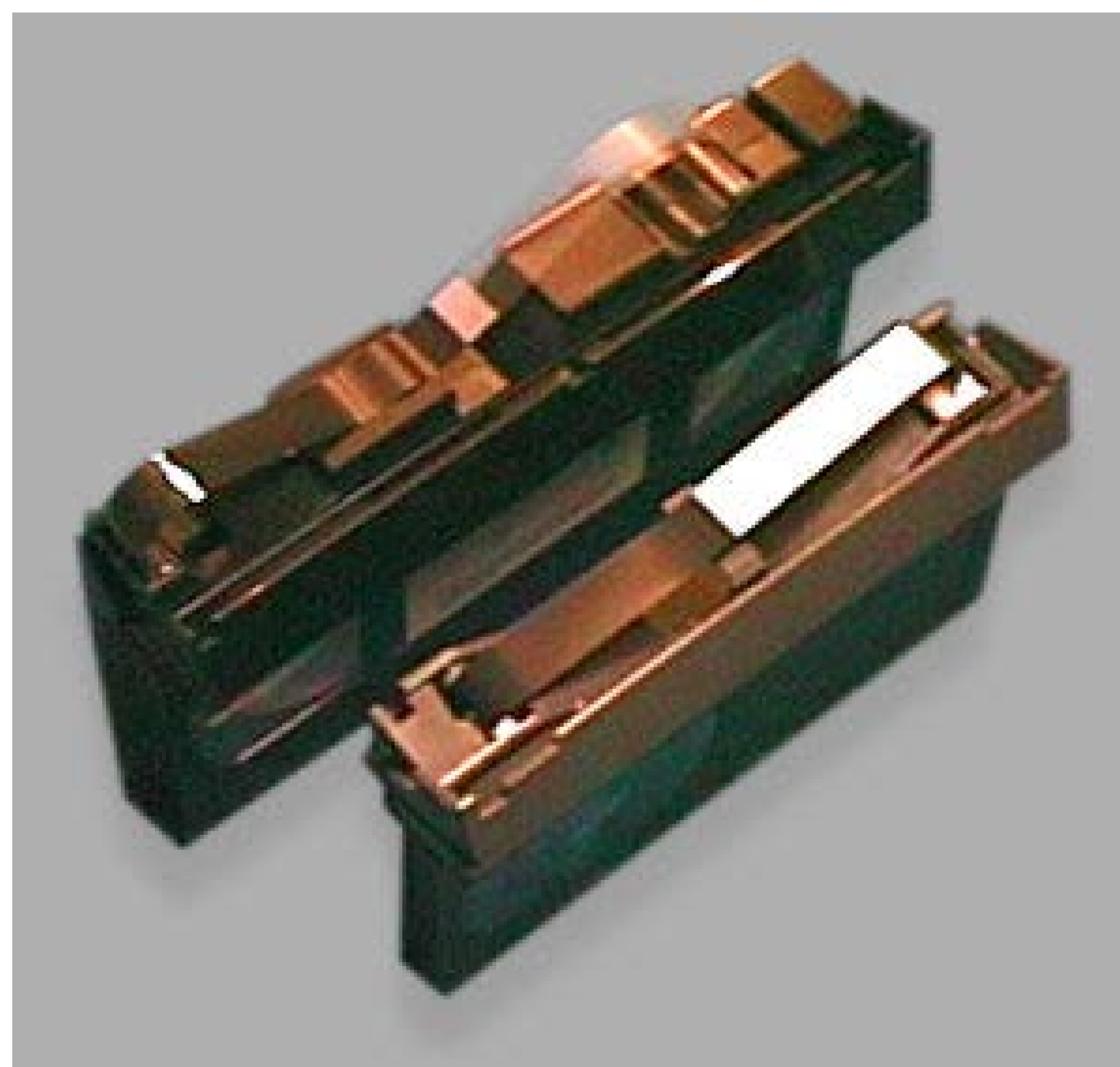
2 long play - vejde se delší 2x delší záznam, ale kvalita se zhorší.

S-VHS (*Super VHS*) má vyšší horizontální rozlišení 420 bodů. Přibližuje se profesionálním formátům.

BETAMAX

Vzniklo dříve než VHS, ale neměl úspěch. Záznam byl na 1/2" pásku rychlost $v_{rel}=5,823$ m/s, horizontální rozlišení 260 bodů.

VIDEO 8

Záznam je na **8mm pásku**. Byl úspěšnou konkurencí VHS. Vešlo se na něj 120 min záznamu. Poskytuje horizontální rozlišení 240 bodů. Zvuk byl zaznamenáván do šikmých stop.

Hi8

Je **vylepšený formát video 8**. Má kvalitnější pásek, vylepšené kódování, vyšší rozlišení 420 bodů.

DIGITÁLNÍ FORMÁTY NA FYZICKÉM MÉDIU

Jsou zaznamenávány na **segmentovém šikmém magnetickém** pásku. Pozor! není to šikmý záznam u analogu.

Barevný signál je v **RGB**. Cložky C_B a C_R jsou oddělené od jasové Y . Používá vzorkovací formáty **4:4:4**, **4:2:2** a **4:2:0** (viz Komprese digitálního videesignálu na slidu 45).

DV

Digital Video je **základní formát** pro video, založen na kompresi **intraframe** poměr 10:1.

- PAL - 720×576, 4:2:0, snímek na 12 stop.
- NTSC - 720×480, 4:1:1, snímek na 10 stop

Používá 8 bitů pro jasovou složku a 8 bitů pro barevné složky.

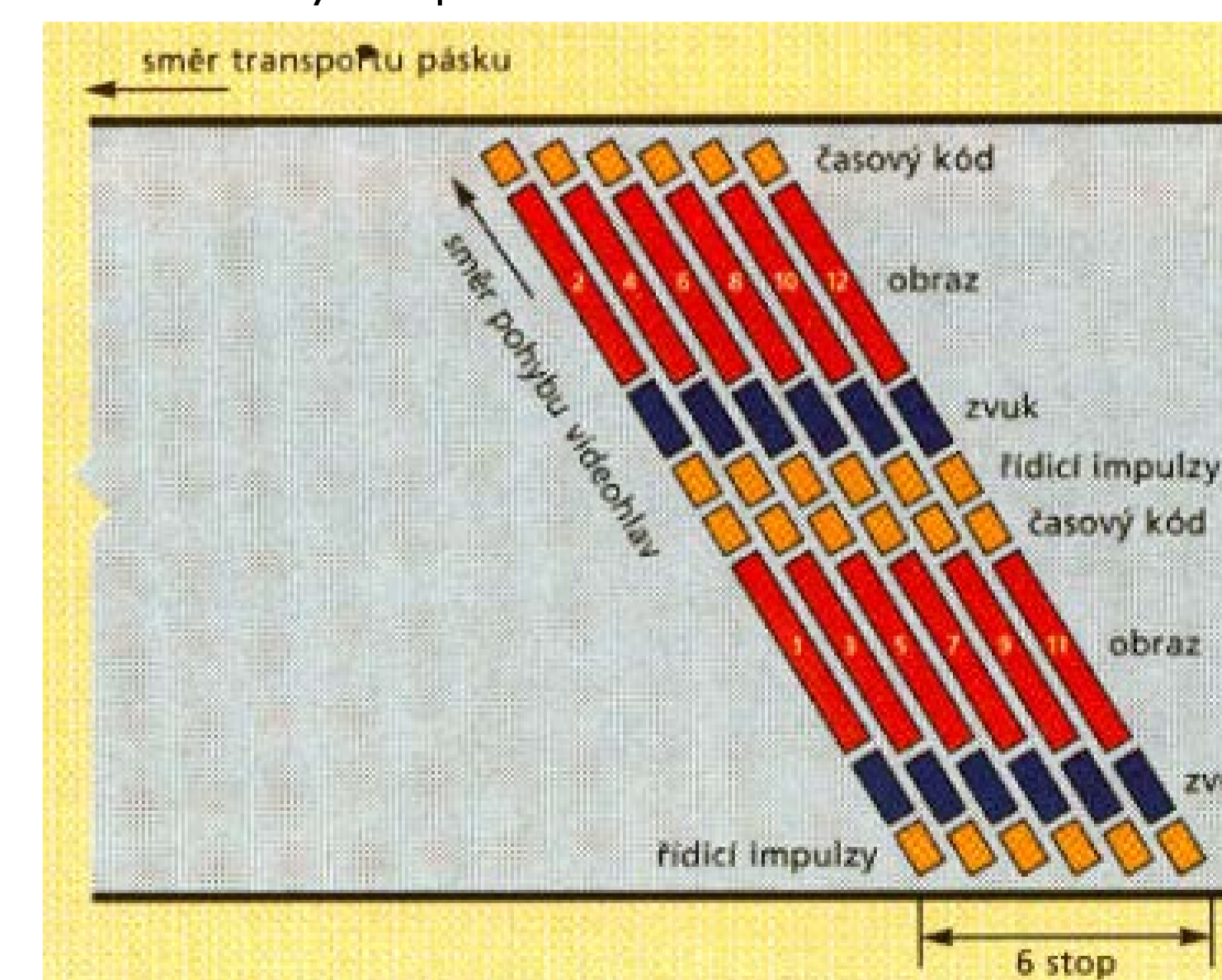
MINI DV

Je „S-size“ **formát DV**. Používá 1/4“ pásek, posuv 1,8cm/s o délce:

- SP 60 min
- LP 90 min

DIGITAL8

Formát záznamu typu DV. Maximální doba záznamu 60 a až 120 min s extra tenkým páskem.

DCVPRO

Komprese 5:1, 4:1:1 na širších stopách. Zvuk 16-bit PCM (Nekomprimované)

formáty).

DVCAM

Profesionální formát DV. komprese 5:1. Délka záznamu 184 minut. Má rychlejší posuv pásky.

DVCPRO

Je to profesionální formát DV. Komprese 5:1 zvuku 4:2:2, Je to jiná forma DVCpro.

D-1

Je to profesionální digitální formát. Používá 3/4" magnetický pásek. Složky záznamu jsou nekomprimované. Pro PAL má rozlišení 720×576. 4 zvukové kanály 4:2:2.

D-2

Je to profesionální digitální formát.

Používá 1/2" pásek. Využívá kompozitní signál (tzv. digital kompozit) má 4 zvukové kanály.

D-5

Je to profesionální digitální formát. Používá 1/2" pásku, složený záznam nekomprimovaného signálu. Vzorkování obrazových složek 4:2:2. Poměr stran 16:9 nebo 4:3. Má 4 zvukové kanály.

DIGITAL BETACAM

Patří mezi profesionální formáty. Používá 1/2" pásek. Komprese dat 6:1, vzorkování obrazových složek 4:2:2. 1 pulsnímeček je zaznamenán na 6 stopách. Používá šikmé stopy.

D-5 HD

Komprese 4:1 a 4 zvukové kanály.

DIGITAL S (D-9)

Rozměry kazety a typ jako VHS, ale má vyšší kvalitu pásky. Komprese dat je 3:1 a vzorkování obrazu 4:2:2. **Má dvojici hlav, která snímá 2 stopy v jednom čase.**

HDV

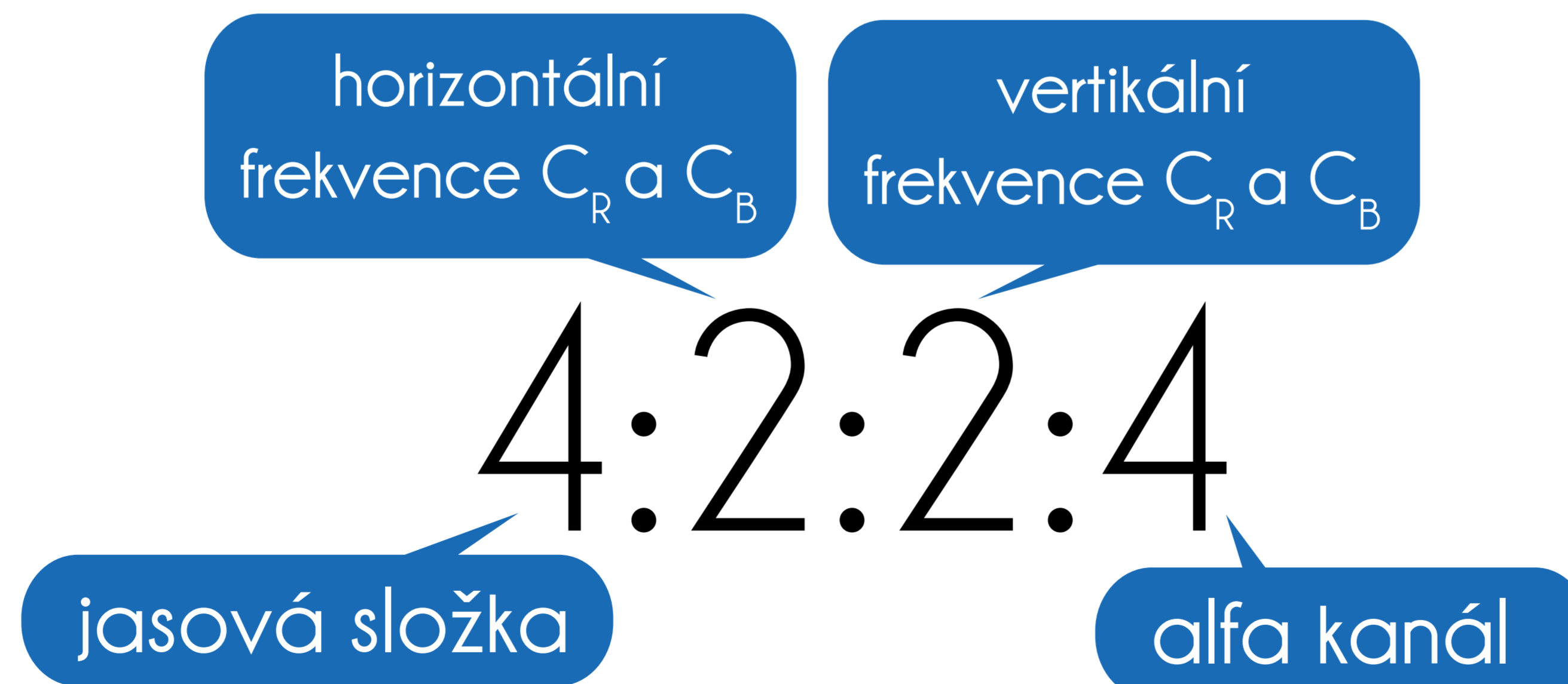
Má více standardů:

- HDV 720p - 1280×720 *progressive* (viz HDTV), poměr 16:9.
- HDV 1080i - 1440×1080, 16:9
- H.262/MPEG-2. Komprese napříč snímky **interframe**.

AVCHD

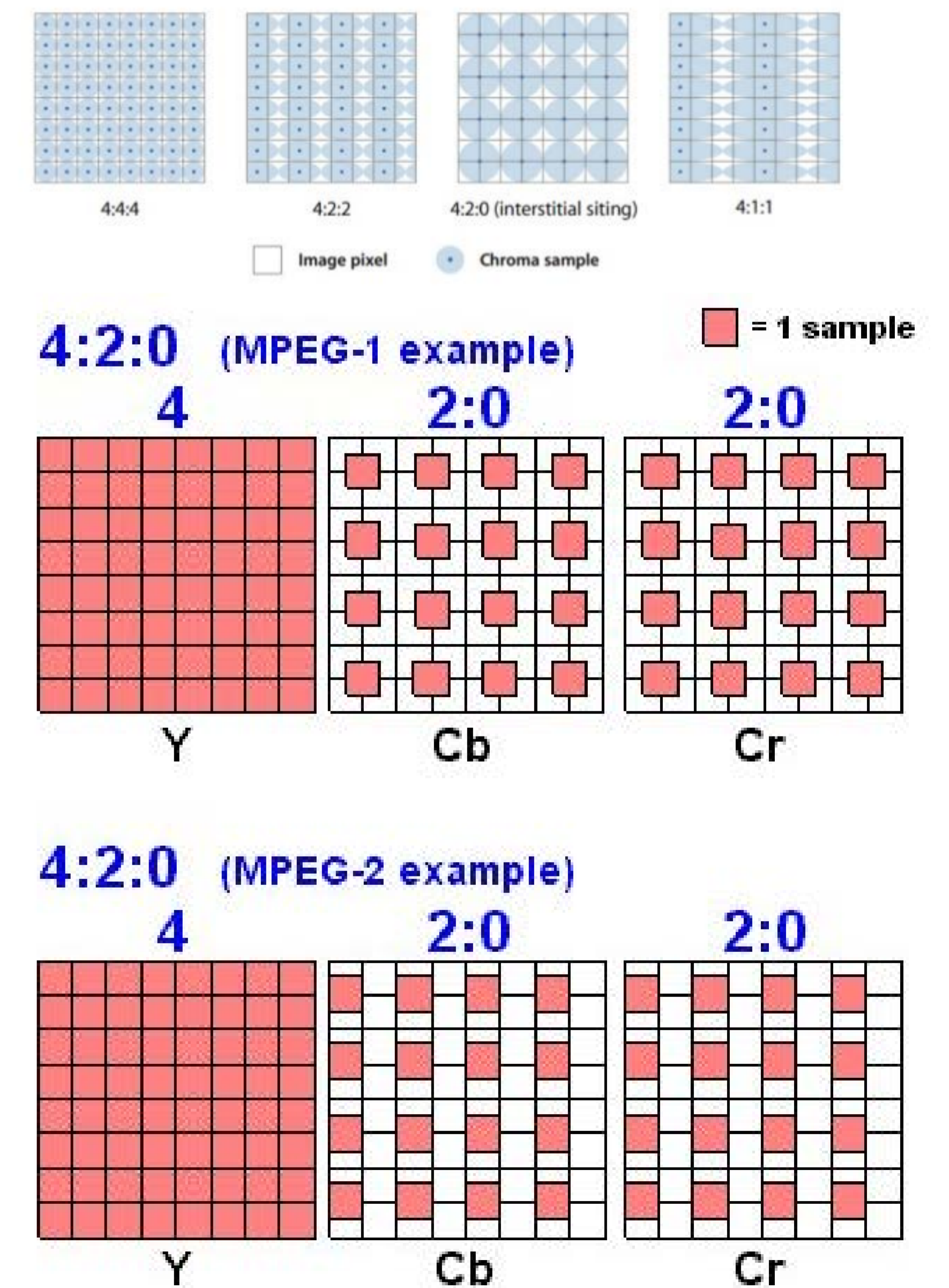
Je formát, který je pro **optické médium** (DVD) Používá kompresi MPEG-2.

KOMPRESSE DIGITÁLNÍHO VIDEOSIGNÁLU

VZORKOVÁNÍ

Oddělení vzorkování jasové, chorma a alfa složek. Používá se u MPEG-1 a MPEG-2. Výsledná složka komprimace je poměrem z ostatních složek.

KOMPRESSE VIDEOSIGNÁLU

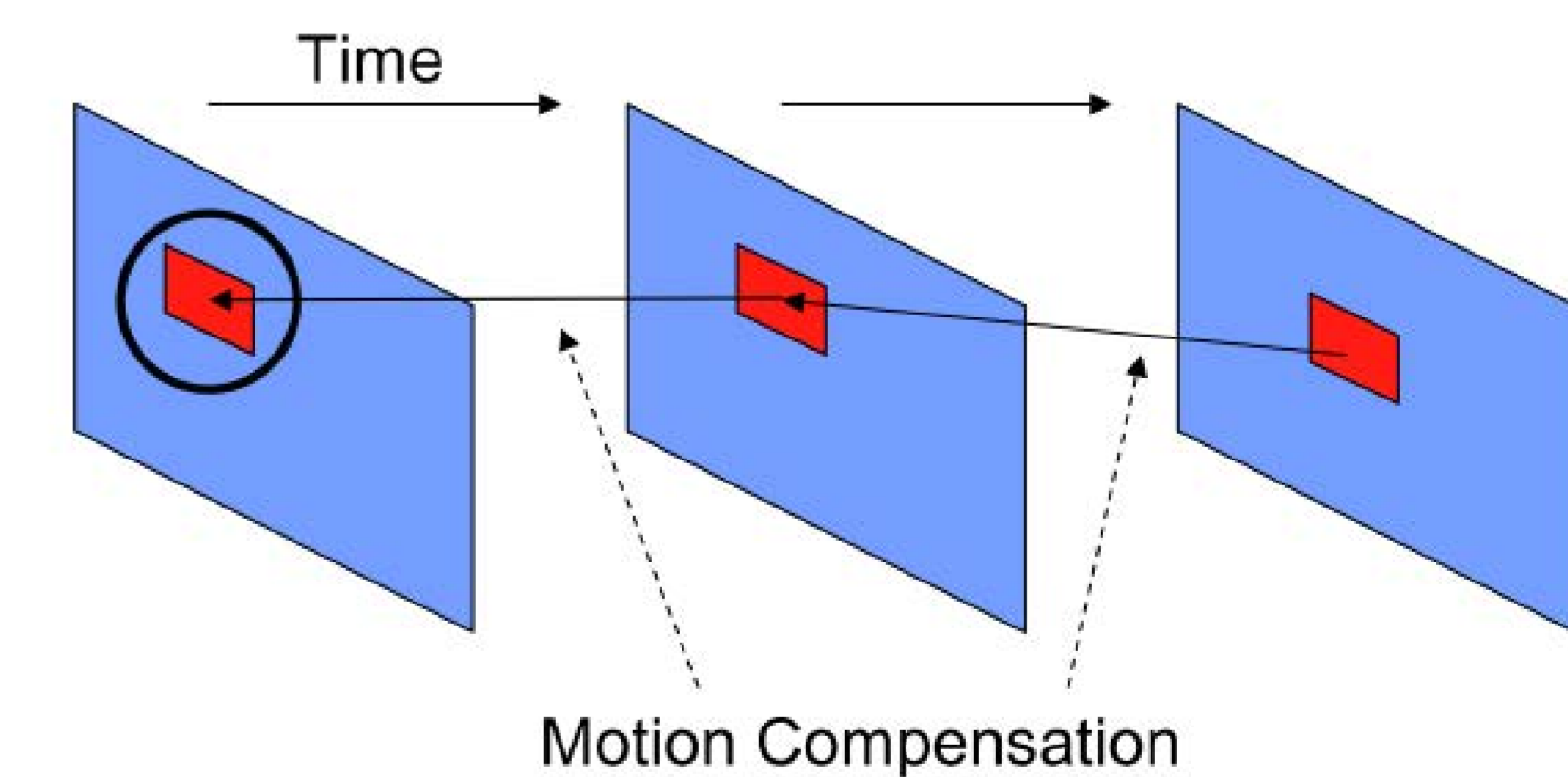
INTRAFRAME

Koprese dat **v rámci jednoho snímku** za pomoci **DCT³** (*Diskrtní kosinovi transformace*). Jsou vhodné pro následný střih videa, protože **snímky na sebe nejsou vázány**.

³ *Diskrtní kosinova transformace* převede souřadnice (x , y , barva) pixelů na frekvence. Tím oddělí nízké frekvence (pomalé změny) od vysokých (rychlé změny). Provádí se 3× jednou pro jas a pak pro C_B a C_R .

INTERFRAME

Kompresse probíhá **mezi snímky navazující na sebe**. Typické je to pro MPEG.

STANDARD MPEG

Moving Picture Exper Group patří mezi **asymetrické komprese** (kódování trvá déle než dekódování).. Je to **ztrátová komprese** a kompresní poměr je **10:1 až 200:1**.

Patří pod něj různé standardy **MPEG-1, MPEG-2, MPEG-4** atd. Formáty zahrnují **úrovně**.

- Part 1 - systémové info (synch.)
- Part 2 - video
- Part 3- zvuk

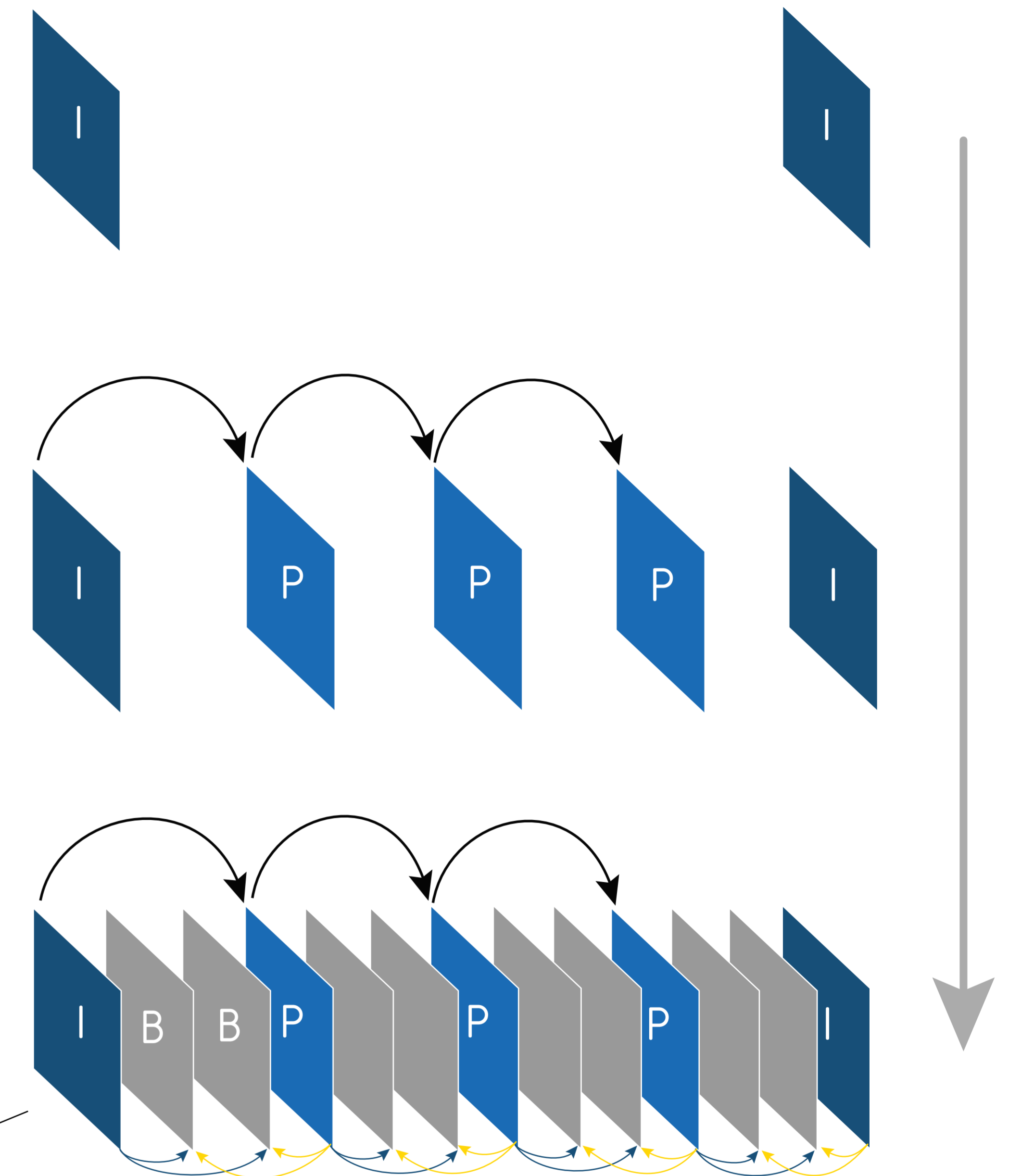
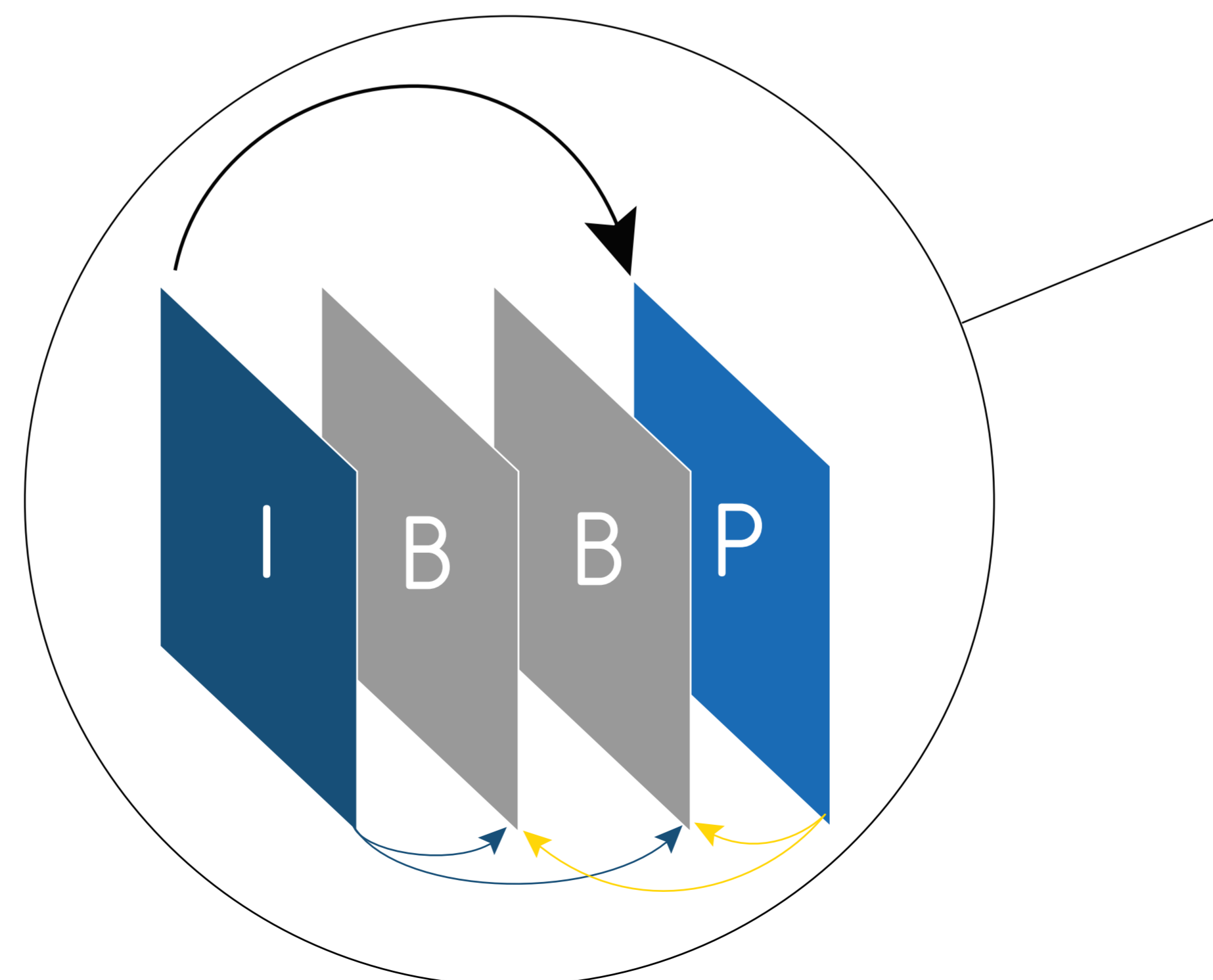
Funguje na principu **DCT** (Diskrétní kosinovi transformace), **Interframe** (komprese s využitím predikce snímků skupiny GOP⁴), **VLC** (kódování s proměnlivou délkou slova), kompenzuje pohyb.

4 Skupina GOP - snímky typu:

I (*intra-coded*) klíčový snímek, nemá referenci na ostatní.

P (*Predictive-coded*) použije informace z předchozího snímku I nebo P,

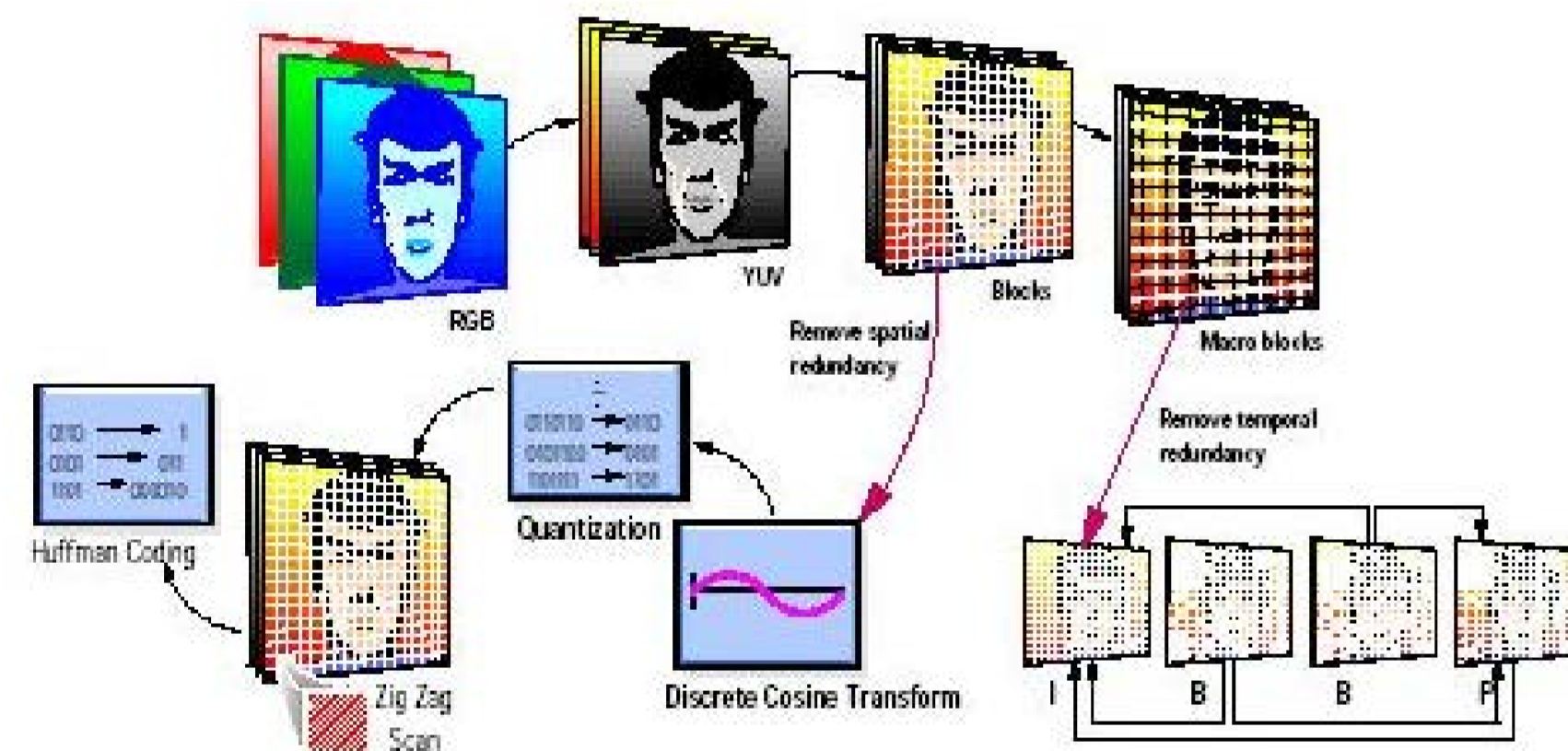
B (*Bidirectionally predictive-coded*) Odvozeny od předchozího nebo následujícího snímku I a P.

MPEG-2

Předpokládá pohyb obrazu napříč snímky. Video sekvence se zakládá na **GOP**.

Požadí zobrazených snímků nemusí odpovídat pořadí přenášených snímků. Nejdříve se kódují P snímky a potom B snímky.

Vzorkování obrazu používá 4:2:0. Obraz (frame) se skládá z **bloků** (8×8, nejmenší jednotka interframe) a **makrobloků** (4 bloků 8×8). **Slices** jsou pruhy makrobloků tj. skupina makrobloků vedle sebe.

Pro **kódování P** snímku používá **pohybový vektor** (*Motion Vector*) pro

kódování změny obrazové informace na ploše makrobloků.

Ke **kódování B snímku** se používá také **pohybový vektor**, který ale vychází z **průměru** předchozího a následujícího snímku.

Rozlišení má 720×576 pro PAL, 720p, 1080p s 15Mb/s.

Využívá se pro DVD, HDV, HDTV, DVB. **Odpovídá standardu H.262.**

Definuje několik stupňů kvality tzv. **profilů**. Jejich značení je MPEG-2 profil@úroveň.

MPEG-1

Podporuje až 4 095 × 4 095, 30 fps a 10Mb/s. Běžně pracuje s menšími formáty snímků **320 × 240** a **25 fps**.

Obsahuje navíc **D snímky** jsou to speciální samostatné I (klíčové) snímky s vysokou kompresí pro rychlé prohlížení záznamu.

Využívá se pro video snímky Video-CD (v PAL).

MPEG-4

Stream je řešen z pohledu audio vizuálních objektů. Video objekty mohou být ve více snímcích a jejich poloha a pohyb je určena pomocí **Video Object Plane** na principu I, P B metody. jsou zakódovány ve struktuře celého streamu. Existují 2 základní typy objektů:

- **Statický obraz** (plane) tj. pozadí
- **Video obraz** tj. pohybující se objekt

Objekt může být zakódován v jednom snímku **2D** a nebo mezi více snímky **3D** dimenze. Kódování snímků:

- **Shape coding** je kódování video objektu (tveru a změn) napříč sním-

ky.

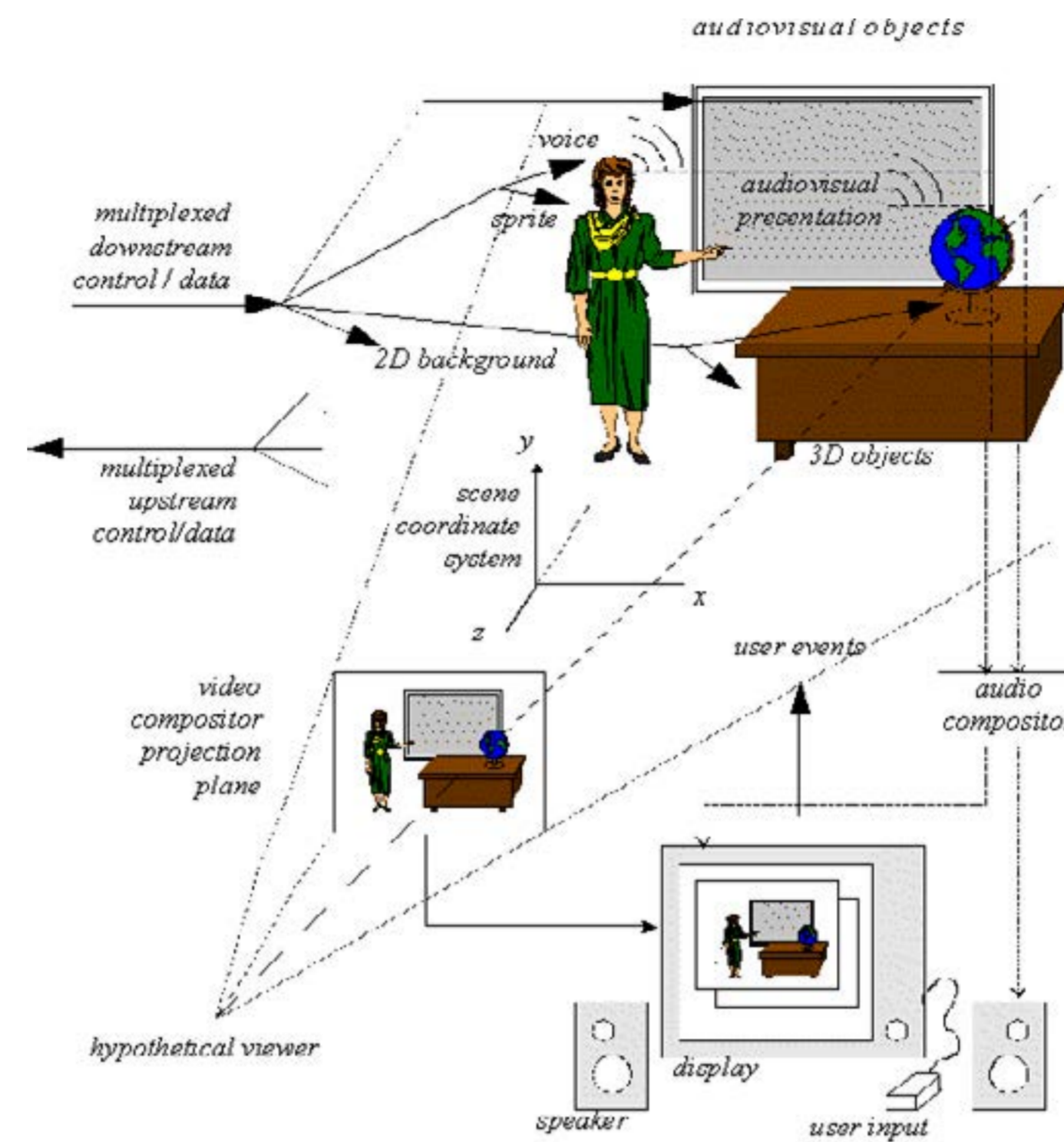
- **Sprite coding** je kódování pozadí objektů

Poté jsou snímky porohňány filtrem (*postprocessing*), který **odstraní kostkatění**.

MPEG-4 AVC odpovídá standardu H.264.

Definuje různé typy profilů (jako MPEG-2), má ale 3 hlavní:

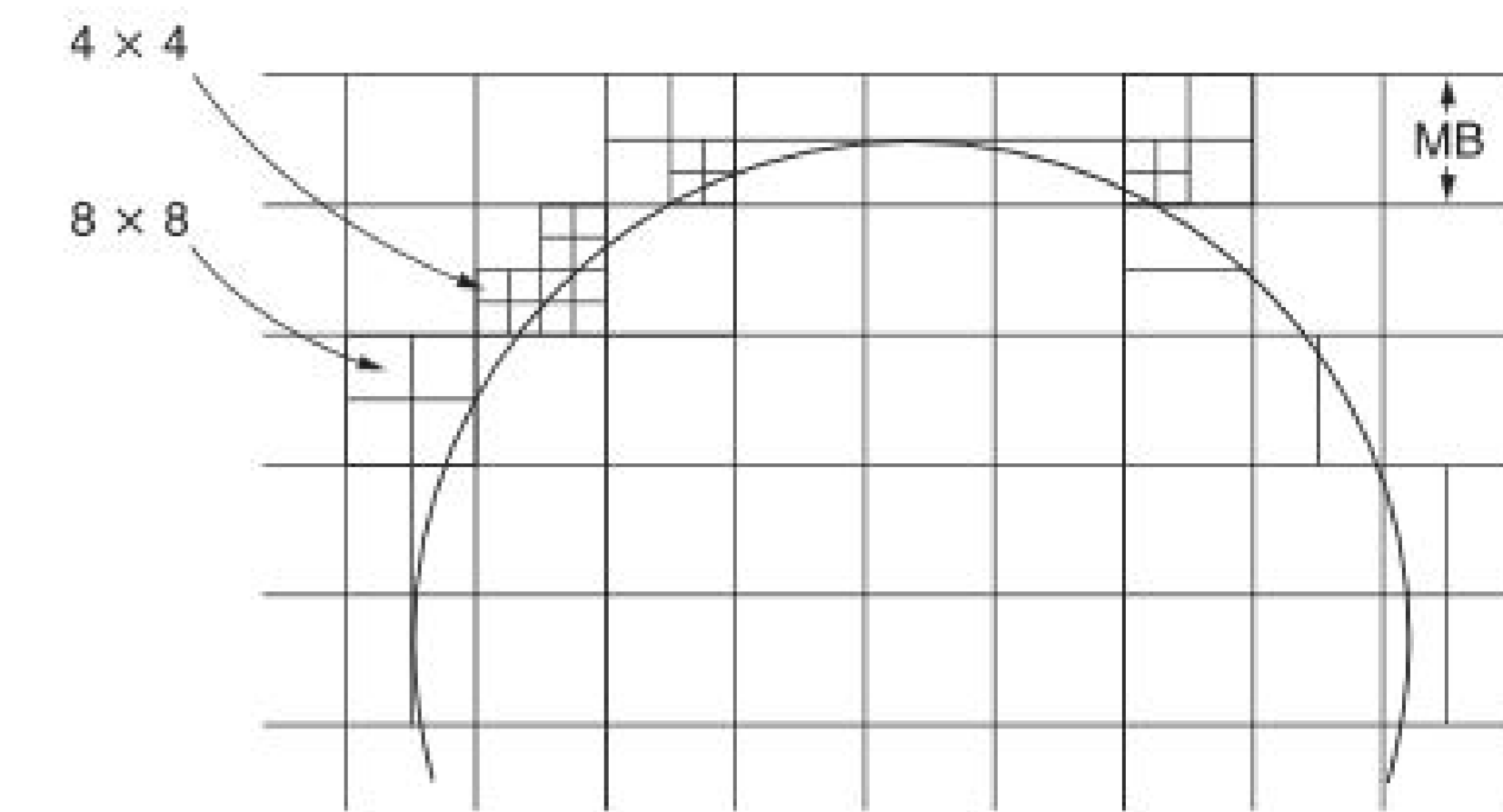
- Simple visual profile (obdélníkové objekty)
- Core Visual profile (aplikace s nízkou mírou interaktivity)
- Main visual profile. (Prokládaný obraz, průhledné objekty)

MPEG-4 AVC / H.264

Makrobloky o velikosti 16×16 bodů s sub-makrobloky 16×8 nebo 8×16 . Používá vzorkování obrazu 4:2:0.

Má vyšší flexibilitu v porovnání předchozích a následujících snímcích.

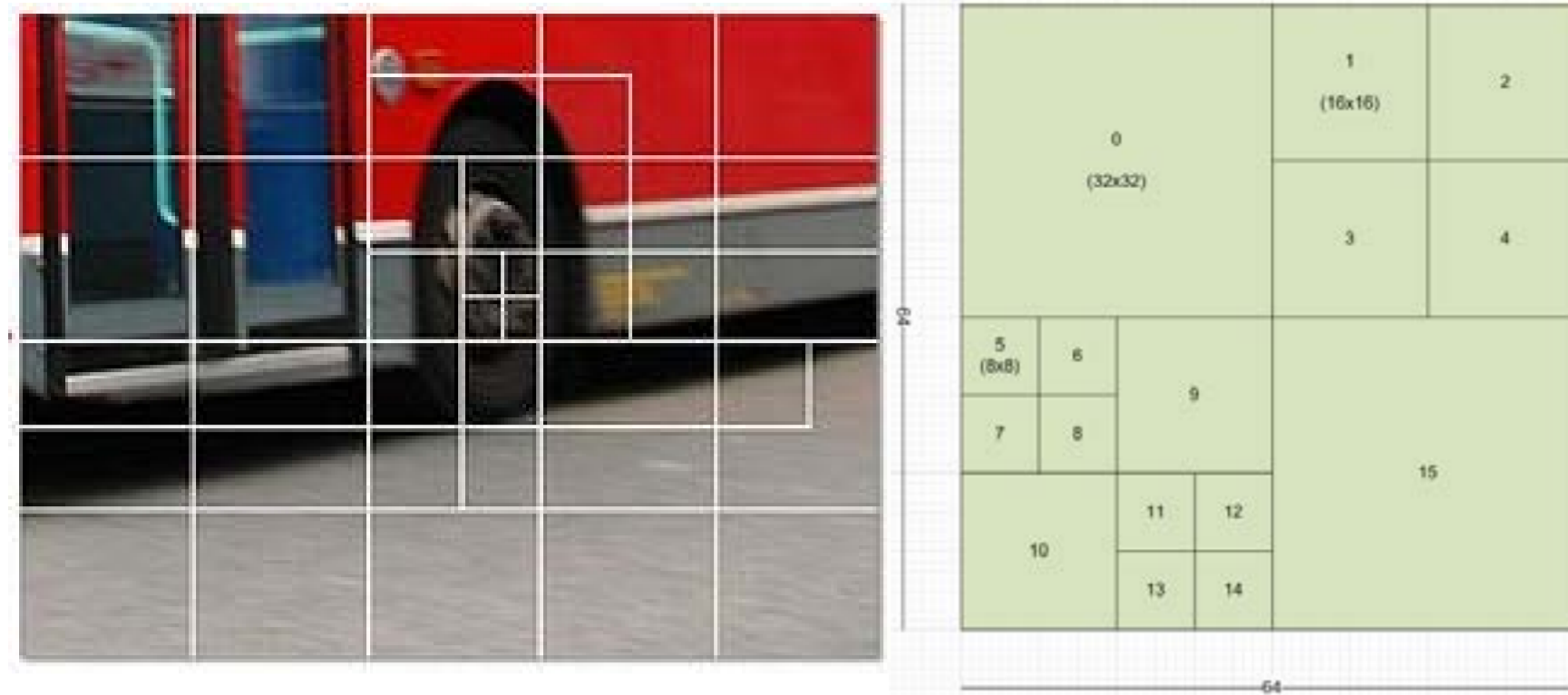

MPEG-H / H.265

Také je nazýván HEVC. Počítá se o do-
váním pro **4K rozlišení** (3840×2160).

Používá **Coding Tree Blocks** (místo makrobloků) 64×64 až 16×16 bodů. Obraz je dělen na bloky **B** a jednotky **U**.

- Bloky jsou části obrazu, které jsou kódovány (Y, C_B, C_R).
- Jednotky jsou logické jednotky, které jsou kódovány do výsledného bloku.

KODEKY

BIT-RATE

je datový tok. Dělíme jej na :

- **CBR** - konstantní
  - » fixní datový tok pro celý soubor dat → plýtvá se bity na jednoduché scény
  - » vhodné pro stream a broadcasting
  - » Nevhodné pro uchovávání kvůli velikosti
- **VBR** - proměnlivý
  - » Různé sekvence jsou kódovány dle potřeby a v různé kvalitě → vyšší kvalita komprese
  - » Není vhodné pro stream kvůli výkyvům. Řeší se to omezenám

na maximální a minimální datový tok.

» je časově náročnější

JEDNOPRŮCHODOVÉ KÓDOVÁNÍ

Takzvaný *Single-pass Encoding*. Data jsou kódována za pochodu (bez analýzy). Využívá je CBR i VBR. Vhodné pro streaming.

VÍCE PRŮCHODOVÉ KÓDOVÁNÍ

Takzvaný *Multi-pass Encoding*. Využívá je VBR. Většinou je 2-průchodový. Proces se analyzuje a poté se kóduje.

VP8

Kodek společnosti **Google**, alternativa **H.264**. Využívá **prostorovou** i **časovou** kompresi. Pracuje s formátem YUV 4:2:0 s makro bloky o velikosti 16×16 a bloky 4×4, **diskrétní kosinovu transformaci**, **intraframe** i **interframe**.

VP9

Alternativa k MPEG-H. Má 4 profily, 4:2:0 po 4:4:4(:4), **superbloky** o velikosti 64×64 a skupinu 4 makro bloků. Bloky mohou být shlukovány (tj **segmentace**). Využívá **diskrétní kosinovu transformaci**.

DVIX

Kodek vychází z MPEG-4, pro HD rozlišení je kodek DivX Plus HD, založen na MPEG-4 AVC / H.264. Formát zvuku je AAC.

MULTIMEDIÁLNÍ KONTEJNERY

Jsou to **soubory obsahující různé typy dat**. Má určenou strukturu (hlavička, ...) a příponu (.mp3, .avi, .mkv, aj.). Desinují použité kodeků /formátů. Dělíme je na:

- **uzavřené** - specifikované formáty zvuku a videa, jsou určeny pro operační systémy (QuickTime, RMF)
- **otevřené** - alternativa k uzavřeným, např.: mp4, OGM.

AVI

Audio Video Interactive je nejstarší multimediální kontainer, původně pro

Windows.

Struktura souboru:

- **hlavička** - velikost souboru a typ
- **data**
- **tabulka s indexem** - info o pořadovém čísle snímků videa

Podporuje MPEG-4 a jeho odvozené formáty. Problém se synchronizací zvuku a videa, protože indexy byly na konci souboru.

Verze 1.0 byla omezena velikostí 1 GB a verze 2.0 velikostí souboru do 2 GB. **DV AVI** je velikostí neomezena.

ASF

Advanced System Format (.wmv, .wma) je podporován ve Windows. Patří mezi uzavřené formáty. Je určen pro **streamování**.

RMF

Real Media Format (.rm, .rmf, .rv, .ra) je uzavřený formát a je určen pro **streamování videa na internetu**, fixní datový tok (**CBR** viz Bit-Rate).

MOV

QuickTime File Format (.mov, .qt) je uzavřený formát od společnosti Apple. Formát je rozdělen na **atomy**. Má podporu **MP4** kodeků.

FLASH VIDEO

Je určen pro stream videa pomocí Flash Playeru. Přípony používá **.flv** a

.f4v. Využívá kodek **H.264** a H.263 u zvuku **mp3** a **ACC**.

MPEG STREAM

Přípony: .m2a, .mpa, .mpv, **.mp3**. Má 2 varianty:

- **Přenosové** (pro DVB-T)
- **Programové** (pro DVD)

MATROSKA

Formát má **.mkv**, .mk3d (steem), .mka, .mks (tituly). Je to otevřený formát. Umožňuje **tagování titulu** nebo stop jako MP3. Streemy jsou oddělené.

MP4 / MPEG-4 PART 14

Příponu má: **.mp4**, .m4a, .m4b, .m4r, .m4r. Podporuje **H.264**, **AAC** a **MP3**. Odvíjí se od formátu **MPEG-4**.

WEBM

Formátem **.webm** je kontainer od Google založen na MKV. Patří mezi otevřené formáty pro VP8 a VP9. Využívá se v **HTML5 prostředí**.

NĚCO MÁLO NAVÍC

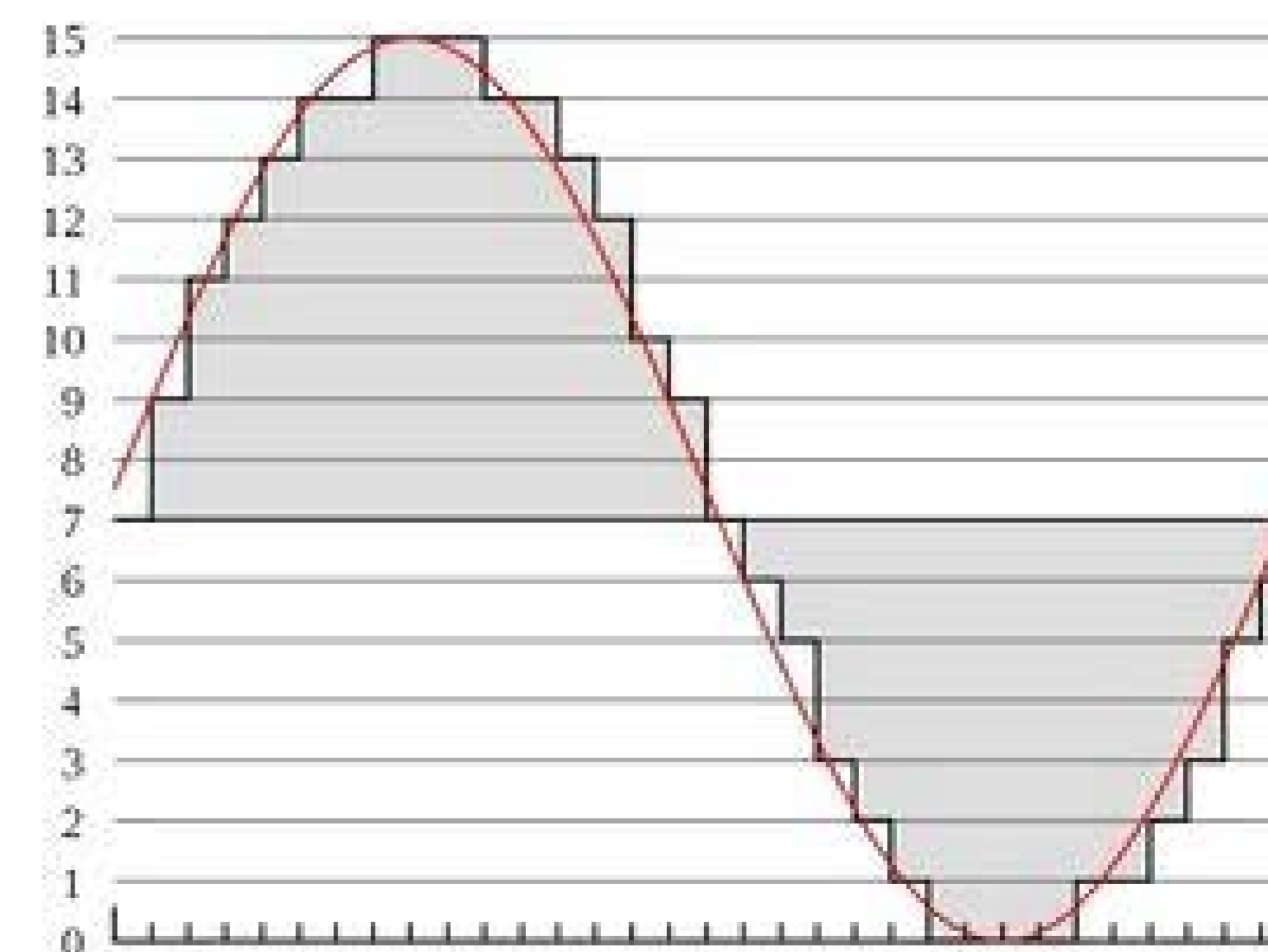
co určitě musíte umět u zkoušky

DIGITALIZACE SIGNÁLU OBECNĚ

Digitalizace je převod spojité funkce na diskrétní.

Nejdříve proběhne:

- vzorkování (**sampling**) spojité funkce.
- A po té **kvantování** = rozdělení spojité funkce na kvantizační úrovně.

SAMPLING

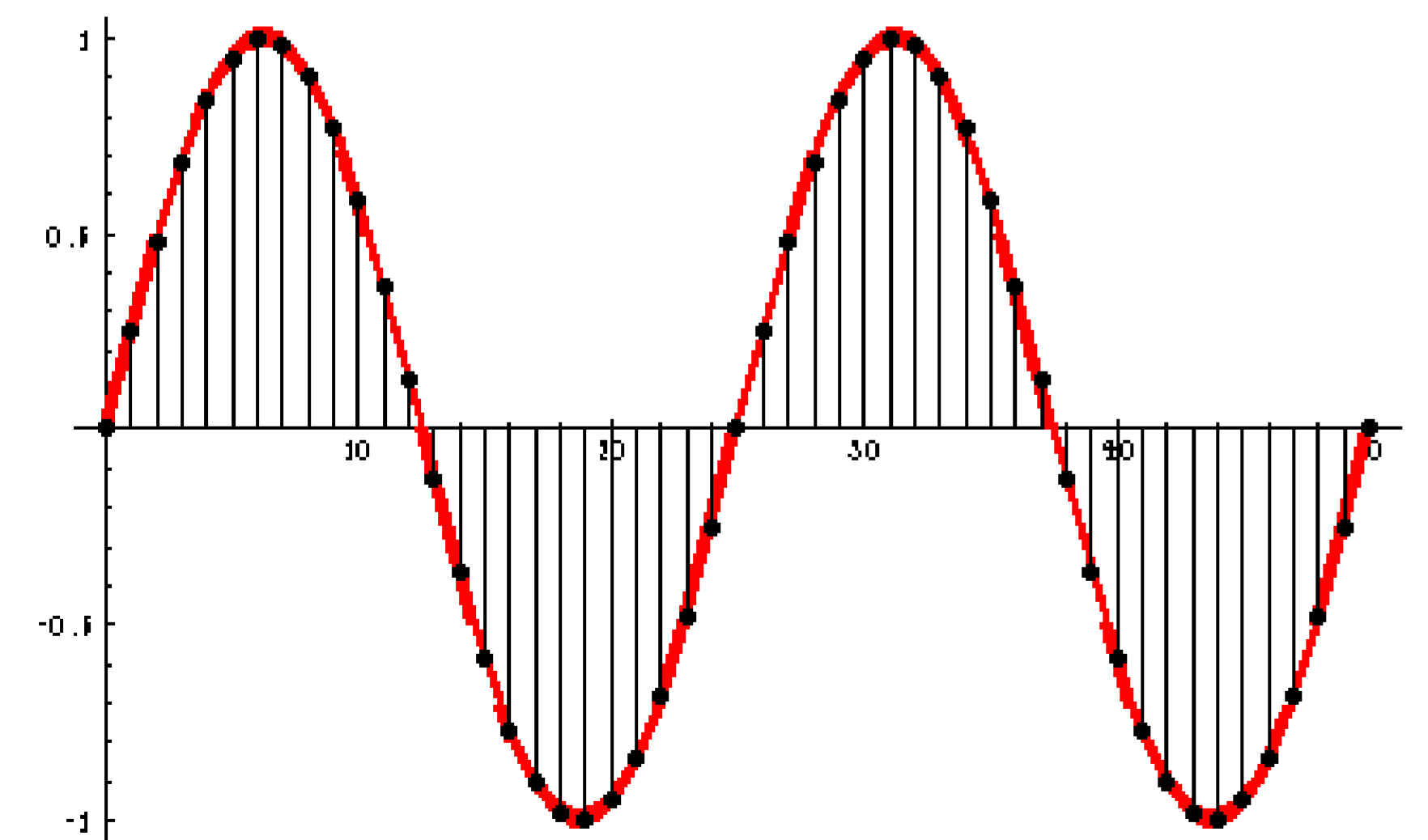
Odebírá vzorky funkce na zvolené frekvenci, ta musí být (podle Shannonova vzorkovacího teorému):

$$f_v > 2f_{max}$$

f_v je frekvence vzorkování

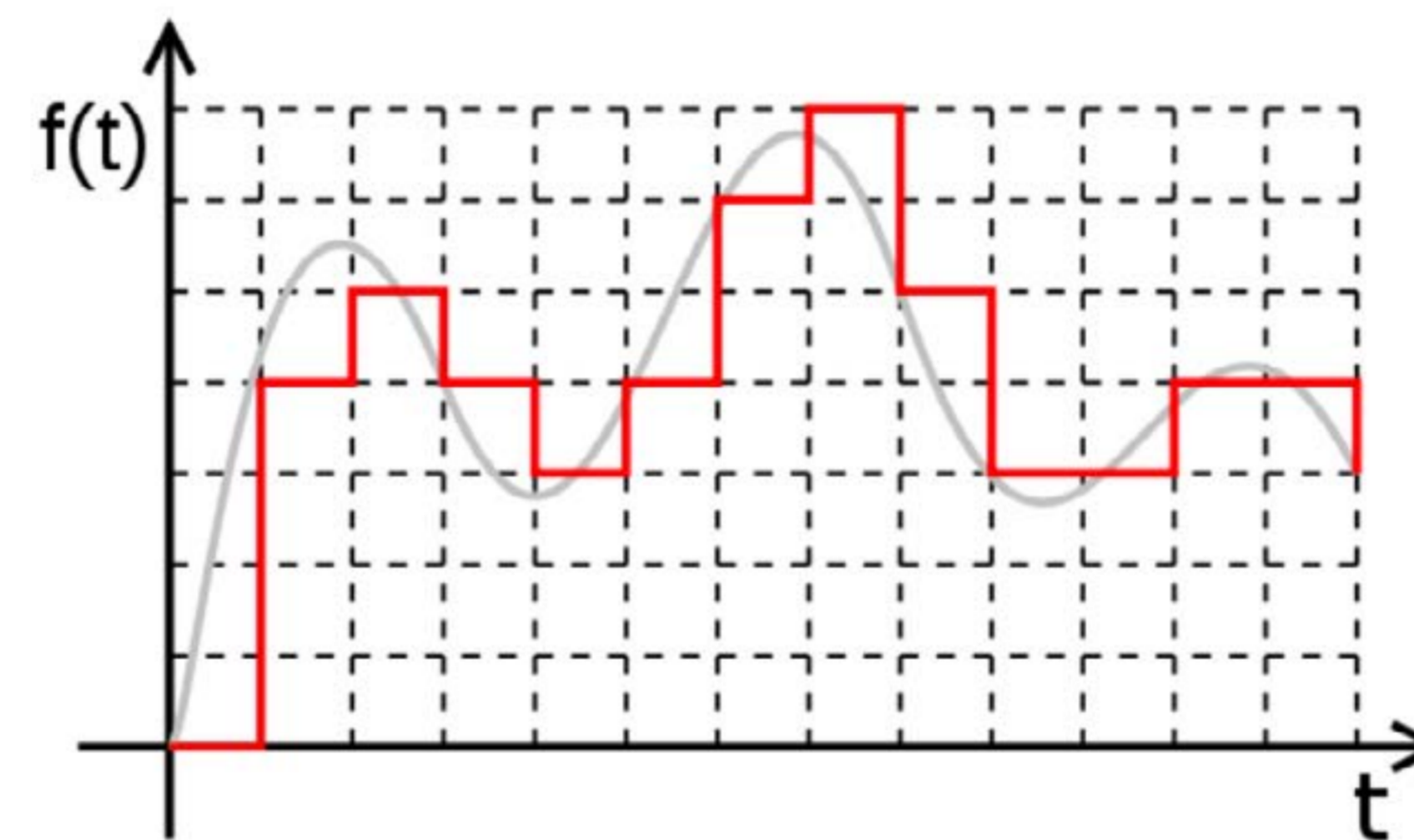
f_{max} je maximální frekvence, která se vyskytuje v signálu.

Například u CD. Lidské ucho slyší frekvence 20 kHz, proto CD má 2× vyšší vzorkovací frekvenci plus rezervu 44,1 kHz.

KVANTOVÁNÍ

Kvantizační chyba je ztráta informace.

KOMPRESSE OBRAZU

WAVELET

Vnková transformace, která umožňuje získat **časově frekvenční popis signálu**. Zjistí polohu a délku trvání daného jevu. Používá se pro odstranění šumu nebo kompresi.

RLE

ZIG-ZAG